
RAPORT Z AUDYTU DOSTĘPNOŚCI

Audyt zrealizowany przez **Fundację Kulawa Warszawa** i **Fundacja Kultury bez Barrier** w ramach projektu „Hajnówka dostępna – program dostępności miasta w sferach kultury i turystyki inspirowany rozwiązaniami włoskimi z miasta Matera” POWR.04.03.00-00-0132/18

Hajnówka, czerwiec 2020 r.

Fundacja Kulawa Warszawa i Fundacja Kultury bez Barrier w ramach realizowanego audytu przygotowały i przeprowadziły:

- I. Ankiety dla pracowników instytucji
- III. Spotkania w celu doprecyzowania odpowiedzi udzielonych w ankietach na temat dostępności budynków, procedur, wydarzeń organizowanych przez instytucje.
- IV. Ankiety skierowanych do odbiorców i odbiorczyń instytucji, które biorą w projekcie Hajnówka Dostępna
- V. Audyty architektoniczne
- VI. Uwagi od osób z niepełnosprawnościami audytujących budynki
- VII. Szkolenia online

Opracowanie:

Izabela Sopalska- Rybak, Fundacja Kulawa Warszawa;

Katarzyna Cimoch, Fundacja Kulawa Warszawa;

Robert Więckowski, Fundacja Kultury Bez Barrier.

Spis treści

I. Ankiety dla pracowników instytucji	4
II. Spotkania w celu doprecyzowania odpowiedzi udzielonych w ankietach na temat dostępności budynków, procedur, wydarzeń organizowanych przez instytucje	4
III. Ankiety skierowanych do odbiorców i odbiorczyń instytucji, które biorą w projekcie Hajnówka Dostępna	14
1. Analiza ankiet użytkowników i użytkowniczek Miejskiej Biblioteki Publicznej w Hajnówce	14
2. Analiza ankiet użytkowników i użytkowniczek Hajnowskiego Domu Kultury	17
3. Analiza ankiet użytkowników i użytkowniczek Urzędu Miasta Hajnówka	23
4. Analiza ankiet przyszłych użytkowników i użytkowniczek Hajnówki Centralnej	29
IV. Audyty architektoniczne	34
1. Hajnowski Dom Kultury - wytyczne architektoniczne	34
2. Urząd Miasta Hajnówka - wytyczne architektoniczne	47
3. Miejska Biblioteka - wytyczne architektoniczne	63
4. Hajnówka Centralna - wytyczne architektoniczne	76
V. Rekomendacje od osób z niepełnosprawnościami ruchu audytujących budynki	88
VI. Rekomendacje od osoby z niepełnosprawnością wzroku audytującej budynki	91
VII. Szkolenia online	93
VIII. Wykaz załączników	94

I. Ankiety dla pracowników instytucji

Na początkowym etapie współpracy przy projekcie Hajnówka Dostępna zostały stworzone ankiety skierowane do pracowników czterech instytucji biorących w nim udział:

1. Stowarzyszenie Kulturalne „Pocztówka”,
2. Urząd Miasta Hajnówka,
3. Miejska Biblioteka Publiczna w Hajnówce,
4. Hajnowski Dom Kultury.

Zostały przeanalizowane dostępne wyniki ankiet i umówiono się na spotkania w celu doprecyzowania odpowiedzi udzielonych w ankietach.

II. Spotkania w celu doprecyzowania odpowiedzi udzielonych w ankietach na temat dostępności budynków, procedur, wydarzeń organizowanych przez instytucje.

NOTATKA ZE SPOTKANIA Z DNIA 2020.05.08

Osoby biorące udział w spotkaniu:

- Agata Rychcik-Skibiński (Stowarzyszenie Kulturalne „Pocztówka”)
- Dariusz Skibiński (Stowarzyszenie Kulturalne „Pocztówka”)
- Izabela Sopalska- Rybak (Fundacja Kulawa Warszawa)
- Katarzyna Cimoch (Fundacja Kulawa Warszawa)

1. Uczestnicy spotkania wyrazili zgodę na nagrywanie.
2. Podczas spotkania podkreślone zostało, iż niewralgicznym momentem dla wprowadzania dostępności jest remont istniejącego dworca. Ustalono, iż plany koncepcyjne dworca, które otrzymała strona przeprowadzająca audyt, stanowią jedynie punkt wyjścia do rozmów i miały na celu sprawdzenie możliwości adaptowania obiektu na potrzeby nowej funkcji.
3. Zgodnie z przedstawionymi rysunkami pozostanie podział funkcjonalny obiektu na 3 strefy:
  - dworcową;
  - teatralno-wystawienniczą;
  - hostelowo-biurową z salą wielofunkcyjną.

4. Ze względu na ograniczony obecny budżet i chęć pozyskiwania środków z różnych źródeł, konieczne jest etapowe przeprowadzanie adaptacji obiektu. W pierwszej kolejności wprowadzona zostanie funkcja biurowa oraz poczekalnia dworcowa. Przygotowany na koniec audytu raport, stanowić będzie podstawę do wykonania ponownej analizy rozmieszczenia funkcji w obrębie każdej ze stref. Będzie on także merytoryczną podstawą do wnioskowania o dofinansowanie dostosowywania obiektu oraz wyznaczy wytyczne dla osób opracowujących dalsze plany adaptacji.
5. Ze względu na źródła finansowania z grantów i funduszy europejskich przyjęto, iż „Hajnówka Centralna” objęta będzie wymogami Ustawy o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami, jako do obiektu finansowanego (bezpośrednio i pośrednio) ze środków publicznych.
6. Ustalono, iż w strefie istniejącego dworca będzie zapewniony dostęp do wszystkich funkcji oraz urządzone zostaną toalety ogólnodostępne, z taką organizacją przestrzeni, która umożliwi korzystanie z nich, przez wszystkie grupy społeczne.
7. W celu ułatwienia orientacji przestrzennej planowane są ścieżki dotykowe oraz wizualny i głosowy system naprowadzający.
8. Planowana restauracja wymaga rozwiązania strefy wejściowej ze względów sanitarnych. Podczas projektowania nowego wejścia uwzględnione zostaną potrzeby osób z problemami w poruszaniu się (wstępnie zaproponowane zostało wejście przez dobudowany taras, przy którym mogłaby się znajdować winda/podnośnik zewnętrzny – co będzie rozwiązaniem zapewniającym równość w dostępie dla różnych grup społecznych).
9. W sali teatralnej kluczowa okazała się lokalizacja dostosowanej toalety. Wstępnie zaproponowano wykorzystanie jednego z pomieszczeń pod antresolą, co będzie rozwiązaniem uwzględniającym zasady projektowania uniwersalnego. Ustalono, iż obu stronom najwygodniej będzie kontynuować rozmowy szczegółowe na ten temat podczas wizji lokalnej.
10. Dla części hostelowej z salą konferencyjną poszukiwana będzie lokalizacja do montażu windy zewnętrznej, w której znalezieniu udzieli pomocy Strona Audytująca.
11. Obie Strony wyraziły, iż ich wspólnym celem jest wypracowanie rozwiązań takich, aby planowana adaptacja obiektu uwzględniała wszystkie wymogi dostępności. Strona Audytująca wykazała zrozumienie, iż ze względów finansowych wdrażanie poszczególnych etapów będzie rozłożone w czasie, a proponowane rozwiązania muszą być rozsądne ekonomicznie.

12. Strona Audytująca wykazała olbrzymią radość na zrozumienie i otwartość Poczty na potrzeby dostosowywania w myśl projektowania uniwersalnego.

NOTATKA ZE SPOTKANIA Z DNIA 2020.05.11

Osoby biorące udział w spotkaniu:

- Emilia Korolczuk (Urząd Miasta Hajnówka)
- Jarosław Grygoruk (Urząd Miasta Hajnówka)
- Izabela Sopalska- Rybak (Fundacja Kulawa Warszawa)
- Katarzyna Cimoch (Fundacja Kulawa Warszawa)
- Anna Żórawska (Fundacja Kultury Bez Barier)

1. Uczestnicy spotkania wyrazili zgodę na nagrywanie.
2. Przedstawiciele Urzędu Miasta wyjaśnili, iż budynek, w którym znajduje się Ich instytucja jest własnością 3 podmiotów: Urzędu Miasta, Urzędu Gminy oraz Starostwa Powiatowego. W związku z powyższym decyzje o generalnych pracach remontowych wymagają wspólnego działania i finansowania wspomnianych podmiotów. Pomieszczenia Urzędu Miasta znajdują się na parterze oraz drugim piętrze obiektu.
3. Przedstawiciele Urzędu przekazali, iż nie funkcjonuje u nich biuro podawcze, a system cyfrowego obiegu dokumentów nie został wdrożony. Z tych powodów oraz z chęci skrócenia czasu rozpatrywania spraw, petenci obsługiwani są bezpośrednio przez pracowników merytorycznych. Chęć bycia „bliżej ludzi” jest stronie audytującej bardzo bliska.
4. W obiekcie brak windy lub podnośnika pionowego, przy czym Przedstawiciele instytucji mają świadomość konieczności rozwiązania możliwości dostępu na wszystkie kondygnacje dla osób z trudnościami w poruszaniu się. Wykazali również zrozumienie dla konieczności wykonania dostosowanej toalety, chcieliby jednak skoordynować oba działania. Liczą, iż dokument końcowy z audytu będzie podstawą do ich racjonalnego zaplanowania.
5. Ze względu na brak windy lub innych udogodnień technicznych osoby z problemami z poruszaniem się mają aktualnie dostęp wyłącznie do holu oraz sali ślubów. Jednocześnie punkt informacyjny w holu wejściowym nie wychodzi naprzeciw potrzebom osób poruszających się na wózkach, ze względu na zbyt wysoko zlokalizowaną ladę.
6. Strona audytująca, jako rozwiązanie tymczasowe zasugerowała wyznaczenie stanowiska obsługi klienta z niepełnosprawnością w sali ślubów. Przy tym rozumiałe dla Niej jest, iż

- wymagać to będzie wcześniejszego ustalania terminów obsługi petentów z problemami z poruszaniem się, aby uniknąć kolizji z podstawową funkcją wskazanego pomieszczenia.
7. Sala ślubów została również zaproponowana jako miejsce organizowania konsultacji społecznych, Rady Dialogu Społecznego, spotkań związanych z projektem Hajnówka Dostępna oraz innych wydarzeń dostępnych dla mieszkańców. Pracownicy Urzędu Miasta uznali, iż pomieszczenie to nie jest odpowiednie dla sesji Rady Miasta, ze względu na zbyt małą przestrzeń. Są Oni jednak w pełni świadomi konieczności udostępniania tego wydarzenia większej ilości grup społecznych i rozważają zaproponowanie lokalizacji poza budynkiem Urzędu.
  8. Pracownicy Urzędu wyjaśnili, iż w chwili obecnej sesje Rady Miasta nie są tłumaczone na PJM, a transmisje nie posiadają napisów.
  9. W Urzędzie funkcjonuje możliwość rozpatrywania spraw przez ePUAP oraz kontaktu telefonicznego. Obecnie poszukiwana jest osoba pełniąca funkcję tłumacza PJM. Do tej pory Głusi najczęściej pojawiali się w Urzędzie z osobami towarzyszącymi, pełniącymi rolę tłumaczy.
  10. Strona Audytująca zachęciła, aby, do czasu znalezienia profesjonalnego tłumacza PJM, umożliwić korzystanie z tłumaczenia on-line. Zwrócono także uwagę, iż, ze względu na specyfikę oraz konsekwencje podpisywania dokumentów urzędowych, zatrudniany tłumacz musi mieć szczególnie wysokie kwalifikacje.
  11. Ustalono, iż dane dotyczące ilości osób z niepełnosprawnościami są w trakcie zbierania. Do tej pory udało się ustalić, iż na terenie całego powiatu mieszkają 54 osoby z niepełnosprawnością wzroku. Strona Audytująca zachęciła do dalszego gromadzenia danych, gdyż pomagają one priorytetować zapewnianie dostępności, zgodnie z lokalnymi potrzebami.
  12. Wykazano chęci przeprowadzania szkoleń dla pracowników Urzędu z zakresu obsługi osób z niepełnosprawnościami.
  13. Ustalono, iż w ramach Projektu planowane jest stworzenie nowej strony internetowej Urzędu, a także zapewnienie dostępności treści umieszczanych w BIP.
  14. Obecnie w Urzędzie zatrudnionych jest około 60 pracowników, z czego większość to kobiety. Wśród pracowników nie ma osób z niepełnosprawnościami.
  15. Urząd nie posiada pomieszczenia socjalnego, w związku z czym brak również pomieszczenia do wypoczynku dla kobiet w ciąży i karmiących matek.

16. Urząd nie posiada koordynatora dostępności, przy czym ma świadomość konieczności jego powołania oraz dysponuje kandydatami adekwatnymi na to stanowisko.
17. Przedstawiciele Urzędu wyrazili nadzieję, iż dokument końcowy z audytu pozwoli im zaplanować rozłożenie w czasie zapewniania dostępności architektonicznej oraz racjonalnie planować ich finansowanie.
18. Strona Audytująca podkreśliła, iż Urząd Miasta oraz podmioty, z którymi dzieli budynek, jako należące do sektora finansów publicznych, są zobowiązane zapewnić dostępność co najmniej w zakresie określonym w Ustawie o zapewnianiu dostępności osobom ze specjalnymi potrzebami. Jednocześnie daje to możliwość pozyskiwania środków na zapewnianie dostępności architektonicznej, np. z Funduszu Dostępności.
19. Strona Audytująca dostrzegła ogromną chęć działań, mających na celu zapewnienie dostępności.

NOTATKA ZE SPOTKANIA Z DNIA 2020.05.13

Osoby biorące udział w spotkaniu:

- Maria Skwarczyńska (Miejska Biblioteka Publiczna w Hajnówce)
- Alicja Karczewska (Miejska Biblioteka Publiczna w Hajnówce)
- Izabela Sopalska- Rybak (Fundacja Kulawa Warszawa)
- Katarzyna Cimoch (Fundacja Kulawa Warszawa)
- Anna Żórawska (Fundacja Kultury Bez Barier)

1. Uczestnicy spotkania wyrazili zgodę na nagrywanie.
2. Przedstawicielki Biblioteki wyjaśniły, iż Instytucja zajmuje dwie części budynku, którego właścicielem jest Zakład Gospodarki Mieszkaniowej. Biblioteka posiada w tym obiekcie niezależną część dla dorosłych oraz dla dzieci i młodzieży. W części przeznaczonej dla dorosłych czytelników na parterze znajduje się wypożyczalnia, a na piętrze czytelnia.
3. Do budynku można się dostać po kilku schodach lub za pomocą pochylni, którą należy zweryfikować pod kątem zgodności z przepisami.
4. Obiekt nie posiada punktu recepcyjnego. Przy wejściu na parterze znajduje się tablica informacyjna ze znakami kierunkowymi, która ułatwia orientację.

5. Dla osób z problemami w poruszaniu się dostępna jest wypożyczalnia na parterze. Możliwość korzystania z zasobów czytelnicy jest dostępna po ustaleniu z pracownikiem Biblioteki.
6. Biblioteka posiada audiobooki do wypożyczenia oraz dostęp do innych zasobów elektronicznych, umożliwiających odczyt dźwiękowy. W obiekcie brak jest zasobów języku Braille'a.
7. Projektem objęte jest połączenie dwóch istniejących łazienek na potrzeby toalety dla osób z niepełnosprawnościami. Strona audytująca zwróciła uwagę na konieczność konsultowania projektu toalety z osobami z niepełnosprawnościami, ze względu na brak dostatecznych wytycznych w przepisach techniczno-budowlanych.
8. Wydarzenia organizowane są w Bibliotece na piętrze, ze względu na potrzebną do nich przestrzeń. Żadne z pomieszczeń na parterze nie dysponuje adekwatną powierzchnią.
9. Czytelnia dla dorosłych oraz dzieci zajmuje dwie niezależne części budynku, w związku z czym brak jest możliwości zorganizowania przestrzeni na rodzinne korzystanie z zasobów Biblioteki.
10. W toalecie przy czytelnicy dla dzieci znajduje się przewijak, a przed pomieszczeniem są krzeselka, z których może skorzystać rodzic karmiący.
11. W Bibliotece istnieje możliwość kontaktu przez SMS oraz za pośrednictwem poczty elektronicznej. Do tej pory z osobami głuchymi komunikacja odbywała się poprzez notatki w języku polskim.
12. Ze zbiorów Biblioteki oraz organizowanych przez nią wydarzeń regularnie korzystają osoby niewidome i słabowidzące, głusi, osoby starsze, a także ze spektrum autyzmu oraz niepełnosprawnością intelektualną. W Bibliotece prowadzone są między innymi lekcje biblioteczne dla Warsztatów Terapii Zajęciowej.
13. Większość pracowników Biblioteki została przeszkolona w zakresie obsługi oraz rozwiązań technicznych dla osób z dysfunkcją wzroku, a także z savoir-vivre w stosunku do osób ze spektrum autyzmu. Przedstawicielki Biblioteki wyraziły chęć i potrzebę dodatkowego szkolenia i poszerzenia wiedzy pracowników, jako jednego z priorytetów w zakresie zwiększania dostępności.
14. Stwierdzono, iż niezwykle istotne i trudne, ze względu na generowane koszty, sprawy formalne oraz techniczne, będzie zapewnienie dostępności architektonicznej. Strona

---

audytująca wskazała możliwość pozyskiwania środków ramach Funduszu Dostępności oraz o regularnie ogłaszanym konkursie Infrastruktura dla Kultury.

15. Ustalono, iż w ramach Projektu planowane jest stworzenie nowej strony internetowej Biblioteki. Strona Audytująca doceniła istnienie deklaracji dostępności na aktualnej stronie. Zwrócono uwagę na dodawanie opisu alternatywnego do zdjęć oraz umieszczenie w deklaracji danych do komunikacji alternatywnej (numer obsługujący SMS oraz adres e-mail).
16. Strona audytująca zasugerowała, iż przy tworzeniu nowej strony warto także przeznaczyć fundusze na jej adekwatne testowanie.
17. Wśród pracowników Biblioteki jest jedna osoba z niepełnosprawnością, przy czym nie wymaga Ona specjalnego dostosowania stanowiska pracy.
18. Biblioteka nie posiada koordynatora dostępności, przy czym ma świadomość konieczności jego powołania.
19. Strona Audytująca docenia ogromne dotychczasowe zaangażowanie instytucji we włączanie osób ze szczególnymi potrzebami we własne działania i wydarzenia.

NOTATKA ZE SPOTKANIA Z DNIA 2020.05.13

Osoby biorące udział w spotkaniu:

- Agata Rychcik-Skibiński (Stowarzyszenie Kulturalne „Pocztówka”)
- Dariusz Skibiński (Stowarzyszenie Kulturalne „Pocztówka”)
- Izabela Sopalska- Rybak (Fundacja Kulawa Warszawa)
- Katarzyna Cimoch (Fundacja Kulawa Warszawa)
- Anna Żórawska (Fundacja Kultury Bez Barier)

1. Uczestnicy spotkania wyrazili zgodę na nagrywanie.
2. W nawiązaniu do poprzedniej rozmowy, na której poruszano kwestie dostępności architektonicznej, zaznaczono, iż dla przebudowy Hajnówki Dostępnej istotne będą zmiany infrastruktury kolejowej. Działania PKP nie będą dotyczyły budynku dworca, jednak ich bezpośrednie sąsiedztwo może wpływać na wytyczne związane na przykład z zachowaniem odpowiednich odległości.

3. Stronie audytującej zostały przybliżone dotychczasowe działania a3teatru oraz Stowarzyszenia Poczłówka. Wskazano liczne udogodnienia, jakie zapewniane są podczas organizowanego przez Stowarzyszenie Festiwalu WERTEP.
4. Wielokrotnie podkreślone zostało, iŹ znaczna część działań Stowarzyszenia, a także spektakli w ramach Festiwalu przeznaczona jest dla dzieci. Obie strony wyraziły zgodność w przekonaniu, iŹ kształcenie przyszłych pokoleń jest zadaniem niezwykle ważnym, jednak wymaga dostosowania do potrzeb małego odbiorcy. Stowarzyszenie wykazało duŹą widzę i doświadczenie w ich implementowaniu.
5. Wskazano, iŹ poza dziećmi, znaczną część odbiorców Festiwalu stanowili przedstawiciele innych grup z potrzebami szczególnych udogodnień: seniorzy, rodzice z wózkami, turyści z rowerami, obcokrajowcy nie rozumiejący języka polskiego.
6. Ze względu na fakt, Źe rozpoczęcie działalności Hajnówki Centralnej jest dopiero planowane, nie ma ona jeszcze sprecyzowanego programu. Pomimo tego, juŹ na etapie planowania działalności brane są pod uwagę osoby z niepełnosprawnościami i przedstawiciele pozostałych grup wskazanych w Programie Dostępność Plus.
7. Z niezwykle entuzjazmem Strona Audytująca przyjęła propozycję wprowadzenia do oferty tzw. „spektakli szeptany”. Podczas takich wydarzeń osobom z dysfunkcją wzroku towarzyszyć będą przeszkoleni asystenci, których zadaniem będzie opisanie tego, co dzieje się na scenie wraz z utrzymaniem odpowiedniej atmosfery i znaczeń.
8. Omówione zostały możliwe rozwiązania dla Głuchych i słabosłyszących. Uwzględniona została propozycja dedykowanych dla nich spektakli pantomimicznych, a także możliwość zatrudnienia tłumacza PJM, wyświetlanie napisów oraz mobilne pętle indukcyjne.
9. Strona Audytująca zaproponowała dodanie do informacji o wydarzeniach noty o występowaniu migających świateł. Obie strony uznały, iŹ najlepszym rozwiązaniem będzie podanie rzetelnej informacji na temat czasu, w jakim tego typu bodźce są stosowane.
10. Przekazana została informacja o możliwości dostosowania strony internetowej poprzez umieszczenie deklaracji dostępności lub dedykowanej zakładki dla osób z niepełnosprawnościami. Wskazówki dotyczące strony mogą być wykorzystane zarówno przy przebudowie strony Stowarzyszenia, jak i podczas tworzenia witryny Hajnówki Centralnej.
11. Przekazano, iŹ ze względu na niewielką liczbę pracowników nie jest przewidziane stanowisko koordynatora dostępności, jednak osoby uczestniczące ze strony Poczłówki w rozmowie, będą miały jego kompetencje.

12. Wskazano, iż dużą trudność w realizacji dostępności, stanowi ograniczona możliwość pozyskiwania funduszy na działalność Stowarzyszeń i Fundacji w zakresie zapewniania dostępności.
13. Przedstawiciele Stowarzyszenia poinformowali, iż zatrudniają jedną osobę z zaburzeniami neurologicznymi oraz dysfunkcją słuchu. Pozostali pracownicy oraz wolontariusze zostali przez nich przeszkoleni z podstawowych zagadnień związanych z tymi dysfunkcjami.
14. Zachęcono Przedstawicieli Stowarzyszenia do korzystania z zasobów, jakimi dzieli się Fundacja Kultury Bez Barrier, między innymi w zakresie informowania o możliwości pozyskiwania dotacji na zapewnianie dostępności.

NOTATKA ZE SPOTKANIA Z DNIA 2020.05.15

Osoby biorące udział w spotkaniu:

- Barbara Sadowska (Hajnowski Dom Kultury)
- Bożena Żyza (Hajnowski Dom Kultury)
- Izabela Sopalska- Rybak (Fundacja Kulawa Warszawa)
- Katarzyna Cimoch (Fundacja Kulawa Warszawa)
- Anna Żórawska (Fundacja Kultury Bez Barrier)

1. Uczestnicy spotkania wyrazili zgodę na nagrywanie.
2. Wyjaśniono, iż osoby poruszające się na wózku mają możliwość skorzystania z wydarzeń organizowanych na parterze (w sali teatralnej i wystawowej). Dostępne są także szatnia i toaleta dla osób z niepełnosprawnością ruchową. Na pierwszym i drugim piętrze znajdują się sale plastyczne, taneczne, garderoby oraz sala instruktorów i pomieszczenia administracyjne, a w piwnicy garderoby i niewielka sala. Do pomieszczeń poza parterem dostęp dla osób z problemami z poruszaniem się jest niemożliwy.
3. Przedstawicielki HDK starały się o pozyskanie środków na rozwiązania techniczne umożliwiające pokonanie schodów, jednakże dotychczas ich nie otrzymały. Strona Audytująca zobowiązała się do wskazania rozwiązań technicznych najbardziej adekwatnych do danego miejsca, co powinno ułatwić skuteczne poszukiwanie źródeł finansowania.
4. HDK wykonał w ostatnich latach remont, który wychodził naprzeciw potrzebom rodziców z małymi dziećmi oraz osób z niepełnosprawnościami. Została między innymi wyremontowana toaleta dla osób z niepełnosprawnościami, w której umieszczono także

- przewijak oraz krzeselko do karmienia. Na drugim piętrze zorganizowano kąciak zabaw dla dzieci.
5. W budynku brak rozwiązań dedykowanych do wsparcia osób z niepełnosprawnością słuchu lub wzroku. Wyrażono jednak chęć zakupu rozwiązań do zapewnienia audiodeskrypcji, co spotkało się z ogromną aprobatą Strony Audytującej.
  6. Przedstawicielki HDK zwróciły uwagę na występowanie progów w drzwiach wejściowych do obiektu. Strona Audytująca zobowiązała się zweryfikować jego zgodność z przepisami.
  7. Sprostowano, iż obiekt nie posiada planu ewakuacji osób z niepełnosprawnościami.
  8. Wyrażono potrzebę wskazania rozwiązań oraz zapewnienia możliwości technicznych udostępniania osobo ze szczególnymi potrzebami wydarzeń, które organizowane są w amfiteatrze.
  9. Przystawiono, iż Hajnowski Dom Kultury organizuje wydarzenia dla dzieci i rodziców z małymi dziećmi, a także z jego wydarzeń korzystają seniorzy oraz podopieczni Warsztatów Terapii Zajęciowej i Specjalnego Ośrodka Opiekuńczo-Wychowawczego. Jednocześnie zaznaczono, iż budynek HDK udostępniany jest na potrzeby licznych organizacji związanych z osobami ze szczególnymi potrzebami, tj. Hajnowskiego koła Polskiego Związku Niewidomych, WTZ, Specjalnego Ośrodka Opiekuńczo-Wychowawczego, Uniwersytetu III wieku. Na jego terenie organizowano także sesję Rady Miasta.
  10. Hajnowski Dom Kultury nie ma obecnie w planach budowy nowej strony internetowej, lecz jest otwarty na porady dotyczące jej dostosowania. Budowa strony zgodnej ze standardami WACG 2.1 wymagać będzie pozyskania dodatkowych środków finansowych.
  11. Strona audytująca zasugerowała, iż warto umieścić Deklarację Dostępności na stronie w miejscu widocznym na stronie głównej. Podpowiedziano także, iż umieszczony plik z grafiką zajęć nie nadaje się do odczytu maszynowego.
  12. HDK wskazał, iż możliwa jest komunikacja za pomocą poczty elektronicznej. Informacje od Instytucji przekazywane są także za pośrednictwem wiadomości SMS, jednak ze względów technicznych nie ma możliwości kontaktu osoby zainteresowanej ofertą HDK w ten sposób (jedynie bezpośredni kontakt z instruktorem, po udostępnieniu przez niego własnego numeru).
  13. HDK nie posiada koordynatora dostępności, a aktualny brak możliwości zatrudniania, nie pozwala na stworzenie takiego niezależnego stanowiska. Obecnie w Instytucji zatrudnionych jest 17 osób.

14. Ustalono, iż HDK jako samorządowa jednostka kulturalna podlega pod zapisy Ustawy o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami.
15. Przedstawicielki HDK wyraziły ogromną chęć i potrzeby przeszkolenia wszystkich pracowników z zakresu savoir-vivre wobec osób z niepełnosprawnościami.

III. Ankiety skierowanych do odbiorców i odbiorczyń instytucji, które biorą w projekcie Hajnówka Dostępna

Zostało przygotowanych 18 ankiet na temat instytucji które biorą udział w projekcie Hajnówka Dostępna tj.: Miejska Biblioteka Publiczna w Hajnówce, Urząd Miasta Hajnówka, Hajnówka Centralna, Hajnowski Dom Kultury. Osoby, do których były skierowana te ankiety to osoby z niepełnosprawnościami.

1. Analiza ankiet użytkowników i użytkowniczek Miejskiej Biblioteki Publicznej w Hajnówce

Przygotowano ankiety dla użytkowników i użytkowniczek Miejskiej Biblioteki w Hajnówce i poproszono o wypełnienie ich przez osoby z niepełnosprawnościami mieszkające w Hajnówce.

Ankiety wypełniły 32 osoby: 1 osoba z niepełnosprawnością ruchu, 15 osób z niepełnosprawnością wzroku, 0 osób z niepełnosprawnością słuchu, 16 osób z niepełnosprawnością intelektualną.

Osoby z niepełnosprawnością ruchu

Ponieważ tylko jedna osoba z niepełnosprawnością ruchu udzieliła odpowiedzi, wyniki tej ankiety nie będą miarodajne, ale postanowiono zawrzeć je w raporcie.

Osoba z niepełnosprawnością ruchu deklarowała, że była w Miejskiej Bibliotece w Hajnówce i może się do niej samodzielnie dostać, samodzielnie poruszać, a także ma dostęp do wszystkich pomieszczeń. Jednocześnie poinformowała, że korzysta z oferty świadczonej przez Miejską Bibliotekę w Hajnówce. Ogólnie biblioteka została oceniona jako „spełniająca oczekiwania od lat”. W przypadku pytań o ofertę wsparcia dla osób z niepełnosprawnością ruchu w bibliotece, udzieliła odpowiedzi „od pracowników biblioteki”.

W części ankiety na temat strony internetowej Miejskiej Biblioteki w Hajnówce osoba z niepełnosprawnością ruchu zadeklarowała, że nie była na niej.

W przypadku pytań dotyczących architektury udzielono odpowiedzi „TAK” na następujące pytania:

- „Czy drzwi do budynku są odpowiedniej szerokości?”,
- „Czy drzwi do budynku wystarczająco łatwo się otwiera?”,
- „Czy wejście do budynku jest odpowiednio oznakowane?”,
- „Czy w holu budynku są miejsca siedzące?”,
- „Czy wewnątrz budynku są odpowiedniej szerokości korytarze?”.

Udzielono odpowiedzi „NIE WIEM” na następujące pytania:

- „Czy na trasie dojścia od miejsc parkingowych do wejścia do budynku znajdują się bariery architektoniczne lub inne utrudnienia?”,
- „Czy przy schodach znajdują się poręcze?”,
- „Czy w budynku znajdują się podnośniki pionowe/platformy przyschodowe?”,
- „Czy w budynku znajdują się inne udogodnienia dla osób z trudnościami w poruszaniu się?”,
- „Czy w budynku znajduje się dostosowana toaleta?”.

Na pytanie „Jak ocenia Pan/Pani dostosowanie budynku pod względem Pana/Pani potrzeb?” (proszę wpisać cyfrę od 1 do 10, gdzie 1 oznacza, że w ogóle nie jest dostosowany, a 10 oznacza, że jest w pełni dostosowany), udzielono odpowiedzi 7.

W części dotyczącej pracowników osoba udzielająca odpowiedzi na pytanie „Jakie wydarzenie Miejskiej Biblioteki Publicznej w Hajnówce oferuje osobom z niepełnosprawnością ruchu?”, odpowiedziała „Obsługa stara się zapewnić bieżącą obsługę, ale powinno być zapewnione dostarczanie materiałów bibliotecznych do domu osoby z niepełnosprawnością ruchu”.

Odpowiedzi „TAK” udzieliła na następujące pytania:

- „Czy ma Pan/Pani kontakt z pracownikami Miejskiej Biblioteki w Hajnówce w czasie wizyty w tym miejscu?”,
- „Czy pracownicy Miejskiej Biblioteki w Hajnówce są chętni do udzielania wsparcia osobom z niepełnosprawnością ruchu?”.

Na pytanie „Jak ocenia Pan/Pani wsparcie ze strony pracowników względem Pana/Pani potrzeb? (proszę wpisać jakąkolwiek cyfrę od 1 do 10, gdzie 1 oznacza, że w ogóle nie wspiera, 5 wspiera na idealnym poziomie, a 10 oznacza, że jest nadgorliwy i przeszkadza)”, została udzielona odpowiedź 5.

Osoby z niepełnosprawnością intelektualną

Ankiety skierowane do osób z niepełnosprawnością intelektualną zostały wypełnione przez 16 osób. Większość z nich zadeklarowała, że była w Miejskiej Bibliotece w Hajnówce. Na pytanie „Czy Miejskiej Bibliotece w Hajnówce posiada osobę będącą koordynatorem/koordynatorką dostępności?” większość osób odpowiedziała „nie wiem”. Podobnie zaznaczono w przypadku pytania dotyczącego innej osoby, z którą można się skontaktować w sprawie dostępności. Część z osób z niepełnosprawnością intelektualną zadeklarowała, że korzysta z Biblioteki. Na pytanie „Co myśli Pan/Pani o dostępności Miejskiej Biblioteki w Hajnówce?(Pytanie otwarte)” większość udzielonych odpowiedzi brzmiała „nie wiem” lub „brak zdania”, a inne osoby odpowiadały, np.: „Bardzo fajna instytucja, otwarta i potrzebna dla osób niepełnosprawnych, ale z paroma brakami. Zawsze mogę uzyskać pomoc od pracowników, jako osoba niepełnosprawna.”, „Jest w porządku, mogę bez przeszkód korzystać”. Na to samo pytanie padła także odpowiedź „słaba”.

W punkcie „Skąd bierze Pan/i informacje na temat oferowanego wsparcia dla osób z niepełnosprawnością intelektualną w Miejskiej Bibliotece Publicznej w Hajnówce? (np. ze strony www/od znajomych/od koordynatora dostępności itp.)” . Większość osób deklarowała „osoby bliskie” lub udzielały odpowiedzi „nie wiem”, „nie szukałem informacji”. Inne osoby odpowiedziały np.: „Ze strony głównej biblioteki, Facebook, informacje są podawane również u mnie w ośrodku (środowiskowy dom samopomocy).”, „od innych osób”, „od znajomych”.

W części dotyczącej strony internetowej tylko 3 osoby zadeklarowały, że ją odwiedzały, była odpowiednio dostosowana do ich potrzeb, na stronie internetowej nie znajduje się przewodnik, a informacje są przekazywane w łatwym do zrozumienia tekście. Na stronie internetowej nie znajduje się część dla osób z niepełnosprawnościami, nie ma informacji na temat pracowników przeszkolonych do udzielania pomocy, strona internetowa nie odpowiada potrzebom, nie zawiera informacji o dostępnej dla osób z niepełnosprawnością intelektualną ofercie, nie jest przygotowana w prosty i zrozumiały sposób, zgodnie z udzielonymi odpowiedziami. Pozostałe osoby udzielały odpowiedzi „NIE WIEM”.

W części dotyczącej architektury większość odpowiedzi brzmi „NIE WIEM”. Większość osób uznała, że wejście do budynku jest odpowiednio oznakowane. Na pytanie „Jak ocenia Pan/Pani dostosowanie budynku Miejskiej Biblioteki Publicznej w Hajnówce względem Pana/Pani potrzeb? (proszę wpisać cyfrę od 1 do 10, gdzie 1 oznacza, że w ogóle nie jest dostosowany, a 10 oznacza, że jest w pełni dostosowany)”, średni wynik to: 5.44.

W części dotyczącej pracowników, na pytanie „Jak ocenia Pan/Pani wsparcie ze strony pracowników względem Pana/Pani potrzeb? (proszę wpisać jakąkolwiek cyfrę od 1 do 10, gdzie 1 oznacza, że w ogóle nie wspiera, 5 wspiera na idealnym poziomie, a 10 oznacza, że jest nadgorliwy i przeszkadza)”, średnia ocen wynosi 5.25, z czego połowa osób nie miała kontaktu z pracownikami.

Osoby z niepełnosprawnością wzroku

Ankiety skierowane do osób z niepełnosprawnością wzroku zostało wypełnione przez 15 osób i wszystkie zadeklarowały, że były w bibliotece, a większość nie wie, czy biblioteka posiada osobę będącą koordynatorem/koordynatorką dostępności. Znaczna część nie wie także z kim można się kontaktować w sprawie dostępności w przypadku braku osoby na takim stanowisku. Tylko dwie osoby zaznaczyły, że wiedzą. Większość osób poinformowała, że korzysta z oferty biblioteki oraz, że robi to samodzielnie lub z osobą towarzyszącą. 11 osób zadeklarowało, że proponowane udogodnienia odpowiadają ich potrzebom.

W części dotyczącej strony internetowej, 8 osób udzieliło odpowiedzi, że były na stronie internetowej biblioteki i w przypadku sześciu osób strona była dostosowana do ich potrzeb. Większość ankietowanych nie wiedziała co zawiera strona internetowa.

W części dotyczącej architektury, większość osób odpowiedziała „TAK” na następujące pytania:

- „Czy drzwi, wejście do budynku jest odpowiednio oświetlone?”
- „Czy w budynku znajdują się miejsca do siedzenia/ławki?”
- „Czy poruszanie się wewnątrz Miejskiej Biblioteki Publicznej w Hajnówce samodzielnie jest łatwe?”

Na następujące pytania większość osób odpowiedziała „NIE”:

- „Czy w budynku miejsca/drzwi są oznaczone w alfabecie Braille’a?”
- „Czy w budynku miejsca/drzwi są oznaczone w kontrastowych opisami lub piktogramami?”
- „Czy wewnątrz biblioteki znajdują się ścieżki dotykowe lub inne linie prowadzące?”

Na pytanie „Jak ocenia Pan/Pani dostosowanie budynku Miejskiej Biblioteki Publicznej w Hajnówce względem Pana/Pani potrzeb? (proszę wpisać cyfrę od 1 do 10, gdzie 1 oznacza, że w ogóle nie jest dostosowany, a 10 oznacza, że jest w pełni dostosowany)” średnia ocena to 6.07.

W części dotyczącej pracowników, większość osób deklaruje kontakt z pracownikiem Biblioteki w czasie wizyty w tym miejscu oraz że pracownicy chętnie wspierają osoby z niepełnosprawnością wzroku.

Na pytanie „Jak ocenia Pan/Pani wsparcie ze strony pracowników względem Pana/Pani potrzeb? (proszę wpisać jakąkolwiek cyfrę od 1 do 10, gdzie 1 oznacza, że w ogóle nie wspiera, 5 wspiera na idealnym poziomie, a 10 oznacza, że jest nadgorliwy i przeszkadza)” średnia ocena wynosi 5.87.

2. Analiza ankiet użytkowników i użytkowniczek Hajnowskiego Domu Kultury

Przygotowano ankiety dla użytkowników i użytkowniczek Hajnowskiego Domu Kultury i poproszono o wypełnienie ich przez osoby z niepełnosprawnościami mieszkające w Hajnówce.

Ankiety wypełniły 34 osoby: 1 osoba z niepełnosprawnością ruchu, 12 osób z niepełnosprawnością wzroku, 1 osoba z niepełnosprawnością słuchu, 20 osób z niepełnosprawnością intelektualną.

Osoby z niepełnosprawnością ruchu

Ponieważ tylko jedna osoba z niepełnosprawnością ruchu udzieliła odpowiedzi, wyniki tej ankiety będą niemiarodajne, ale postanowiono zawrzeć je w raporcie.

Osoba z niepełnosprawnością ruchu zadeklarowała, że była w Hajnowskim Domu Kultury, a także że mogła się tam dostać samodzielnie, ale nie była w stanie dostać się do każdego pomieszczenia. Zgodnie z deklaracją ankietowanej osoby, instytucja nie posiada osoby będącej koordynatorem/koordynatorką dostępności, także nie wie, czy podano do wiadomości z kim można się kontaktować w sprawie dostępności. Zgodnie z otrzymaną informacją osoba ta korzysta z oferty Hajnowskiego Domu Kultury, ale instytucja nie proponuje udogodnień odpowiadającym potrzebom. Na pytanie „Czy instytucja na wystawach zapewnia asystentów?”, udzielono odpowiedzi „NIE WIEM”, a w punkcie o zapewnieniu dostępności odpowiedziano: „Nie mam możliwości uczestniczenia w zajęciach organizowanych przez dom kultury”.

W części na temat strony internetowej, osoba ankietowana deklarowała, że była na stronie Hajnowskiego Domu Kultury, jednak nie wiadomo, czy znajduje się tam część z informacjami dla osób z niepełnosprawnościami, nie ma podanych cen biletów dla osób z niepełnosprawnościami i ich asystentów, ale można znaleźć wytyczne, w jaki sposób kupić bilet lub w jaki sposób go zarezerwować.

Udzielono odpowiedzi „NIE WIEM” na następujące pytania:

- „Czy strona internetowa ma informacje na temat dostępności budynku?”,
- „Czy strona internetowa ma informacje na temat dostępności otoczenia, parkingu do osób z niepełnosprawnością?”,
- „Czy strona internetowa ma informacje na temat dostosowanej toalety?”,
- „Czy strona ma informacje na temat pracowników przeszkolonych do udzielania pomocy osobom z niepełnosprawnościami?”,
- „Czy informacje na stronie internetowej są przygotowane w prosty, zrozumiały sposób?”.

Jednocześnie na pytanie „Czy strona internetowa odpowiada Pana/Pani potrzebom?”, udzielono odpowiedzi „TAK”.

W części na temat architektury, uzyskano informację, że przed budynkiem nie znajdują się miejsca parkingowe dla osób z niepełnosprawnościami, a na trasie między budynkiem a

miejscami parkingowymi znajdują się bariery architektoniczne lub inne utrudnienia. Drzwi do budynku nie są odpowiedniej szerokości, a także niewystarczająco łatwo się je otwiera, ale są odpowiednio oznakowane i przy schodach znajdują się poręcze po jednej stronie. W budynku nie znajduje się podnośnik/platforma przyschodowa, ani windy, w przestrzeni wystawowej nie ma miejsc do siedzenia, wewnątrz budynku korytarze nie są odpowiedniej szerokości, ani nie znajdują się tam inne udogodnienia dla osób z trudnościami w poruszaniu się.

Udzielono odpowiedzi „NIE WIEM” na następujące pytania:

„Czy można wypożyczyć sprzęt ułatwiający poruszanie się po budynku(np. wózek)?”,

„Czy w Hajnowskim Domu Kultury znajduje się dostosowana toaleta?”.

Na pytanie o ocenę dostosowania budynku „Jak ocenia Pan/Pani dostosowanie budynku Hajnowskiego Domu Kultury względem Pana/Pani potrzeb? (proszę wpisać cyfrę od 1 do 10, gdzie 1 oznacza, że w ogóle nie jest dostosowany, a 10 oznacza, że jest w pełni dostosowany)”, udzielono odpowiedzi 3.

W części dotyczącej wydarzeń udzielono odpowiedzi, że Hajnowski Dom Kultury nie oferuje wydarzeń dla osób z niepełnosprawnością ruchu, a na pytanie o inne rozwiązania oferowane przez instytucję udzielono odpowiedzi „brak”.

W części dotyczącej pracowników, osoba udzielająca odpowiedzi zadeklarowała, że ma kontakt z pracownikami Hajnowskiego Domu Kultury w czasie wizyty i są oni chętni do udzielania wsparcia osobom z niepełnosprawnością ruchu. Na pytanie: „Jak ocenia Pan/Pani wsparcie ze strony pracowników względem Pana/Pani potrzeb? (proszę wpisać jakąkolwiek cyfrę od 1 do 10, gdzie 1 oznacza, że w ogóle nie wspiera, 5 wspiera na idealnym poziomie, a 10 oznacza, że jest nadgorliwy i przeszkadza)”, udzielono odpowiedzi 5.

Osoby z niepełnosprawnością intelektualną

Wśród osób wypełniających ankietę, wszystkie osoby były w Hajnowskim Domu Kultury i większość z nich korzysta z oferty tej instytucji. Znaczna część nie wie, czy instytucja posiada koordynatora/koordynatorkę dostępności lub informuje, że instytucja nie posiada osoby pełniącej taką rolę. Tylko 3 osoby wiedzą do kogo się odezwać w sprawach związanych z dostępnością. Na pytanie dotyczące zapewniania udogodnień odpowiadające potrzebom zdania były podzielone. 8 odpowiedziało „TAK”, 7 odpowiedziało „NIE”, a 5 odpowiedziało „NIE WIEM”. W przypadku pytania dotyczącego zapewnienia asysty przez instytucję, zdecydowana większość udzieliła odpowiedzi „NIE” lub „NIE WIEM”

Na pytanie „Co myśli Pan/Pani o dostępności Hajnowskiego Domu Kultury?”, udzielono odpowiedzi: „słaba”, „Bardzo duża dostępność, każdy może wybrać coś odpowiedniego dla siebie.”, „Jest dostępny, zawsze można zająć”, „W imprezach plenerowych organizowanych

przez HDK, brak sektora dla niepełnosprawnych.”, a większość odpowiedzi brzmiała: „nic”, „nie wiem” lub „nie mam zdania”.

Na pytanie „Skąd bierze Pan/i informacje na temat oferowanego wsparcia dla osób z niepełnosprawnością intelektualną w Hajnowskim Domu Kultury? (np. ze strony www/od znajomych/od koordynatora dostępności itp.)”, udzielono odpowiedzi: „Od znajomych, strona Domu Kultury na Facebooku, od znajomych i rodziny, od terapeutów, od instruktorów WTZ z ogłoszeń”, a także „nie ma takich informacji”, „nie szukałem takich informacji”. Udzielono także wiele razy odpowiedzi „NIE WIEM”.

W części na temat strony internetowej Hajnowskiego Domu Kultury, na pytanie „Czy był/była Pan/Pani na stronie internetowej Hajnowskiego Domu Kultury?”, większość osób udzieliła odpowiedzi „NIE”. Wśród osób, które były na stronie jedna odpowiedziała, że nie jest ona dostosowana do potrzeb. Także wśród osób, które były na stronie, większość poinformowała że strona internetowa ma informacji na temat cen biletów dla osób z niepełnosprawnościami ich asystentów, za to ma informację w jaki sposób kupić oraz zarezerwować bilet. Znaczna część ankietowanych uznała, iż strona odpowiada ich potrzebom, a informacje na stronie są przygotowane w prosty i zrozumiały sposób.

W części na temat architektury, na pytanie „Czy wejście do budynku jest odpowiednio oznakowane?”, zdecydowana większość odpowiedziała „TAK”. Duża część ankietowanych nie wiedziała czy pomieszczenia są oznaczone piktogramami i nie była w stanie określić, gdzie mogą się znajdować piktogramy. Na pytanie „Czy w budynku znajduje się pokój wyciszeń?”, przeważająca liczba odpowiedziała „NIE WIEM”, a 4 osoby „NIE”.

Na pytanie o ocenę dostosowania budynku: „Jak ocenia Pan/Pani dostosowanie budynku Hajnowskiego Domu Kultury względem Pana/Pani potrzeb? (proszę wpisać cyfrę od 1 do 10, gdzie 1 oznacza, że w ogóle nie jest dostosowany, a 10 oznacza, że jest w pełni dostosowany)”, średnia liczba wynosiła 6,25.

W części dotyczącej wydarzeń, na pytanie „Czy Hajnowski Dom Kultury oferuje wydarzenia dla osób z niepełnosprawnością intelektualną?” najwięcej odpowiedzi udzielono „NIE WIEM” oraz po 5, „TAK” lub „NIE”. Na pytanie czy wydarzenia odbywają się regularnie 1 osoba odpowiedziała „TAK”. Na pytanie „Jakie wydarzenie Hajnowski Dom Kultury oferuje osobom z niepełnosprawnością intelektualną?”, udzielono odpowiedzi: „przeгляд talentów osób niepełnosprawnych, spektakle dla osób niepełnosprawnych, warsztaty, udział w występach podczas różnych imprez organizowanych”. Na pytanie „Czy w czasie wydarzeń, w których uczestniczą osoby z niepełnosprawnością intelektualną, uczestniczą także inne osoby?”, wszystkie osoby udzieliły odpowiedzi „TAK”. Nikt nie był w stanie podać innych rozwiązań oferowanych przez Hajnowski Dom Kultury.

W części dotyczącej pracowników zdecydowana większość poinformowała że nie miała kontaktu z pracownikami w czasie wizyty w tym miejscu, a średnia ocena „Jak ocenia Pan/Pani wsparcie ze strony pracowników względem Pana/Pani potrzeb? (proszę wpisać jakąkolwiek

cyfrę od 1 do 10, gdzie 1 oznacza, że w ogóle nie wspiera, 5 wspiera na idealnym poziomie, a 10 oznacza, że jest nadgorliwy i przeszkadza)", wyniosła 5,15.

Osoby z niepełnosprawnością wzroku

Wszystkie osoby z niepełnosprawnością wzroku, które wypełniały ankietę zadeklarowały, że były w Hajnowskim Domu Kultury i większość korzysta z oferty tej instytucji, z czego połowa odwiedza ją samodzielnie. Na pytania dotyczące osoby koordynującej temat dostępności większość osób odpowiedziała „NIE WIEM”, a także większość osób nie wie, czy instrukcja podaje z kim można się kontaktować w tej sprawie. 2 osoby zaznaczyły odpowiedź „NIE” w przypadku pytania o udogodnienia odpowiadające potrzebom.

Na pytanie „Co myśli Pan/Pani o dostępności Hajnowskiego Domu Kultury?”, udzielono bardzo różnych odpowiedzi, w tym pozytywnych opinii: „Obecnie mam dobry dostęp do Instytucji”, „prawidłowy”, „dobrze”, a także: „Według mnie nie jest w 100% przyjazna osobom z wadą wzroku”, „HDK prowadzi działalność kulturalną, oświatową i artystyczną. Organizuje szereg imprez o różnorodnej tematyce np. warsztaty twórcze, spotkania integracyjne”. Ankietowani wskazali, że: „Cieszy fakt, że drzwi wejściowe, które są częściowo szklane, są dobrze oznakowane kontrastową taśmą. Jednak już na schodach przed budynkiem brakuje oznaczeń kontrastowych i dotykowych”. Jedna z osób podzieliła się opinią, iż: „Daleko nam do instytucji, gdzie są wystawy z audioprzewodnikiem, a można by chociaż tę możliwość wprowadzić przy większych wystawach, bądź przy cyklicznych np. jak Przegląd Sztuki Nieprofesjonalnej. Przy organizacji projekcji filmów raz w miesiącu jeden z nich mógłby być seansem z audiodeskrypcją”. Część odpowiadających opisała: „nie spotkałam się z innymi formami dostępności, jak życzliwi i pomocni pracownicy”, „według mnie to nie ma właściwie żadnej dostępności oprócz uprzejmości pracowników.”, „brak podjazdów dla wózków na scenę”, „windy nie ma”, „Jest ciemno i nie ma oznakowania schodów”.

W części dotyczącej strony internetowej 7 osób zadeklarowało, że było na niej, a 5 udzieliło odpowiedzi „NIE”. W kwestii dostosowania strony internetowej do potrzeb, zdania były podzielone: 5 odpowiedziało „TAK”, 3 odpowiedziało „NIE”, 4 odpowiedziało „NIE WIEM”.

Na pytania dotyczące strony większość osób odpowiadała, że nie wie lub, że strona nie posiada informacji na temat cen biletów dla osób z niepełnosprawnościami, możliwości rezerwacji biletów, wejścia do budynku, przeszkolenia personelu, a zdania dotyczące dostosowania do potrzeb były podzielone : 4 - „TAK, 2 - „NIE”.

W części dotyczącej architektury udzielono informacji, że drzwi są odpowiednio oświetlone, wejście odpowiednio oznakowane, ale schody nie są oznaczone kontrastowo, a także brak systemu ułatwiającego orientację w budynku, nie ma oznaczeń w alfabecie Braille'a i drzwi nie są oznaczone kontrastowo. W budynku znajdują się miejsca do siedzenia. Brak ścieżek prowadzących i materiałów w druku powiększonym. Na pytanie „Jak ocenia Pan/Pani dostosowanie budynku Hajnowskiego Domu Kultury względem Pana/Pani potrzeb? (proszę

wpisać cyfrę od 1 do 10, gdzie 1 oznacza, że w ogóle nie jest dostosowany, a 10 oznacza, że jest w pełni dostosowany)”, średnia ocena to 6,08.

W części dotyczącej wydarzeń, udzielono informacji, że nie ma wydarzeń z opisami w alfabecie Braille’a, z audiodeskrypcją, z materiałami przeznaczonymi do dotykania i ogólnie brak wydarzeń przeznaczonych dla osób z niepełnosprawnością wzroku.

W części dotyczącej personelu, większość osób poinformowała, że miała kontakt z personelem w czasie przebywania w Hajnowskim Domu Kultury i jest on chętny do wspierania osób z niepełnosprawnością wzroku. Na pytanie „Jak ocenia Pan/Pani wsparcie ze strony pracowników względem Pana/Pani potrzeb? (proszę wpisać jakąkolwiek cyfrę od 1 do 10, gdzie 1 oznacza, że w ogóle nie wspiera, 5 wspiera na idealnym poziomie, a 10 oznacza, że jest nadgorliwy i przeszkadza)”, średnia ocena wyniosła 6,75.

Osoby z niepełnosprawnością słuchu

Ponieważ tylko jedna osoba z niepełnosprawnością słuchu udzieliła odpowiedzi, wyniki tej ankiety będą niemiernodajne, ale postanowiono zawrzeć je w raporcie.

Osoba wypełniająca ankietę zadeklarowała, że była w Hajnowskim Domu Kultury i korzysta z jego oferty, a instytucja nie ma koordynatora dostępności i nie wyznacza osoby, z którą można się kontaktować w sprawie dostępności. Zgodnie z informacją, instytucja proponuje udogodnienia odpowiadające potrzebom osoby, która udzielała odpowiedzi, ale nie zapewnia napisów dla osób z niepełnosprawnością słuchu, ani pętli indukcyjnej. Natomiast na pytanie „Co myśli Pan/Pani o dostępności Hajnowskiego Domu Kultury?”, udzielono odpowiedzi "Brak dostępności dla niedosłyszących”.

W części dotyczącej strony internetowej, osoba wypełniająca ankietę odpowiedziała, że korzystała z niej i jest dostosowana do potrzeb oraz zapewnia informację dla osób z niepełnosprawnościami. Na stronie znajduje się informacja na temat cen biletów dla osób z niepełnosprawnościami, jak zarezerwować bilet, nie posiada informacji na temat osób przeszkolonych z zakresu wsparcia osób z niepełnosprawnościami, ale odpowiada potrzebom, pomimo, że nie zawiera informacji w formie dla osób z niepełnosprawnością słuchu.

W części na temat architektury udzielono informacji, że w Hajnowskim Domu Kultury nie znajduje się system wspomagający słyszenie, ale pomieszczenia są oznakowane odpowiednimi piktogramami. Na pytanie „Jak ocenia Pan/Pani dostosowanie budynku Hajnowskiego Domu Kultury względem Pana/Pani potrzeb? (proszę wpisać cyfrę od 1 do 10, gdzie 1 oznacza, że w ogóle nie jest dostosowany, a 10 oznacza, że jest w pełni dostosowany)” udzielono odpowiedzi 3.

W części dotyczącej wydarzeń, udzielono informacji, że Hajnowski Dom Kultury nie ma jakiegokolwiek materiałów i nie oferuje wydarzeń z napisami dla niesłyszących. Brak także materiałów i wydarzeń z tłumaczeniem na język migowy lub z pętlą indukcyjną.

W części dotyczącej personelu, osoba wypełniająca ankietę poinformowała, że miała kontakt z pracownikami Hajnowskiego Domu Kultury w czasie wizyty, ale nie znają oni języka migowego, a na pytanie „Jak ocenia Pan/Pani wsparcie ze strony pracowników względem Pana/Pani potrzeb? (proszę wpisać jakąkolwiek cyfrę od 1 do 10, gdzie 1 oznacza, że w ogóle nie wspiera, 5 wspiera na idealnym poziomie, a 10 oznacza, że jest nadgorliwy i przeszkadza)”, udzielono odpowiedzi 3.

3. Analiza ankiet użytkowników i użytkowniczek Urzędu Miasta Hajnówka

Przygotowano ankiety dla użytkowników i użytkowniczek Urzędu Miasta Hajnówka i poproszono o wypełnienie ich przez osoby z niepełnosprawnościami mieszkające w Hajnówce.

Ankietę wypełniło 18 osób: 1 osoba z niepełnosprawnością ruchu, 8 osób z niepełnosprawnością wzroku, 1 osoba z niepełnosprawnością słuchu, 8 osób z niepełnosprawnością intelektualną.

Osoby z niepełnosprawnością ruchu

Ponieważ tylko jedna osoba z niepełnosprawnością ruchu udzieliła odpowiedzi, wyniki tej ankiety będą nie miarodajne, ale postanowiono zawrzeć je w raporcie.

Osoba z niepełnosprawnością ruchu deklarowała, że była w Urzędzie Miasta Hajnówka, że może się do niego samodzielnie dostać oraz samodzielnie poruszać, a także dostać do wszystkich pomieszczeń. Jednocześnie osoba ta poinformowała, że nie korzysta z oferty świadczonej przez Urząd Miasta Hajnówka. Ogólnie urząd został oceniony jako dostępny. W przypadku pytań o ofertę wsparcia dla osób z niepełnosprawnością ruchu w urzędzie, osoba z niepełnosprawnością ruchu odpowiedziała „nic mi nie wiadomo”.

W części ankiety na temat strony internetowej osoba z niepełnosprawnością ruchu zadeklarowała, że była na stronie internetowej miasta i odpowiada ona potrzebom tej osoby. Na pytanie, czy na stronie internetowej znajduje sekcja z informacjami dla osób z niepełnosprawnościami udzielono odpowiedzi „NIE WIEM”, tak samo odpowiedziano na pytanie dotyczące informacji na stronie internetowej w kwestii dostępności budynku oraz otoczenia, parkingu dla osób z niepełnosprawnościami, dostosowanej toalety, przeszkolonego do udzielania pomocy osobą z niepełnosprawnościami personelu oraz informacji, jak osoba z niepełnosprawnością ruchu może załatwić sprawy urzędowe. Zgodnie z odpowiedzią udzielonej przez osobę z niepełnosprawnością ruchu informacje na stronie internetowej są przygotowane w prosty, zrozumiały sposób.

W przypadku pytań dotyczących architektury udzielono odpowiedzi „TAK” na następujące pytania:

- „Czy drzwi do budynku są odpowiedniej szerokości?”,
- „Czy drzwi do budynku wystarczająco łatwo się otwiera?”,
- „Czy wejście do budynku jest odpowiednio oznakowane?”,
- „Czy w holu budynku są miejsca siedzące?”,
- „Czy wewnątrz urzędu są odpowiedniej szerokości korytarze?”.

Na pytania dotyczące architektury udzielono odpowiedzi „NIE WIEM” na następujące pytania:

- „Czy przed budynkiem znajdują się miejsca parkingowe dla osób z niepełnosprawnościami?”,
- „Czy na trasie dojścia od miejsc parkingowych do wejścia do budynku znajdują się barier architektonicznych lub inne utrudnienia?”,
- „Czy przy schodach znajdują się poręcze?”,
- „Czy w budynku znajdują się podnośniki pionowe/platformy przyschodowe?”,
- „Czy w urzędzie znajdują się inne udogodnienia dla osób z trudnościami w poruszaniu się?”,
- „Czy w urzędzie znajduje się stosowana toaleta?”.

Na pytanie „jak ocenia Pan/Pani dostosowanie budynku Urzędu Miasta Hajnówka względem Pana/Pani potrzeb? (proszę wpisać cyfrę od 1 do 10, gdzie 1 oznacza, że w ogóle nie jest dostosowany, a 10 oznacza, że jest w pełni dostosowany)”, udzielono odpowiedzi 5.

W części dotyczącej pracowników osoba udzielająca odpowiedzi na pytania odpowiedziała „TAK” na następujące pytania:

- „Czy ma Pan/Pani kontakt z pracownikami Urzędu Miasta Hajnówka w czasie wizyty w tym miejscu?”,
- „Czy pracownicy Urzędu Miasta Hajnówka są chętni do udzielania wsparcia osobom z niepełnosprawnością ruchu?”.

Na pytanie „Jak ocenia Pan/Pani wsparcie ze strony pracowników względem Pana/Pani potrzeb? (proszę wpisać jakąkolwiek cyfrę od 1 do 10, gdzie 1 oznacza, że w ogóle nie wspiera, 5 wspiera na idealnym poziomie, a 10 oznacza, że jest nadgorliwy i przeszkadza)”, została udzielona odpowiedź 5.

Osoby z niepełnosprawnością intelektualną

Ankiety skierowane do osób z niepełnosprawnością intelektualną zostały wypełnione przez 8 osób. Połowa osób zadeklarowała, że była w Urzędzie Miasta Hajnówka. Na pytanie „Czy Urząd Miasta Hajnówka posiada osobę będącą koordynatorem/koordynatorką dostępności?” większość osób odpowiedziała „NIE WIEM”. Podobnie udzielono odpowiedzi w przypadku pytania dotyczącego innej osoby, z którą można się skontaktować w sprawie dostępności.

Żadna z osób z niepełnosprawnością intelektualną nie zadeklarowała, że korzysta z urzędu samodzielnie, a sprawy urzędowe są załatwiane przez inne osoby bliskie, asystujące itp. Na pytanie czy proponowane udogodnienia odpowiadają potrzebom nikt nie udzielił odpowiedzi „TAK”, dwie osoby udzieliły odpowiedzi „NIE”, sześć osób udzieliło odpowiedzi „NIE WIEM”. Na pytanie „Co myśli Pan/Pani o dostępności Urzędu Miasta Hajnówka?(Pytanie otwarte)” większość udzielonych odpowiedzi było „nie wiem” lub „nie mam zdania”. Na pytanie „Skąd bierze Pan/i informacje na temat oferowanego wsparcia dla osób z niepełnosprawnością intelektualną w Urzędzie Miasta Hajnówka? (np. ze strony www/od znajomych/od koordynatora dostępności itp.)” Większość osób deklarowała osoby bliskie lub udzielały odpowiedzi „nie wiem”, „nie szukałem informacji”.

W części dotyczącej strony internetowej tylko jedna osoba zadeklarowała że była na stronie Urzędu Miasta Hajnówka i była ona odpowiednio dostosowana do potrzeb, a także, pomimo, że na stronie internetowej nie znajduje się przedprzewodnik, to informacje są przekazywane w łatwym do zrozumienia tekście. Zgodnie z udzielonymi odpowiedziami, na stronie internetowej nie znajduje się część z informacjami dla osób z niepełnosprawnościami, nie ma na niej informacji na temat pracowników przeszkolonych do udzielania pomocy osobą z niepełnosprawnościami, strona internetowa nie odpowiada potrzebom, nie zawiera informacji o dostępnej dla osób z niepełnosprawnością intelektualną ofercie, nie jest przygotowana w prosty i zrozumiały sposób. Większość osób udzielała odpowiedzi „NIE WIEM” na pytania dotyczące strony.

W części dotyczącej architektury większość odpowiedzi brzmi „NIE WIEM”.

Odpowiedź „NIE” została udzielona na następujące pytania:

- „Czy w budynku znajduje się pokój wyciszeń?”,
- „Czy wejście do budynku jest odpowiednio oznakowane?”,
- „Czy są miejsca/pomieszczenia oznaczone piktogramami?”.

Jedna osoba uznała, że wejście do budynku jest odpowiednio oznakowane. Na pytanie „Jak ocenia Pan/Pani dostosowanie budynku Urząd Miasta Hajnówka względem Pana/Pani potrzeb? (proszę wpisać cyfrę od 1 do 10, gdzie 1 oznacza, że w ogóle nie jest dostosowany, a 10 oznacza, że jest w pełni dostosowany)”, średni wynik to: 4.38

W części dotyczącej pracowników, na pytanie „Czy Urząd Miasta Hajnówka oferuje wsparcie dla osób z niepełnosprawnością intelektualną przy załatwianiu spraw urzędowych?” dwie osoby udzieliły odpowiedzi „NIE”, pozostałe „NIE WIEM”. Na pytanie „Jak ocenia Pan/Pani wsparcie ze strony pracowników względem Pana/Pani potrzeb? (proszę wpisać jakąkolwiek cyfrę od 1 do 10, gdzie 1 oznacza, że w ogóle nie wspiera, 5 wspiera na idealnym poziomie, a 10 oznacza, że jest nadgorliwy i przeszkadza)” średnia ocen wynosi 4.88, z czego połowa osób nie miała kontaktu z urzędnikami/urzędniczkami.

Osoby z niepełnosprawnością wzroku

Ankiety skierowane do osób z niepełnosprawnością wzroku zostało wypełnione przez 8 osób i wszystkie z tych osób zadeklarowały, że były w urzędzie, a większość nie wie, czy urząd posiada osobę będącą koordynatorem/koordynatorką dostępności. Nie wiedzą także z kim można się kontaktować w sprawie dostępności, w przypadku braku osoby na takim stanowisku. Dwoje ankietowanych zaznaczyło, że wiedzą z kim się kontaktować. Większość osób poinformowała, że korzysta z oferty Urzędu Miasta Hajnówka oraz, że robi to samodzielnie (6) lub z osobą towarzyszącą (2). Połowa osób zadeklarowała, że proponowane udogodnienia odpowiadają ich potrzebom.

W części dotyczącej strony internetowej, 6 osób udzieliło odpowiedzi, że były na stronie internetowej urzędu i według połowy osób strona zaspokaja ona ich potrzeby. Połowa osób zadeklarowała, że na stronie znajduje się część z informacjami dla osób z niepełnosprawnościami.

Większość nie wiedziała o tym, jakie informacje w kwestii dostępności zawiera strona internetowa lub udzieliło odpowiedzi, że nie ma takich informacji.

W części dotyczącej architektury urzędu, większość osób odpowiedziała „NIE” na następujące pytania:

- „Czy drzwi, wejście do budynku jest odpowiednio oświetlone?”
- „Czy w budynku miejsca/drzwi są oznaczone w alfabecie Braille’a?”
- „Czy w budynku miejsca/drzwi są oznaczone w kontrastowymi opisami lub piktogramami?”
- „Czy wewnątrz Urzędu Miasta Hajnówka znajdują się ścieżki dotykowe lub inne linie prowadzące?”

W tej samej części większość osób odpowiedziała „TAK” na następujące pytania:

- „Czy w budynku znajdują się miejsca do siedzenia/ławki?”
- „Czy poruszanie się wewnątrz Urzędu Miasta Hajnówka samodzielnie jest łatwe?”

Na pytanie „Jak ocenia Pan/Pani dostosowanie budynku Urzędu Miasta Hajnówka względem Pana/Pani potrzeb? (proszę wpisać cyfrę od 1 do 10, gdzie 1 oznacza, że w ogóle nie jest dostosowany, a 10 oznacza, że jest w pełni dostosowany)” średnia ocena to 5,5.

Na pytanie „Co myśli Pan/Pani o dostępności Urzędu Miasta Hajnówka” udzielona następujących odpowiedzi:

- „W budynku jest ciemno”,
- „Brak oznaczeń w druku powiększonym osobom niedowidzącym.”
- „Nie mówię, że jest super, ale wydaje mi się że jest dobrze. Oczywiście są rzeczy nad którymi można by się skupić i poprawić. Często błędy wynikają nie tyle ze złej woli ile z niewiedzy. Może przydałoby się lepsze oznaczenia schodów (także na półpiętrach), wymiana poręczy, która uważam, że nie jest dobrze wyprofilowana i nie jest wygodna), lepsze oznaczenia drzwi

poszczególnych referatów, tj. kontrastowe tabliczki, czy też szklanych drzwi wejściowych). Założmy też sytuację, gdy jestem z przewodnikiem w urzędzie i pytam o druki. W odpowiedzi ledwo widzę skinięcie głową i wyraz "tam". A mój przewodnik jest tylko wolontariuszem, który tylko mnie doprowadził do urzędu, a resztę spraw chcę załatwić samodzielnie? Na szczęście to są jednak sporadyczne sytuacje. Nie wszędzie są też przygotowane ramki do podpisu. Uważam że pracownicy są chętni do udzielenia pomocy, jednak często nie wiedzą jak. I tu kłaniają się szkolenia, szkolenia i jeszcze raz szkolenia. Chociażby jak prawidłowo wskazać gdzie można usiąść lub jak podprowadzić osobę niewidomą w dane miejsce przecież to przewodnik niewidomego zawsze idzie pierwszy. A bardzo często jest niestety odwrotnie. I wtedy nie czuję się komfortowo. Wszystkiego jednak można się nauczyć...”,

- „W zasadzie to trzeba drugiej osoby z dobrą orientacją w terenie i wzrokiem, aby znaleźć co trzeba.”,
  - „nie jest dostępny”,
- a dwie osoby uznały, że urząd dla nich jest dostępny.

Na pytania: Czy Urząd Miasta Hajnówka ma jakiegokolwiek materiały w druku powiększonym?”, „Czy Urząd Miasta Hajnówka ma materiały, oferuje audiodeskrypcję?”, udzielono odpowiedzi „NIE” lub „NIE WIEM”. Na pytania „Co Urząd Miasta Hajnówka oferuje osobom z niepełnosprawnością wzroku?”, „Inne rozwiązania oferowane przez Urząd Miasta Hajnówka” większość odpowiedzi była „NIE WIEM”, „nie ma”.

W części dotyczącej pracowników, większość osób deklaruje kontakt z pracownikiem urzędu w czasie wizyty w tym miejscu oraz że pracownicy chętnie wspierają osoby z niepełnosprawnością wzroku.

Na pytanie „Jak ocenia Pan/Pani wsparcie ze strony pracowników względem Pana/Pani potrzeb? (proszę wpisać jakąkolwiek cyfrę od 1 do 10, gdzie 1 oznacza, że w ogóle nie wspiera, 5 wspiera na idealnym poziomie, a 10 oznacza, że jest nadgorliwy i przeszkadza)” średnia ocena wynosi 5.75

Osoby z niepełnosprawnością słuchu

Ponieważ tylko jedna osoba z niepełnosprawnością słuchu udzieliła odpowiedzi, wyniki tej ankiety będą nie miarodajne, ale postanowiono zawrzeć je w raporcie.

Osoba z niepełnosprawnością słuchu deklarowała, że była w Urzędzie Miasta Hajnówka oraz korzysta z oferty urzędu i robi to samodzielnie. Zgodnie z odpowiedziami, urząd nie posiada koordynatora lub koordynatorki dostępności, a także ankietowany nie wie do kogo się zwrócić w kwestii dostępności. Na pytania "Czy urząd proponuje udogodnienia odpowiadające Pana/Pani potrzebom?", „Czy urząd zapewnia tłumacza języka migowego/pętlę indukcyjną/inne?”, udzielono odpowiedzi „NIE WIEM”. A na pytanie „Co myśli Pan/Pani o dostępności Urzędu Miasta Hajnówka?” została udzielona odpowiedź „średnia”.

W punkcie: „Skąd bierze Pan/i informacje na temat oferowanego wsparcia dla osób z niepełnosprawnością słuchu w Urzędzie Miasta Hajnówka? (np. ze strony [www/odznajomych/od_koordinatora_dostepnosci_itp](http://www.odznajomych/od_koordinatora_dostepnosci_itp).)” zadeklarowano „internet”.

W części na temat strony internetowej oraz dostępności architektonicznej, osoba wypełniająca ankietę zadeklarowała, że była na stronie Urzędu Miasta Hajnówka i jest ona dostosowana do potrzeb.

Udzielono odpowiedzi „NIE WIEM” na pytania:

- „Czy na stronie internetowej znajduje się część/sekcja z informacjami dla osób z niepełnosprawnościami?”,
- „Czy strona internetowa ma informacje jak osoba z niepełnosprawnością słuchu może powiadomić o potrzebie zapewnienia tłumacza języka migowego?”,
- „Czy sekcja na stronie internetowej, przeznaczona dla osób z niepełnosprawnościami, zawiera informacje o dostępnej dla osób Głuchych, słabosłyszących ofercie Urzędu Miasta Hajnówka? (udogodnienia, urządzenia itp.)”.

Na pytania „Czy strona internetowa jest dostosowana do Pana/Pani potrzeb?”, „Czy strona internetowa odpowiada Pana/Pani potrzebom?”, udzielono odpowiedzi „TAK”.

Udzielono odpowiedzi „NIE” na pytania:

- „Czy strona internetowa ma informacje jak osoba z niepełnosprawnością słuchu może załatwić sprawy urzędowe?”,
- „Czy strona ma jakiegokolwiek informacje na temat pracowników przeszkolonych do udzielania pomocy i informowania osób z niepełnosprawnościami?”,
- „Czy informacje na stronie internetowej są przygotowane w prosty, zrozumiały sposób?”,
- „Czy w budynku znajduje się system wspomagający słyszenie (pętla indukcyjna, system FM)?”, „Czy są miejsca/pomieszczenia oznaczone piktogramami?”,
- „Czy Urząd Miasta Hajnówka ma jakiegokolwiek materiały, oferuje wydarzenia z napisami dla niesłyszących?”,
- „Czy Urząd Miasta Hajnówka ma jakiegokolwiek materiały, oferuje wydarzenia z tłumaczeniem na język migowy?”,
- „Czy Urząd Miasta Hajnówka ma jakiegokolwiek materiały, oferuje wydarzenia z pętlą indukcyjną/system FM?”.

Na pytanie „Jak ocenia Pan/Pani dostosowanie budynku Urzędu Miasta Hajnówka względem Pana/Pani potrzeb? (proszę wpisać cyfrę od 1 do 10, gdzie 1 oznacza, że w ogóle nie jest dostosowany, a 10 oznacza, że jest w pełni dostosowany)” otrzymana ocena to 3.

W części dotyczącej pracowników, osoba z niepełnosprawnością słuchu wypełniająca ankietę zadeklarowała, że ma kontakt z pracownikami w czasie wizyty oraz, że te osoby nie posługują się polskim językiem migowym.

Na pytanie "Jak ocenia Pan/Pani wsparcie ze strony pracowników względem Pana/Pani potrzeb? (proszę wpisać jakąkolwiek cyfrę od 1 do 10, gdzie 1 oznacza, że w ogóle nie wspiera, 5 wspiera na idealnym poziomie, a 10 oznacza, że jest nadgorliwy i przeszkadza)" otrzymana ocena to 5.

4. Analiza ankiet przyszłych użytkowników i użytkowniczek Hajnówki Centralnej

Przygotowano ankiety dla przyszłych użytkowników i użytkowniczek Hajnówki Centralnej, jako nowego miejsca kulturalnego w Hajnówce i poproszono o wypełnienie ich przez osoby z niepełnosprawnościami mieszkające w Hajnówce.

Ankiety wypełniło 17 osób: 1 osoba z niepełnosprawnością ruchu, 1 osoba z niepełnosprawnością wzroku, 1 osoba z niepełnosprawnością słuchu, 14 osób z niepełnosprawnością intelektualną.

Osoby z niepełnosprawnością ruchu

Ponieważ tylko jedna osoba z niepełnosprawnością ruchu udzieliła odpowiedzi, wyniki tej ankiety będą niemiarodajne, ale postanowiono zawrzeć je w raporcie.

Opowiedziano „TAK” na następujące pytania:

- „Czy chciałby/aby Pan/Pani aby na stronie internetowej znajdowały się plany budynku z oznaczeniami pomieszczeń?”
- „Czy chciałby/aby Pan/Pani, aby na stronie internetowej znajdowała się informacja w łatwym tekście?”
- „Czy chciałby/aby Pan/Pani, aby na stronie internetowej znajdowała się część/sekcja z informacjami dla osób z niepełnosprawnościami?”
- „Czy chciałby/aby Pan/Pani, aby na stronie była informacja na temat pracowników przeszkolonych do udzielania pomocy osobom z niepełnosprawnościami?”
- „Czy chciałby/aby Pan/Pani, aby sekcja na stronie internetowej, przeznaczona dla osób z niepełnosprawnościami, zawiera informacje o dostępnej dla osób z niepełnosprawnością ruchu ofercie Hajnówki Centralnej? (warsztaty, udogodnienia itp.)”
- „Czy chciałby/aby Pan/Pani, aby miejsca/pomieszczenia były oznaczone piktogramami?”
- „Czy chciałby/aby Pan/Pani, aby budynek był dostępny bez potrzeby korzystania z pomocy drugiej osoby?”
- „Czy chciałby/aby Pan/Pani, aby była w budynku były logiczne do odnalezienia ciągi komunikacyjne bez progów i schodów?”
- „Czy chciałby/aby Pan/Pani, aby Hajnówka Centralna oferowała wydarzenia dla osób z niepełnosprawnością ruchu?”
- „Czy chciałby/aby Pan/Pani, aby te wydarzenia odbywały się regularnie?”

Opowiedziano „NIE” na następujące pytania:

- „Czy słyszał/a Pan/Pani o planowanych działaniach w Hajnówce Centralnej?”,

Opowiedziano „NIE WIEM” na następujące pytania:

- „Czy instytucja powinna posiadać osobę będącą koordynatorem/koordynatorką dostępności?”,
- „W sytuacji, gdy nie będzie miała koordynatora/koordynatorki dostępności czy instytucja powinna podawać z kim można się skontaktować ws. dostępności?”,
- „Czy planuje Pan/Pani korzystać z oferty Hajnówki Centralnej?”,
- „Czy chciałby/aby Pan/Pani korzystać z oferty Hajnówki Centralnej dostosowanej do swoich potrzeb?”.

Na pytanie „Jak powinna wyglądać dostępność Hajnówki Centralnej, żeby odpowiadała Pana/Pani potrzebom?”, udzielono odpowiedzi „podjazd”.

Na pytanie „Skąd chciałby/aby Pan/i brać informacje na temat oferowanego wsparcia dla osób z niepełnosprawnością ruchu w Hajnówce Centralnej? (np. ze strony www/od znajomych/od koordynatora dostępności itp.)”, udzielono odpowiedzi „www”.

Osoby z niepełnosprawnością intelektualną

Ankiety skierowane do osób z niepełnosprawnością intelektualną zostały wypełnione przez 14 osób.

Na pytania:

- „Czy słyszał/a Pan/Pani o planowanych działaniach w Hajnówce Centralnej?”, większość osób odpowiedziała „NIE”, 4 osoby odpowiedziały „TAK”;
- „Czy instytucja powinna posiadać osobę będącą koordynatorem/koordynatorką dostępności?”, większość osób odpowiedziała „TAK”, 6 osób odpowiedziało „NIE WIEM”;
- „W sytuacji, gdy nie będzie miała koordynatora/koordynatorki dostępności czy instytucja powinna podawać, z kim można się skontaktować ws. dostępności?”, większość odpowiedziała „TAK”, 5 osób odpowiedziało „NIE WIEM”;
- „Czy planuje Pan/Pani korzystać z oferty Hajnówki Centralnej?”, udzielono odpowiedzi po połowie „TAK”, lub „NIE WIEM”;
- „Czy chciałby/aby Pan/Pani korzystać z oferty Hajnówki Centralnej dostosowanej do swoich potrzeb?”, zdecydowana większość odpowiedziała „TAK”;
- „Czy odwiedzałby/aby Pan/Pani Hajnówkę Centralną samodzielnie, czy z osobą towarzyszącą lub asystującą?”, wszystkie osoby odpowiedziały, że samodzielnie lub z kimś;
- „Na jakiego rodzaju wydarzenia kulturalne wybrałby/aby się Pan/i organizowane w Hajnówce Centralnej?”, udzielono odpowiedzi: koncert, przedstawienie, film, wystawy tematyczne, występy teatralne, kino, zabawa, impreza integracyjna, siatkówka, pojechać pociągiem do

- Bielska (wszystkie podane przykłady były podane przez osoby wypełniające ankiety). Niektóre odpowiedzi się powtarzały, a także pojawiły się stwierdzenia „NIE WIEM”;
- „Jak powinna wyglądać dostępność Hajnówki Centralnej, żeby odpowiadała Pana/Pani potrzebom?”, udzielono odpowiedzi: podjazdy dla wózków, brak progów, logo Hajnówki Centralnej powinno być bardziej widoczne, miła atmosfera, żeby byli mili pracownicy, symbole obrazkowe/piktogramy wyjaśniające przeznaczenie pomieszczeń, punkt informacyjny z osobą kierującą na zajęcia, żeby było ładnie, żeby był stojak na rowery, jasne i widoczne komunikaty co tam się będzie działo, łatwy dojazd, bez schodów, jasne kolory. Kilka osób odpowiedziało „NIE WIEM”;
  - „Skąd chciałby/aby Pan/i brać informacje na temat oferowanego wsparcia dla osób z niepełnosprawnością intelektualną w Hajnówce Centralnej? (np. ze strony www/od znajomych/od koordynatora dostępności itp.)”, udzielono odpowiedzi: z internetu, Facebook, od znajomych, od innych osób, od koordynatora dostępności, ze strony WWW, od grupy na fb (wszystkie podane przykłady były podane przez osoby wypełniające ankiety). Kilka osób udzieliło odpowiedzi „NIE WIEM”;
  - „Czy chciałby/aby Pan/Pani aby na stronie internetowej znajdował się przewodnik?”, zdecydowana większość odpowiedziała „TAK”;
  - „Czy chciałby/aby Pan/Pani, aby na stronie internetowej znajdowała się informacja w łatwym tekście?” oraz „Czy chciałby/aby Pan/Pani, aby na stronie internetowej znajdowała się część/sekcja z informacjami dla osób z niepełnosprawnościami?”, wszyscy udzieliли odpowiedzi „TAK”;
  - „Czy chciałby/aby Pan/Pani, aby na stronie była informacja na temat pracowników przeszkolonych do udzielania pomocy osobom z niepełnosprawnościami?” oraz „Czy chciałby/aby Pan/Pani, aby sekcja na stronie internetowej, przeznaczona dla osób z niepełnosprawnościami, zawiera informacje o dostępnej dla osób z niepełnosprawnością intelektualną ofercie Hajnówki Centralnej? (warsztaty, udogodnienia itp.)”, zdecydowana większość udzieliła odpowiedzi „TAK”.

Osoby z niepełnosprawnością wzroku

Ponieważ tylko jedna osoba z niepełnosprawnością wzroku udzieliła odpowiedzi, wyniki tej ankiety będą niemiernodajne, ale postanowiono zawrzeć je w raporcie.

Na pytanie „Czy słyszał/a Pan/Pani o planowanych działaniach w Hajnówce Centralnej?”, udzielono odpowiedzi „NIE”.

Udzielono odpowiedzi „TAK” na następujące pytania:

- „Czy instytucja powinna posiadać osobę będącą koordynatorem/koordynatorką dostępności?”,
- „W sytuacji, gdy nie będzie miała koordynatora/koordynatorki dostępności czy instytucja powinna podawać z kim można się skontaktować ws. dostępności?”,
- „Czy planuje Pan/Pani korzystać z oferty Hajnówki Centralnej?”,

- „Czy chciałby/aby Pan/Pani korzystać z oferty Hajnówki Centralnej dostosowanej do swoich potrzeb?”
- „Czy odwiedzałby/aby Pan/Pani Hajnówkę Centralną samodzielnie, czy z osobą towarzyszącą, asystującą?”
- „Czy chciałby/aby Pan/Pani aby na stronie internetowej znajdowały się informacje z opisami części graficznych, zdjęć i z audiodeskrypcją filmów?”
- „Czy chciałby/aby Pan/Pani, aby na stronie internetowej znajdowała się informacja w łatwym tekście?”
- „Czy chciałby/aby Pan/Pani, aby na stronie internetowej znajdowała się część/sekcja z informacjami dla osób z niepełnosprawnościami?”
- „Czy chciałby/aby Pan/Pani, aby na stronie była informacja na temat pracowników przeszkolonych do udzielania pomocy osobom z niepełnosprawnościami?”
- „Czy chciałby/aby Pan/Pani, aby sekcja na stronie internetowej, przeznaczona dla osób z niepełnosprawnościami, zawiera informacje o dostępnej dla osób z niepełnosprawnością wzroku ofercie Hajnówki Centralnej? (warsztaty, udogodnienia itp.)”
- „Czy chciałby/aby Pan/Pani, aby miejsca/pomieszczenia były oznaczone w brajlu?”
- „Czy chciałby/aby Pan/Pani, aby była dostępna mapa tyflograficzna budynku z audioopisem?”
- „Czy chciałby/aby Pan/Pani, aby była w budynku były logiczne i łatwe do odnalezienia ciągi komunikacyjne?”
- „Czy chciałby/aby Pan/Pani, aby była w budynku były zaznaczone ciągi komunikacyjne o kontrastowej kolorystyce lub fakturze?”
- „Czy chciałby/aby Pan/Pani, aby była możliwość skorzystania z materiałów dostępnych dla programów odczytu ekranu?”
- „Czy chciałby/aby Pan/Pani, aby Hajnówka Centralna oferowała wydarzenia dla osób z niepełnosprawnością wzroku?”
- „Czy chciałby/aby Pan/Pani, aby te wydarzenia odbywały się regularnie?”

Na pytanie „Na jakiego rodzaju wydarzenia kulturalne wybrałby/aby się Pan/i organizowane w Hajnówce Centralnej?”, udzielono odpowiedzi „na pokaz filmu”.

Na pytanie „Jak powinna wyglądać dostępność Hajnówki Centralnej, żeby odpowiadała Pana/Pani potrzebom?”, udzielono odpowiedzi „żeby ktoś był i podpowiadał”.

Na pytanie „Skąd chciałby/aby Pan/i brać informacje na temat oferowanego wsparcia dla osób z niepełnosprawnością wzroku w Hajnówce Centralnej? (np. ze strony [www/od znajomych/od koordynatora dostępności itp.](#))”, udzielono odpowiedzi „ze strony [www](#)”.

Osoby z niepełnosprawnością słuchu

Ponieważ tylko jedna osoba z niepełnosprawnością słuchu udzieliła odpowiedzi, wyniki tej ankiety będą niemiernodajne, ale postanowiono zawrzeć je w raporcie.

Na poniższe pytania osoba z niepełnosprawnością słuchu odpowiedziała „TAK”:

- „Czy słyszał/a Pan/Pani o planowanych działaniach w Hajnówce Centralnej?”
- „Czy instytucja powinna posiadać osobę będącą koordynatorem/koordynatorką dostępności?”
- „W sytuacji, gdy nie będzie miała koordynatora/koordynatorki dostępności czy instytucja powinna podawać z kim można się skontaktować ws. dostępności?”
- „Czy planuje Pan/Pani korzystać z oferty Hajnówki Centralnej?”
- „Czy chciałby/aby Pan/Pani korzystać z oferty Hajnówki Centralnej dostosowanej do swoich potrzeb?”
- „Czy odwiedzałby/aby Pan/Pani Hajnówkę Centralną samodzielnie, czy z osobą towarzyszącą, asystującą lub tłumaczem?”
- „Czy chciałby/aby Pan/Pani, aby na stronie internetowej znajdowała się informacja w łatwym tekście?”
- „Czy chciałby/aby Pan/Pani, aby na stronie internetowej znajdowała się część/sekcja z informacjami dla osób z niepełnosprawnościami?”
- „Czy chciałby/aby Pan/Pani, aby na stronie była informacja na temat pracowników przeszkolonych do udzielania pomocy osobom z niepełnosprawnościami?”
- „Czy chciałby/aby Pan/Pani, aby sekcja na stronie internetowej, przeznaczona dla osób z niepełnosprawnościami, zawiera informacje o dostępnej dla osób z niepełnosprawnością słuchu ofercie Hajnówki Centralnej? (warsztaty, udogodnienia itp.)”
- „Czy chciałby/aby Pan/Pani, aby miejsca/pomieszczenia były oznaczone piktogramami?”
- „Czy chciałby/aby Pan/Pani, aby była możliwość skorzystania z tłumacza polskiego języka migowego?”
- „Czy chciałby/aby Pan/Pani, aby była możliwość skorzystania z pętli indukcyjnej?”
- „Czy chciałby/aby Pan/Pani, aby Hajnówka Centralna oferowała wydarzenia dla osób z niepełnosprawnością słuchu?”
- „Czy chciałby/aby Pan/Pani, aby te wydarzenia odbywały się regularnie?”

Na pytanie „Na jakiego rodzaju wydarzenia kulturalne wybrałby/aby się Pan/i organizowane w Hajnówce Centralnej?” udzielono odpowiedzi: „teatr, zajęcia dla dzieci”.

Na pytanie „Jak powinna wyglądać dostępność Hajnówki Centralnej, żeby odpowiadała Pana/Pani potrzebom?” udzielono odpowiedzi: „Dla osoby z wadą słuchu ważne jest zorganizowanie wydarzeń kulturalnych tak, aby taka osoba mogła w pełni skorzystać”.

Na pytanie „Skąd chciałby/aby Pan/i brać informacje na temat oferowanego wsparcia dla osób z niepełnosprawnością słuchu w Hajnówce Centralnej? (np. ze strony [www/od znajomych/od koordynatora dostępności](#) itp.)” udzielono odpowiedzi: „strona [www](#)”.

Na pytanie „Czy chciałby/aby Pan/Pani aby na stronie internetowej znajdowały się informacje w polskim języku migowym?” udzielono odpowiedzi „NIE WIEM”

IV. Audyty architektoniczne

Urzędu Miasta Hajnówka, Miejskiej Biblioteki Publicznej w Hajnówce oraz Hajnowskiego Domu Kultury, Hajnówki Centralnej. Dodatkowo omówiono niezbędne etapy prac w trakcie remontu Hajnówki Centralnej.

Podstawa prawna i merytoryczna:

1. Ustawa z dn. 19 lipca 2019 o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami;
2. Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 12 kwietnia 2002r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie (z późn. zm.);
3. Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 7 czerwca 2010 r. w sprawie ochrony przeciwpożarowej budynków, innych obiektów budowlanych i terenów;
4. Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 26 września 1997 r. w sprawie ogólnych przepisów bezpieczeństwa i higieny pracy;
5. Ministerstwo Inwestycji I Rozwoju „Standardy dostępności budynków dla osób z niepełnosprawnościami uwzględniając koncepcję uniwersalnego projektowania – poradnik”, Warszawa 2017.;
6. K. Kowalski „*Właściciel projektowanie bez barier*”, Fundacja Integracja, Warszawa 2018

Poniższe wytyczne architektoniczne wraz z dodatkowymi tabelami stanowią także załączniki niniejszego raportu.

1. Hajnowski Dom Kultury - wytyczne architektoniczne

Hajnowski Dom Kultury znajduje się w niezależnym budynku z własnym ogrodzonym terenem. Na podstawie oceny ich dostępności architektonicznej, przygotowano zalecenia, dotyczące priorytetów zapewnienia dostępności, niezbędnych i zalecanych zmian oraz proponowanych rozwiązań tymczasowych.

Stanowiska postojowe i dojazd do budynku

Do obiektu przynależą dwa zespoły miejsc parkingowych, przy czym w żadnym nie wydzielono stanowisk dedykowanych osobom z niepełnosprawnościami. Zaleca się wyznaczenie odpowiednich miejsc zarówno przed budynkiem, jak i za bramą ogrodzeniową, w ilości minimum 1 miejsce postojowe przy 6-15 miejscach w sumie, a 2 przy 16-40. Wymiary stanowisk usytuowanych prostopadle nie mogą być mniejsze niż 3,6 x 5 m, natomiast przy lokalizacji pod kątem, powinny umożliwić wpisanie w obrys każdego z nich prostokąta o takich parametrach. Miejsca te należy również oznaczyć zgodnie z Warunkami technicznych dla znaków i sygnałów drogowych oraz urządzeń bezpieczeństwa ruchu drogowego i warunków ich umieszczania na drogach

Wejście do budynku

Strefa wejściowa budynku jest wyraźna, jednak brak jednoznacznego rozróżnienia drzwi wejściowych spośród trzech identycznych. Pomocne w zaznaczeniu głównego wejścia może być dostosowanie do obowiązujących przepisów zadaszania tej strefy, które określają, iż wejścia do budynku o wysokości powyżej dwóch kondygnacji nadziemnych, mającego pomieszczenia przeznaczone na pobyt ludzi, należy ochraniać daszkiem lub podcieniem ochronnym o szerokości większej co najmniej o 1 m od szerokości drzwi. Wysięg lub głębokość zadaszania w budynkach klasyfikowanych jako niskie nie może być mniejsza niż 1 m, a wysokość co najmniej 2,4 m nad poziomem chodnika. Zaleca się sygnalizację wejścia pasem ostrzegawczym o szerokości 50 cm, zlokalizowanym 50 cm przed drzwiami od zewnątrz i od wewnątrz.

Pochylnia oraz jej balustrada spełniają wytyczne i przepisy, jednak prawdopodobnie część poręczy została zdemonstrowana na czas remontu elewacji. Konieczne jest ponowne wykonanie brakującego fragmentu.

Większej pracy wymagają stopnie prowadzące do wejścia, których powierzchnia jest bardzo śliska i niebezpieczna kiedy są mokre. Poza wymianą nawierzchni, niezbędne jest wykonanie balustrad na dwóch końcach schodów oraz pośrednich co 4 m. Należy pamiętać o ich prawidłowym przedłużeniu i wywinięciu. Zaleca się stosowanie dodatkowych poręczy na wysokości 85-100 cm oraz 60-75 cm od biegu schodów, a także oznaczeń wypukłych lub w alfabecie Braille'a.

W holu głównym obiektu znajdują się miejsca oczekiwania i odpoczynku, jednak nie są one dostosowane do potrzeb osób z trudnościami w poruszaniu się, w tym seniorów. Miejsca te powinny być wyposażone w siedzisko z oparciem i podłokietnikami (w przypadku ławek, na krańcach oraz co 3 miejsca siedzące). Ławki i siedziska powinny być przytwierdzone na stałe do podłoża.

W pobliżu wejścia brak punktu informacyjnego, jest jednak szatnia, która może pełnić także taką funkcję. Wymagane jest jej prawidłowe oznaczenie oraz dostosowanie blatu, który na odcinku min. 90 cm, powinien być nie wyższy niż 90 cm, przy czym preferowane jest 70-80 cm. Ponadto

pod blatem należy zapewnić przestrzeń umożliwiającą zatrzymanie się wózkami. W podmiotach publicznych konieczne jest zapewnienie obsługi z wykorzystaniem środków wspierających komunikowanie się lub przez wykorzystanie zdalnego dostępu online do usługi tłumacza przez strony internetowe i aplikacje oraz instalacja urządzeń lub innych środków technicznych do obsługi osób słabosłyszących, na przykład pętli indukcyjnych.

Trudna do rozwiązania wydaje się kwestia posadzki holu głównego, która podczas niedawnych remontów została wymieniona. Użyty gres, nawet przy niewielkim zamoczeniu jest bardzo śliski i może być niebezpieczny. Nie wykorzystano również szansy na stworzenie naturalnych linii naprowadzających i użyte kontrastowe kolory płytek pełnią wyłącznie funkcję dekoracyjną.

Elementy ułatwiające orientację

Układ obiektu nie jest intuicyjny. Większość pomieszczeń znajduje się w zasięgu głównej klatki schodowej, jednak są również sale dostępne przez boczny korytarz i schody na tyłach sceny sali widowiskowej, a także w rejonie klatki obsługującej pomieszczenia administracyjne. Ze względu na istniejące parametry budynku i potrzeby Instytucji trudna może być zmiana przeznaczenia pomieszczeń, w związku z czym konieczne jest zapewnienie bardzo jednoznacznego systemu oznaczeń pokoi i strzałek kierunkowych, a także schematu budynku przy wejściu. W podmiotach publicznych obowiązkowe jest także zapewnienie informacji na temat rozkładu pomieszczeń w budynku, co najmniej w sposób wizualny i dotykowy lub głosowy. Oznaczenia pokoi powinny być opisane czcionką dużą, wypukłą, kontrastową. Zaleca się ich lokalizację ok. 120 cm od podłogi, nad klamką lub na ścianie po stronie klamki. Olbrzymią zaletą byłyby informacje w formie dotykowej o układzie wybranych pomieszczeń (np. toalety) przy ich drzwiach wejściowych.

Uporządkowania wymagają także ogłoszenia na tablicy informacyjnej. Powinny one mieć logiczny, czytelny układ. Należy pamiętać, iż tekst pisany wielkimi i małymi literami, bez kursywy oraz czcionką bezszeryfową jest czytelniejszy, a jego rozumienie ułatwia stosowanie (tam, gdzie jest to możliwe) piktogramów. Tablica nie powinna mieć refleksyjnej powierzchni. Ze względu na liczną mniejszość białoruską można również rozważyć tłumaczenie oznaczeń na język białoruski.

W Instytucji brak naturalnych linii prowadzących. Zaleca się wykorzystanie kontrastowych kolorów na posadzce (również w postaci naklejek, wykładzin czy innych różnic wykończenia), cokołów lub linii na ścianach.

Komunikacja pionowa

Rozwiązanie barier związanych z komunikacją pionową to najistotniejsza kwestia nie tylko w zapewnianiu dostępności, ale podstawowego bezpieczeństwa obiektu. Ich likwidacja wymaga współpracy z rzeczoznawcą przeciwpożarowym, ze względu na konieczność dostosowania do przepisów przeciwpożarowych i scenariusza pożarowego.

W budynku znajdują się trzy niezależne klatki schodowe, przy czym każda prowadzi do innych pomieszczeń, z wyjątkiem poddasza, gdzie dwie z nich obsługują te same przestrzenie z różnych stron.

Główna klatka schodowa budzi najmniej zastrzeżeń, chociaż jej dolny spocznik nie spełnia wymagań wynikających z przepisów, a wysokość stopni w jednym biegu nie wszędzie jest równa. Wymagane jest w niej wykonanie balustrady obustronnej. Ponieważ w ostatnim biegu prowadzącym na poddasze od strony ściany występują lokalne obniżenia, wykonanie poręczy przysiennej w tym miejscu będzie pełniło również rolę blokady przed wejściem pod nie.

Większa ilość barier zlokalizowana jest na schodach przy części administracyjnej. Szczególnie niebezpieczny jest tam bieg prowadzący na poddasze, gdzie występują nie tylko lokalne obniżenia, ale również zmniejszone szerokości stopni, stopnie wachlarzowe i zbyt niska balustrada. Ponadto ta część klatki schodowej jest niedostatecznie oświetlona. W ocenie audytujących stanowi ona znaczne ryzyko zarówno dla użytkowników, jak i pracowników i spełnia wyłącznie warunki dojścia technicznego.

Również niebezpieczne, lecz z większą szansą na dostosowanie, są schody prowadzące za kulisami sceny na parter oraz do pomieszczeń w piwnicy. Szczególnie groźny jest odcinek prowadzący z samej sceny, gdzie w świetle górnego spocznika zlokalizowane są przewody dawnej wentylacji. Elementy te stanowią ogromne zagrożenie, zwłaszcza, iż zostały pomalowane kolorem identycznym z kolorami ścian. Należy niezwłocznie oznaczyć wystające elementy kolorem kontrastowym i zabezpieczyć wejście na nie wykorzystując elementy wyposażenia. Należy rozpatrzyć techniczną możliwość zakończenia przewodów na wysokości nie niższej niż 2,1 m. W tej samej klatce schodowej balustrada nie odzwierciedla biegu schodowego, co należy również jak najszybciej zmienić, gdyż jest to punkt grożący upadkiem, zwłaszcza osób z dysfunkcją wzroku. Stosownego oznaczenia wymaga także ostatni stopień biegu do piwnicy, który jest znacznie krótszy niż pozostałe i, nawet w ocenie pracowników, często skutkuje potknięciami. Docelowo należałoby przesunąć znajdujące się na granicy stopnia drzwi i wyrównać jego szerokość z resztą biegu.

We wszystkich klatkach schodowych powinny być zamontowane balustrady dwustronne, z których każda powinna mieć 1,1m wysokości, prześwity nie większe niż 20 cm (zalecane 12 cm) oraz być ciągłe i odzwierciedlać bieg schodów. Przed początkiem i za końcem schodów poręcze należy przedłużyć o 0,3 m oraz zakończyć w sposób zapewniający bezpieczne użytkowanie. Jedynie balustrada zamontowana po jednej stronie głównej klatki spełnia te wymagania. Dodatkowo wszystkie stopnie w każdej z klatek schodowych wymagają kontrastowego oznaczenia.

Należy zwrócić również uwagę, iż w obrębie bocznej klatki schodowej zlokalizowano tablicę informującą o sygnałach alarmowych na wypadek powstania zagrożenia, tymczasem w obiekcie brak dźwiękowego systemu ostrzegawczego. Instrukcja ta może wprowadzać w błąd i opóźnić rozpoznanie sytuacji niebezpiecznych.

Kolejnym krokiem będzie rozważenie technicznych możliwości montażu podnośnika lub windy, w celu spełnienia wymagania zapewnienia dostępu do wszystkich pomieszczeń osobom ze szczególnymi potrzebami. Budowa windy wymagałaby przebudowy całej strefy wejścia, gdyż obecnie jedyną możliwą lokalizacją jest zachodnia ściana w linii głównej klatki schodowej. W związku z tym w pierwszej kolejności rozsądne ekonomicznie będzie rozważenie technicznej możliwości montażu platformy schodowej. Wymagałoby to poszerzenia co najmniej dolnego biegu, gdzie obecnie wymiar w świetle poręczy wynosi 1,33 m, podczas gdy na podnośnik należy przeznaczyć minimum 0,25 m, a minimalna szerokość biegu to 1,2 m. Jeżeli instalacja platformy nie będzie możliwa, należy rozważyć organizację zajęć, z których będą chciały korzystać osoby z ograniczoną możliwością poruszania, w sali widowiskowej lub innych pomieszczeniach na parterze.

Pozostałe klatki schodowe nie dają szans na montaż rozwiązań, dzięki którym osoby poruszające się na wózkach mogłyby samodzielnie dostać się do obsługiwanych przez nie pomieszczeń. Należy więc umożliwić spotkania z pracownikami w salce konferencyjnej na parterze, a korzystanie ze zlokalizowanych w ich obrębie sal plastycznych i warsztatowych ograniczyć na rzecz tych, z których korzystać będą mogli wszyscy użytkownicy.

Komunikacja pozioma

Komunikacja pozioma nie stwarza poważnych zagrożeń. Istotną barierę stanowi próg na piętrze w części administracyjnej. W obrębie głównej klatki schodowej na każdym piętrze zaaranżowano miejsca do wypoczynku i oczekiwania. Nie przytwierdzono znajdujących się tam siedzisk do podłoża, co może nieznacznie utrudniać korzystanie niektórym osobom ze szczególnymi potrzebami, przy czym nie dotyczy to kanapy na poddaszu. Warto rozważyć wyposażenie strefy na piętrze w kilka miejsc przymocowanych do podłoża, z parametrami dostosowanymi między innymi do potrzeb osób starszych.

Dostępna toaleta

W obiekcie istnieje toaleta dla osób z niepełnosprawnościami, zlokalizowana w zespole ustępów na parterze. Pomimo niedawnego remontu, jej wyposażenie oraz drzwi wejściowe budzą wiele zastrzeżeń.

Otwieranie drzwi jest znacznie utrudnione ze względu na bliskość klamki do przyległej ściany. Optymalnym rozwiązaniem jest odsunięcie drzwi od narożnika po stronie klamki o 60 cm.

Zarówno miska ustępowa, jak i umywalka nie spełniają parametrów zapewniających wygodne korzystanie osobom o ograniczonej możliwości poruszania się i powinny zostać wymienione. Warto przy tym zwrócić uwagę, aby przycisk do spłukiwania muszli ustępowej był wygodny dla osób ze szczególnymi potrzebami. Kontrowersyjna jest także sama lokalizacja sprzętów, gdyż bliska ich odległość nie zapewnia minimalnej przestrzeni manewrowej przy umywalce. Ponadto przy toalecie znajduje się poręcz wyłącznie od strony transferu. Należy umieścić stałą poręcz

po stronie okna, a także wyposażyć toaletę w system alarmowy na wypadek omdlenia lub upadku.

Przestrzeń manewrową przy drzwiach, gdzie powinien być możliwy pełen obrót osoby poruszającej się na wózku, pomniejsza przewijak. Należy wymienić istniejący na bardziej współczesny, zajmujący mniej miejsca po złożeniu.

Obecnie zainstalowane lustro jest zbyt wysoko i wymaga zamiany na takie, którego dolna krawędź znajdować się będzie nie wyżej niż 90 cm od podłogi (najlepiej od krawędzi umywalki), a górną nie niżej niż 180 cm. Nieprzystosowany jest także podajnik papieru, jednak obecne rozwiązanie zastępcze jest akceptowalne. Bardziej przyjazna byłaby także wymiana kosza na taki z tradycyjnym sposobem otwierania, zamiast nożnego.

Poza zmianami w toalecie dedykowanej osobom z niepełnosprawnościami, należy zapewnić bezpieczeństwo korzystania z toalet ogólnego przeznaczenia osobom, których szczególne potrzeby nie obejmują dużych przestrzeni manewrowych oraz poręczy. W tym celu niezbędne będą drzwi bez progów oraz odpowiedniej wysokości i szerokości, a także wygodne klamki i blokady łazienkowe. Konieczne jest także czytelne oznakowanie tych pomieszczeń, spójne z systemem informacyjnym całego obiektu. Dużym ukłonem w stronę potrzeb osób z niepełnosprawnością wzroku byłoby zapewnienie informacji dotykowej o rozkładzie toalet na wysokości klamki, na ścianie korytarza przy drzwiach wejściowych do nich.

Ze względu na przewagę dzieci korzystających z oferty zajęć organizowanych w Domu Kultury, warto pomyśleć o dostosowaniu części z nich (na przykład tych na poddaszu) do parametrów najmłodszych użytkowników.

Pomieszczenia administracyjne, stanowiska pracy i pomieszczenia socjalne

Pomieszczenia pracowników znajdują się na piętrze i są dostępne z dedykowanej klatki schodowej. Największą barierę stanowią progi występujące w większości drzwi, przy czym ich wysokość jest różna. Obowiązujących przepisów nie spełniają także skrzydła drzwiowe, które powinny mieć szerokość minimum 0,9 m.

Przy miejscach pracy zachowano prawidłowe szerokości przejść. Brak możliwości dostania się do pomieszczeń administracyjnych osób poruszających się na wózkach sprawia, iż kwestia zapewnienia odpowiedniej przestrzeni manewrowej staje się w chwili obecnej nieistotna.

Sale konferencyjne, wykładowe, teatralne, warsztatowe, itp.

Zasadniczą przestrzenią w obiekcie jest sala widowiskowa, w której układ był trudny do oceny, gdyż był przygotowany na potrzeby sesji Rady Miasta. Mobilność wyposażenia daje jednak szansę na aranżację odpowiadającą potrzebom wszystkich użytkowników. Należy wówczas

pamiętać o przestrzeni manewrowej przy miejscu siedzącym dla osoby poruszającej się na wózku oraz stosownej szerokości przejść do niego prowadzących. Główne przestrzenie komunikacyjne powinny mieć szerokość min. 150 cm. Przejścia o drugorzędym znaczeniu komunikacyjnym powinny mieć szerokość min. 120 cm, z możliwością lokalnych przewężeń, w miejscach, które nie wymagają zmiany kierunku ruchu, do 90 cm. Przy wydarzeniach przewidujących więcej niż 50 osób, zaleca się przeznaczenie min. 3 miejsc dla osób poruszających się na wózkach, przy liczbie osób do 100 oraz po 1 dodatkowe miejsce na każde rozpoczęte 200 osób. W układzie teatralnym miejsce przeznaczone dla osoby na wózku powinno być nie mniejsze niż 90x140 cm, a rząd, w którym znajduje się miejsce przeznaczone dla osoby na wózku, powinien mieć głębokość min. 240 cm. Należy pamiętać także o zapewnieniu dostępności organizowanych wydarzeń osobom głuchym i słabosłyszącym.

Elementami wymagającymi interwencji są główne drzwi wejściowe oraz wejście na scenę. Skrzydło we wspomnianych drzwiach nie spełnia wymaganej minimalnej wysokości. W pozostałych drzwiach sali widowiskowej występują progi, które należy zlikwidować lub w ostateczności wyprofilować tak, aby nie stwarzały ryzyka potknięcia.

Najważniejsze jest jednak dostosowanie sceny, na której nie tylko brak dostępności, lecz także jest niebezpieczne dla użytkowników bez szczególnych potrzeb. Wyniesienie sceny ponad posadzkę parteru jest znaczne i wynosi 1,33 m, co może utrudniać oglądanie organizowanych wydarzeń osobom o nietypowym wzroście. Wejście na podwyższenie możliwe jest zarówno klatką schodową, którą opisano w części dotyczącej komunikacji pionowej, jak i stopniami od strony sali. Te ostatnie są wąskie i niezabezpieczone balustradą, co wymaga bezwzględnej zmiany. Po ich pokonaniu, aby dostać się w centralną część sceny, trzeba ominąć kolumnę głośnikową, między którą, a krawędzią podestu jest tylko 35 cm przejścia! Należy bezzwłocznie przewidzieć inne miejsce dla sprzętu nagłaśniającego, aby zmaksymalizować szerokość komunikacji. Konieczne jest także rozważenie formy zapewniania dostępności strefy dla prelegentów, aktorów, itp. osobom poruszającym się na wózkach. Prawdopodobnie najlepszym rozwiązaniem będzie niewielki podnośnik pionowy, ze względu na duże wymagania przestrzenne pochylni.

W obszarze sceny, za kulisami, na wysokości oczu osoby średniego wzrostu, znajduje się korbka od kurtyny. Miejsce to jest skrajnie niebezpieczne, szczególnie, iż wystające elementy pomalowano w kolorze ściany, co sprawia, że podczas spektakli są bardzo trudne do zauważenia. Elementy te trzeba niezwłocznie oznaczyć, a docelowo zastąpić innymi, nie stwarzającymi zagrożenia, rozwiązaniami.

Kolejnym pomieszczeniem powyższej kategorii jest salka konferencyjna na parterze. Jest ona niewielka, lecz pomimo braku przestrzeni o wymiarach 1,5 x 1,5 m, większość osób poruszających się na wózkach powinna móc z niej swobodnie korzystać.

Poza tym Instytucja posiada liczne sale warsztatowe zarówno w piwnicy, na parterze, jak i poddaszu. W pomieszczeniach na poddaszu należy oznaczyć miejsca, gdzie wysokość jest mniejsza niż 2,1 m i zabezpieczyć przed możliwością wejścia pod nie.

Istnieje także sala wystawowa na parterze, której parametry nie budzą zastrzeżeń. W pozostałych pomieszczeniach konieczne jest zniwelowanie progów.

Pomieszczenia magazynowe, garderoby, pomieszczenia porządkowe

Pomieszczenia pomocnicze znajdują się w wielu miejscach obiektu i najczęściej są niedostępne ze względu na liczne schody. W garderobach na poddaszu należy pamiętać o konieczności zachowania minimalnych przejść pożarowych oraz odpowiednim oznaczeniu i zabezpieczeniu miejsc, w których występują zaniżenia większe niż 2,1 m.

Pomieszczenia do pielęgnacji, karmienia i zabawy dzieci

Nie wydzielono pomieszczenia do karmienia dzieci, a przewijak umieszczono w toalecie dla osób z niepełnosprawnościami. W przypadku przebudowy pozostałych toalet sugeruje się wykonanie przewijaków we wszystkich toaletach na parterze. Należy pamiętać, iż przewijak nie może zawężać przejść, przestrzeni manewrowych, ani utrudniać korzystania z pozostałego wyposażenia toalety. W związku z tym zaleca się montaż przewijaka składanego, który powinien mieć wymiar przynajmniej 50x70 cm, udźwig 80 kg oraz krawędzie zabezpieczające przed zsunieniem się dziecka. Jego elementy powinny zawierać opis sposobu użytkowania w oparciu o piktogramy i opis w formie czytelnej także dla osób z niepełnosprawnością wzroku.

Najprostszym rozwiązaniem kwestii karmienia jest umożliwienie rodzicom wyboru miejsca, które oni uznają za dogodne, przy czym nie może to utrudniać korzystania z obiektu przez innych użytkowników. W przypadku tego obiektu najlepszą lokalizacją będzie prawdopodobnie kanapa znajdująca się na poddaszu.

W kąciu zabaw jest wystarczająco dużo miejsca, jednak ze względu na lokalizację na poddaszu jest on niedostępny dla dzieci z ograniczoną możliwością poruszania się, a także niezbyt wygodny dla rodziców z wózkami dziecięcymi.

Inne

W celu zwiększenia przyjazności obiektu pracownikom o nietypowym wzroście oraz poruszającym się na wózku, warto zmienić lokalizację włączników na mieszczącą się w przedziale 80-110 cm.

Chociaż brak informacji aby takie sytuacje miały miejsce, warto podkreślić, iż w obiekcie publicznym nie wolno uniemożliwiać ani utrudniać wstępu do budynku z psem asystującym.

Możliwość ewakuacji

W celu zapewnienia bezpiecznej ewakuacji osób z dysfunkcją narządu wzroku lub słuchu pomocna jest instalacja urządzeń emitujących sygnały wizualne i dźwiękowe informujące o zagrożeniu. Rozwiązaniem alternatywnym jest przeszkolenie pracowników i wyznaczenie osób odpowiedzialnych za informowanie i kierowanie ewakuacją osób znajdujących się w obiekcie, w tym osób ze szczególnymi potrzebami. Takie procedury zaleca się wprowadzić niezwłocznie, także do czasu ewentualnej realizacji urządzeń zapewniających informację o konieczności ewakuacji.

Jednocześnie niezbędne jest zadbanie o czytelność układu ewakuacji. Należy w dostępnej dla wszystkich przestrzeniach umieścić widoczne, wypukłe, dobrze opisane schematy ewakuacji i rozmieszczenia sprzętu gaśniczego. Schematy te muszą być czytelne dla wszystkich potencjalnych użytkowników obiektu, również dla osób z niepełnosprawnością intelektualną, spektrum autyzmu, a także niepełnosprawnością wzroku.

Korekty wymaga awaryjne oświetlenie ewakuacyjne w sali widowiskowej, którego natężenie nie zapewnia dogodnych warunków ucieczki podczas pożaru. Należy również usunąć lub wymienić na wyprofilowaną (ew. dywanową) wycieraczkę przy wyjściu ewakuacyjnym prowadzącym od wyjścia z sali widowiskowej na zewnątrz. W przypadku lokalizacji wersji naposadzkowej musi ona być trwale przytwierdzona do podłoża.

Osobną kwestią jest zapewnienie możliwości ewakuacji osobom z trudnościami w poruszaniu się, zwłaszcza po montażu dźwigu osobowego. W momencie zapewnienia dostępności piętra i poddasza dla osób ze znacznymi trudnościami w poruszaniu się należy zadbać o ich bezpieczeństwo w czasie pożaru. Dźwig przeciwpożarowy jest rozwiązaniem możliwym, jednak najbardziej kosztownym. Bardziej racjonalnym rozwiązaniem będzie wyposażenie obiektu w urządzenia wspomagające ewakuację, takie jak krzesła ewakuacyjne oraz wyznaczenie i przeszkolenie pracowników w pomocy na wypadek sytuacji zagrożenia.

Wątpliwości budzi także rozwiązanie stref na zewnątrz, tuż za drzwiami ewakuacyjnymi z sali widowiskowej. Wszystkie, poza tymi prowadzącymi do holu głównego, zakończone są zewnętrznymi tarasami. Żaden z nich nie posiada pochylni dostosowanej dla osób z niepełnosprawnościami, a powierzchnia wszystkich, w przypadku zamoczenia, jest bardzo śliska. Najlepszym rozwiązaniem będzie wymiana ich wykończenia oraz, tam gdzie to będzie możliwe, wykonanie pochylni.

Podsumowanie

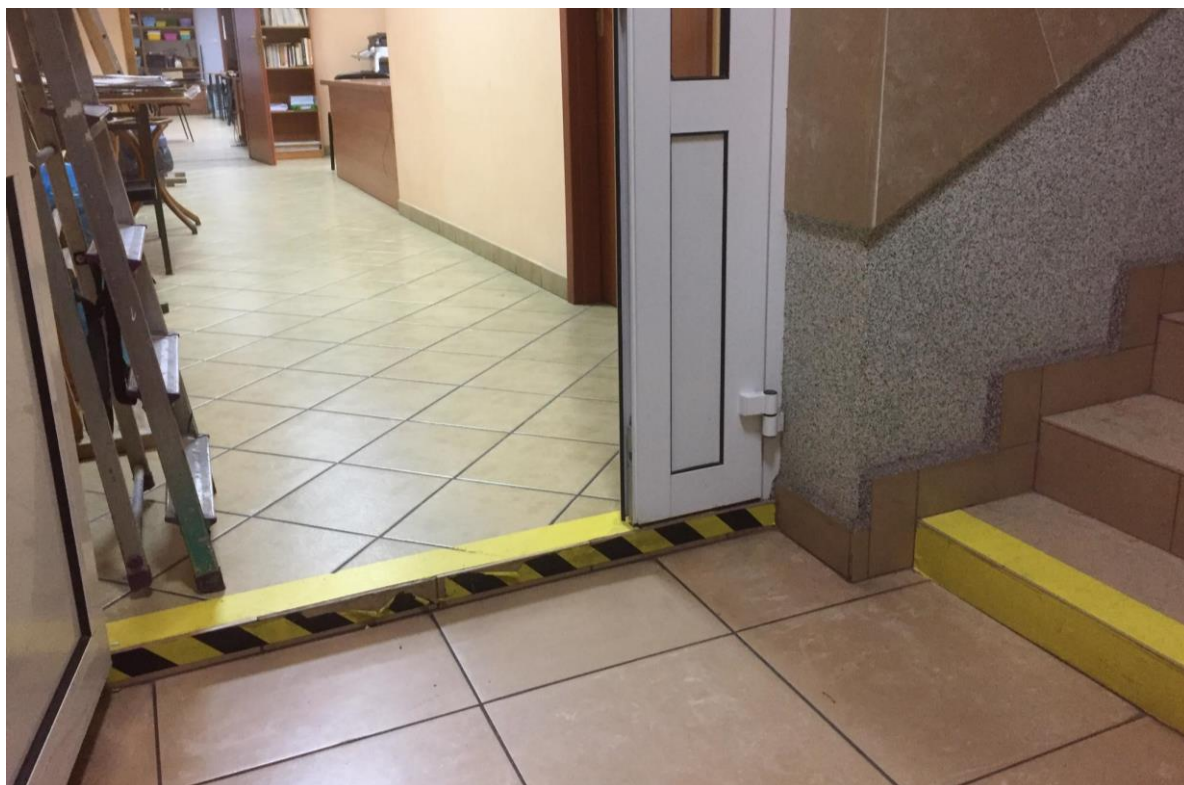
Absolutnym priorytetem, wymagającym natychmiastowej interwencji, jest zapewnienie bezpieczeństwa użytkownika. W pierwszej kolejności wymagane jest oznaczenie miejsc niebezpiecznych, a następnie zmiana ich aranżacji, przebudowa lub uniemożliwienie dostępu do nich. Dopiero w kolejnym kroku można myśleć o szansie na zapewnienie dostępu do wszystkich pomieszczeń w obiekcie. Być może rozważyć należy gruntowną przebudowę obiektu, która umożliwiłaby ponowne rozplanowanie części pomieszczeń oraz komunikacji i

zapewnienie pełnego bezpieczeństwa użytkowników. Rozwiązanie takie należy rozpocząć od koncepcji architektonicznej wraz z etapowaniem i propozycją rozwiązań na czas prac budowlanych. Następnie należy zapewnić dostępność sceny, stosowne oznaczenia, dostosować toalety oraz zlikwidować progi, a także wyposażyć obiekt w rozwiązania umożliwiające komunikację i udział w wydarzeniach przez osoby głuche i słabosłyszące. Ze względu na skomplikowanie i wiele zagadnień związanych z problemami tego obiektu z dostępnością, w celu sprawnej działań oraz racjonalizacji wydatków, proponuje się zatrudnienie lub wyznaczenie koordynatora dostępności.

DOKUMENTACJA FOTOGRAFICZNA

Fot. 1 (po lewej). Klatka schodowa prowadząca na strych od strony części administracyjnej.
Fot. 2 (po prawej). Zaniżenie na głównej klatce schodowej.

Fot. 3. Próg w części administracyjnej.

Fot. 4 (po lewej). Schody na scenę w sali widowiskowej.

Fot. 5 (po prawej). Przejście ze schodów na scenę.

Fot. 6 (po lewej). Instalacja wentylacji mechanicznej zawężająca przejście za sceną.

Fot. 7 (po prawej). Korba od kurtyny na wysokości oczu, zamaskowana kolorem ściany.

Fot. 8 (po lewej). Balustrada nieodzwierciedlająca biegu schodowego.

Fot. 9 (po prawej). Obniżenie na schodach z sali widowiskowej do piwnicy.

Fot. 10 (po lewej). Nieoznakowane obniżenia w sali na poddaszu.

Fot. 11 (po prawej). Wycieraczka bez krawędzi najazdowych, nie przyklejona do podłoża.

Fot. 12. Refleksyjna powierzchnia i nieczytelne napisy tablicy informacyjnej.

2. Urząd Miasta Hajnówka - wytyczne architektoniczne

Na podstawie oceny dostępności architektonicznej, przygotowano zalecenia, dotyczące priorytetów zapewnienia dostępności, niezbędnych i zalecanych zmian oraz proponowanych rozwiązań tymczasowych.

Stanowiska postojowe i dojazd do budynku

Zaleca się ponowne wyznaczenie miejsc postojowych dla osób z niepełnosprawnościami tak, aby ich parametry były spójne oraz zgodne z przepisami. Stanowiska powinny znajdować się bezpośrednio przy chodniku, do którego różnica wysokości powinna być zniwelowana rampami krawężnikowymi lub innymi dopuszczalnymi przez przepisy i wytyczne rozwiązaniami. Należy także wziąć pod uwagę lokalizację miejsc postojowych dla pracowników z niepełnosprawnościami, jednak ich lokalizację warto ustalić po analizie możliwości wykonania windy w/przy obiekcie.

Ze względu na szeroki chodnik przy dojściu do budynku można rozważyć wykonanie ścieżek dotykowych lub innej formy linii prowadzących, np. umieszczenie rozwiązań uniemożliwiających nawis samochodów nad krawężnikami.

Wejście do budynku

Wejście budynku oznaczono prawidłowo, jednak znajdująca się przy wejściu tablica z wyraźnym napisem „Hajnowski Dom Kultury”, może powodować dezorientację osób przyjezdnych, z demencją, niepełnosprawnością intelektualną lub psychiczną.

Należy szczególną uwagę zwrócić na wykonanie balustrad przy pochylni zewnętrznej, które są niezbędne przy nachyleniu większym niż 5%. Należy upewnić się, że odstęp między nimi mieścił się w granicach od 1m do 1,1m, a ich pochwyty znajdowały się na odpowiednich wysokościach. Zwraca się także uwagę na konieczność wyciągnięcia poręczy poza bieg schodowych oraz sugeruje się wykonanie na ich końcach oznaczeń dla osób niewidomych.

Dodatkowo zabezpieczenia wymaga przestrzeń między schodami, a pochylnią, która grozi ryzykiem przypadkowego zjechania wózka. Najprostszym rozwiązaniem będzie ograniczenie wjazdu elementami małej architektury (np. donicą) lub krawężnikiem.

Na schodach zewnętrznych zaleca się zmianę nakładek antypoślizgowych na rozwiązania płaskie, aby uniknąć potknięcia, jednocześnie należy odświeżyć zapewnienie kontrastu barwnego.

Zaleca się sygnalizację wejścia pasem ostrzegawczym o szerokości 50 cm, zlokalizowanym 50 cm przed drzwiami od zewnątrz i od wewnątrz. Można rozważyć montaż płyty cokołowej na drzwiach zewnętrznych.

W poczekalni sugeruje się wykonanie miejsc odpoczynku odpowiadających potrzebom osób starszych oraz z trudnościami w poruszaniu się (odpowiednie oparcia, podłokietniki, przymocowanie do podłoża), a także zapewnienie przestrzeni dla osób poruszających się na wózkach i rodziców z wózkami dziecięcymi. Dostosowania wymaga również punkt informacyjny, którego niewielki blat znajduje się na zdecydowanie zbyt dużej wysokości, a jego wymiar uniemożliwia wygodne zatrzymanie się osoby poruszającej się na wózku. Należy zwrócić również uwagę na oświetlenie pracownika punktu informacyjnego podczas obsługi klientów. Światło sztuczne nie powinno powodować oślnienia, ani nadmiernego zacienienia twarzy.

Zgodnie z Ustawą o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami w Urzędzie Miasta obowiązkowe jest stosowanie rozwiązań umożliwiających korzystanie z tłumacza Polskiego Języka Migowego oraz instalacja środków technicznych do obsługi osób słabosłyszących.

Elementy ułatwiające orientację

Układ komunikacyjny budynku jest czytelny, jednak łączenie w nim trzech niezależnych instytucji, bez wyraźnego podziału architektonicznego (np. na niezależne piętra, skrzydła) znacznie utrudnia korzystanie z obiektu. Sytuację utrudnia brak biura podawczego, choć wydaje się on być zasadny, ze względu na sprawniejszą komunikację i skrócony czas załatwiania spraw. Taka organizacja, wymaga jednak bardzo czytelnego, spójnego dla całego budynku systemu oznaczeń podziału na instytucje i oznaczeń kierunkowych. Dobrym rozwiązaniem byłoby przypisanie poszczególnym podmiotom kolorów, którymi wyróżnione byłyby ściany lub drzwi pomieszczeń. Umożliwiłoby to natychmiastową orientację osobom nie znającym języka polskiego, osobom starszym, a także z niepełnosprawnością intelektualną lub psychiczną. Kolory przypisane poszczególnym urządzeniom powinny być wykorzystywane także w oznaczeniach kierunkowych oraz przy tablicach ogłoszeń.

Obecna znaczna ilość i różnorodność informacji, ogłoszeń i oznaczeń powoduje, iż większość z nich jest całkowicie nieczytelna. Tabliczki z numerami i opisami pomieszczeń posiadają refleksyjną powierzchnię, są całkowicie płaskie, a napisy wykonane niewielką czcionką. Najlepszym rozwiązaniem byłoby wprowadzenie oznaczeń bezpośrednio na kłamce lub na jej wysokości, na ścianie tuż obok.

Pod kątem spójności i przyjętych podziałów kolorystycznych powinna zostać zaktualizowana główna tablica informacyjna w obiekcie. Należy jednocześnie pamiętać, iż tekst pisany wielkimi i małymi literami, bez kursywy oraz czcionką bezszeryfową jest czytelniejszy, a jego rozumienie ułatwia stosowanie (tam, gdzie jest to możliwe) piktogramów. Tablica nie powinna także mieć refleksyjnej powierzchni. Ze względu na liczną mniejszość białoruską można również rozważyć tłumaczenie oznaczeń na język białoruski.

Tablice z regulaminami, ogłoszeniami i innymi informacjami, powinny mieć uporządkowany układ, a ich teksty czytelną czcionką także dla osób słabowidzących i starszych.

Dodatkowo należy pamiętać, iż, zgodnie z Ustawą o zapewnianiu dostępności, podmioty publiczne zobowiązane są do zapewnienia informacji na temat rozkładu pomieszczeń budynku, co najmniej w sposób wizualny i dotykowy lub głosowy. Zaleca się także montaż zegara i kalendarza w widocznym miejscu holu wejściowego.

Komunikacja pionowa

Rozwiązanie komunikacji pionowej jest kluczowym aspektem zapewnienia dostępności obiektu. Spełnienie wymogów Ustawy o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami w zakresie możliwości dotarcia do wszystkich pomieszczeń, wymaga gruntownej analizy architektonicznej i organizacyjnej, także pod kątem przepisów nie związanych z dostępnością. Najlepszym rozwiązaniem wydaje się montaż windy zewnętrznej, np. przy którymś z końców korytarza lub od strony parkingu dla pracowników. W celu zapewnienia jej pełnej funkcjonalności konieczne jest jednak współdziałanie wszystkich użytkowników obiektu, a także rozpatrzenie zapisów miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego, własności terenów

przyległych, warunków pożarowych, itd. Dostosowanie do obowiązujących przepisów wymagać będzie także zamontowania platformy schodowej na parterze, po stronie przeciwnej do skrzydła, w którym zlokalizowana zostanie winda. Pełna dostępność parteru wymagać będzie prawdopodobnie utworzenia osobnego wejścia przy dźwigu osobowym oraz zbudowania do niego pochylni zewnętrznej. Rozwiązanie to nie zapewni jednakowego dostępu dla różnych grup, jednak ze względu na skomplikowanie problemu, stanowi to drugorzędną kwestię. W obecnej sytuacji trudne do realizacji wydaje się również planowanie zapewnienia dostępności pomieszczeń zlokalizowanych w piwnicy oraz dostępności wejścia wykorzystywanego obecnie jako wejście dla pracowników. Byłoby to możliwe po zniwelowaniu niewielką pochylnią progu w wejściu oraz montażu dwóch platform schodowych (jednej z parteru do poziomego terenu, drugiej od poziomego wejścia do piwnicy). Ze względu na kosztowność rozwiązania, tej kwestii można przyznać najniższy priorytet w procesie zapewniania dostępności.

Podczas planowania montażu dźwigu osobowego należy pamiętać jednocześnie o konieczności zapewnienia możliwości bezpiecznej ewakuacji lub uratowania osób z trudnością w poruszaniu, które będą mogły przebywać na kondygnacjach nadziemnych. Dźwig przeciwpożarowy jest rozwiązaniem możliwym, jednak najbardziej kosztownym. Najrozsądniejszym wydaje się więc jednoczesne przygotowanie odpowiednich procedur, przeszkolenie pracowników na wypadek konieczności ewakuacji oraz zaopatrzenie obiektu w urządzenia do ewakuacji osób z trudnościami w poruszaniu się (np. krzesła ewakuacyjne).

Ze względu na duże nakłady finansowe, projektowe i przestrzenne realizacji dostępności wszystkich pomieszczeń w obiekcie, do czasu możliwości realizacji całej inwestycji należy przewidzieć procedury, umożliwiające równy dostęp do pełnego zakresu usług Instytucji. W tym celu niezbędne będzie dostosowanie punktu informacyjnego do wymagań osób ze szczególnymi potrzebami, a także wykorzystanie przedsionka sali ślubów (lub wydzielonego z tej przestrzeni stanowiska) do obsługi osób z trudnościami w poruszaniu się.

Zapewnienie dostępu poprzez windy i platformy schodowe nie zwalnia z zapewnienia odpowiednich parametrów klatek schodowych. Niezwłocznie powinny zostać podjęte kroki zapewniające bezpieczeństwo użytkownikom. Na drugim piętrze głównej klatki schodowej, na wysokości wzroku, zlokalizowany jest wystający poza lico ściany parapet wewnętrzny. W kilku miejscach tej klatki schodowej znajdują się okna tuż przy posadzce spocznika. Konieczne jest wyrównanie wspomnianego parapetu ze ścianą oraz zamiana okien, nie spełniających wymagań dotyczących wysokości podokiennika, na nieotwierane ze szkłem o podwyższonej wytrzymałości.

Spoczniki klatek głównej klatki schodowej są nierówne i minimalnie nie spełniają wymaganej przepisami szerokości minimum 150 cm. Stopnie również posiadają rozbieżności w wysokości. Podczas gruntownego remontu obiektu, zaleca się wyrównanie powyższych różnic, o ile będzie to możliwe, za pomocą warstw wykończeniowych. Krawędzie stopni schodów powinny wyróżniać się kolorem kontrastującym z kolorem posadzki.

Zarówno przy klatkach schodowych, jak i stopniach na parterze, należy zapewnić poręcze obustronne, wysunięte 30 cm poza bieg schodowy, zawinięte lub zamocowane do ściany. Wysokość i parametry pochwyty powinny być zgodne z przepisami, przy czym zaleca się wykonanie dodatkowych, umożliwiających wygodne korzystanie przez osoby o nietypowym wzroście. Poręcze powinny być ciągłe i odzwierciedlać bieg schodów i warto aby miały kontrastowy kolor.

Komunikacja pozioma

Korytarze w obiekcie spełniają wymagania dotyczące wysokości, przestrzeni manewrowej i szerokości oraz wystających elementów instalacji i wyposażenia. Ujednolicenia wymagają linie prowadzące oraz oświetlenie na drogach komunikacji ogólnej. W części obiektu wykorzystano zmianę nawierzchni w kontrastowym kolorze, co spełnia wymogi utworzenia czytelnych linii prowadzących. Najlepsza pod względem kontrastu kolorystycznego jest wykładzina dywanowa znajdująca się na drugim piętrze, jednak konieczne jest zapewnienie jej trwałego zamocowania do podłoża. Optymalizacji wymaga także oświetlenie na korytarzu prowadzącym do sali konferencyjnej na parterze. Jego intensywne, białe światło zaburza możliwość odczytu kontrastu światłocieniowego przez osoby z dysfunkcją wzroku. Dobrym rozwiązaniem będzie powielenie metod oświetleniowych z pozostałych pięter, w postaci opraw rastrowych wpuszczanych w modułowy sufit podwieszany. Jednocześnie okna znajdujące się na krańcach korytarzy na drugim piętrze wymagają montażu rozwiązań umożliwiających ich całkowite lub częściowe przesłonięcie w słoneczne dni, aby zapobiec ryzyku powstania zjawiska olśnienia.

Należy przy tym pamiętać, iż na drogach komunikacji ogólnej, służących celom ewakuacji, stosowanie materiałów i wyrobów budowlanych łatwo zapalnych jest zabronione.

Korekty wymagają miejsca odpoczynku, pełniące jednocześnie funkcję poczekalni przy drzwiach wejściowych do pokoi pracowników merytorycznych. Umieszczone tam krzesła nie spełniają potrzeb osób z trudnościami w poruszaniu się, np. osób starszych, a przy tym znacznie zawężają przestrzeń manewrową korytarza. Droga ewakuacyjna dla mniej niż 20 osób może mieć szerokość min. 120 cm, przy czym taka przestrzeń uniemożliwia zawrócenie osobie na wózku i powinna być stosowana tylko w miejscowych przewężeniach. W przypadku montażu siedzisk do oczekiwania w tych przestrzeniach, konieczne jest zapewnienie miejsc z oparciem i podłokietnikami, trwale przytwierdzonych do podłoża. Dodatkowo należy zapewnić czytelną linię prowadzącą, przebiegającą w linii prostej między siedziskami, a ścianą, która uniemożliwi potknięcie osoby z niepełnosprawnością wzroku. Dużo bardziej przyjazne osobom ze szczególnymi potrzebami będzie przeniesienie strefy oczekiwania do przestrzeni w obrębie górnego spocznika klatki schodowej.

Dostępna toaleta

W obiekcie brak toalety dostosowanej do potrzeb osób z trudnościami w poruszaniu się. Remontowane toalety nie uwzględniły wymagań osób z niepełnosprawnościami.

Rozwiązaniem, do którego najlepiej byłoby dążyć, jest po jednej toalecie dostępnej w każdym zespole na piętrze. Przy czym raz powinna być to toaleta damska, raz męska. Ze względu na niedawno wykonany remont, możliwe jest także połączenie lub zmiana podziału pomieszczeń higieniczno-sanitarnych w zespole, w którym nie przeprowadzono jeszcze zmian, w celu uzyskania minimum jednej dostępnej toalety na piętrze.

Ustęp ogólnodostępny zgodny z potrzebami osób z niepełnosprawnościami powinien zapewniać nie tylko wymaganą przepisami dostosowaną miskę ustępową, umywalkę oraz poręczę. Konieczne jest zapewnienie przestrzeni manewrowej w pobliżu drzwi, odpowiedniej ilości miejsca do transferu (minimum z jednej, najlepiej z dwóch stron miski ustępowej) oraz przy umywalce. Poręczę przy ubikacji należy lokalizować z obu stron, przy czym ta od strony transferu musi być uchylna. Poręczę powinny być stabilne, zamontowane na odpowiedniej wysokości oraz z zachowaniem adekwatnego przedłużenia i odległości do wyposażenia, do skorzystania z którego służą.

Warto wziąć pod uwagę takie rozwiązanie przycisku spłukującego wodę, które będzie ułatwiało korzystanie z niego przez osoby z niepełnosprawnością ruchu, np. montaż na bocznej ścianie w pobliżu przedniej krawędzi miski ustępowej. Pozostałe wyposażenie (lustro, uchwyty na papier, ręczniki papierowe, a także przewijaki w przypadku montowania ich w toalecie dostępnej) powinno być mocowane w miejscu umożliwiającym dogodne korzystanie przez osoby ze szczególnymi potrzebami. Należy przy tym pamiętać, iż w przypadku lokalizacji papieru toaletowego na poręczy uchylnej, należy wykorzystywać elementy z dostosowanym do tego dodatkowym uchwytem.

W momencie zapewniania dostępności toalety dla osób z trudnościami w poruszaniu się, należy pamiętać o montażu instalacji alarmowej, przyzywającej pomoc w przypadku zasłabnięć, upadku podczas transferu, itp.

Ze względu na mnogość wytycznych warto przed przystąpieniem do prac remontowych skonsultować projekt wykonawczy z ekspertami ds. dostępności.

Poza przystosowywaniem toalety dedykowanej osobom z niepełnosprawnościami, należy zapewnić bezpieczeństwo korzystania z toalet ogólnodostępnych osobom, których szczególne potrzeby nie obejmują dużych przestrzeni manewrowych oraz poręczy. W tym celu należy zapewnić drzwi bez progów oraz odpowiedniej wysokości i szerokości, a także wygodnych klamek i blokad łazienkowych. Konieczne jest także czytelne oznakowanie tych pomieszczeń, spójne z systemem informacyjnym całego obiektu. Dużym ukłonem w stronę potrzeb osób z niepełnosprawnością wzroku byłoby zapewnienie informacji dotykowej o rozkładzie toalet na wysokości klamki, na ścianie korytarza przy drzwiach wejściowych do nich.

Pomieszczenia administracyjne, stanowiska pracy i pomieszczenia socjalne

Pomieszczenia biurowe Urzędu znajdują się na drugim piętrze oraz w północno- zachodnim skrzydle na parterze. Większość drzwi nie spełnia wymagań przepisów techniczno-budowlanych ze względu na swoje wymiary lub występowanie progów. Zaleca się zweryfikowanie szerokości drzwi wewnętrznych do pomieszczeń administracyjnych, z przepisami i scenariuszem pożarowym i dostosowanie ich szerokości do wymagań wynikających zarówno z nich, jak i z wytyczny związanych z dostępnością.

Pomieszczenia biurowe w obecnym kształcie dają możliwość aranżacji przestrzeni odpowiedniej do potrzeb osoby ze szczególnymi potrzebami w przypadku jej zatrudnienia, przy czym może to wymagać zmian organizacyjnych (np. zmniejszenia ilości osób w pokoju). Trzeba jednak pamiętać, iż niezależnie od urządzania miejsca pracy dla osoby z niepełnosprawnościami, przepisy techniczno – budowlane zobowiązują do zapewnienia minimalnych odległości pomiędzy wyposażeniem, co pozwala również na wygodne korzystanie przez kobiety w ciąży, osoby otyłe, czy z trudnościami z poruszaniem. Szerokość przejścia ewakuacyjnego w pomieszczeniu przeznaczonym na pobyt ludzi powinna wynosić nie mniej niż 0,9 m, a w przypadku przejścia służącego do ewakuacji do 3 osób – nie mniej niż 0,8 m. W pomieszczeniach z możliwą obsługą klientów, należy pozostawić przestrzeń manewrową 1,5 x 1,5m w pierwszej kolejności dla osoby odwiedzającej.

W Instytucji nie wydzielono pomieszczenia socjalnego. W czasie remontu toalety ogólnodostępnej w jednym z przedsióneków wygoszparowano miejsce na zlew oraz blat roboczy dla pracowników. Niezależnie od lokalizacji przestrzeni związanej z przygotowywaniem posiłków, napojów lub zmywaniem naczyń prywatnych, powinna ona umożliwiać korzystanie z niej przez osoby ze szczególnymi potrzebami. W tym celu należy zapewnić przestrzeń manewrową przy wyposażeniu, blaty, stoły i sprzęty na wysokości dostępnej dla osób poruszających się na wózkach oraz adekwatną przestrzeń na nogi.

Sale konferencyjne, wykładowe, teatralne, warsztatowe, itp.

Podstawowym elementem zapewniania dostępności w sali ślubów oraz sali konferencyjnej jest umożliwienie korzystania z wydarzeń tam organizowanych przez osoby z dysfunkcją słuchu. Zgodnie z Ustawą o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami, wyposażenie podmiotów publicznych w urządzenia do obsługi osób słabosłyszących (zwłaszcza pętle indukcyjne) oraz rozwiązania umożliwiające skorzystanie z tłumacza Polskiego Języka Migowego jest obowiązkowe.

Dodatkowo konieczne jest dostosowanie drzwi do tych pomieszczeń do obowiązujących przepisów pod względem wysokości, szerokości oraz braku progów. Warto także podkreślić je kolorystycznie względem ściany.

Podczas aranżowania sali konferencyjnej należy pamiętać o zapewnieniu przestrzeni manewrowej przy miejscu siedzącym dla osoby poruszającej się na wózku oraz stosownej szerokości przejść do niego prowadzących. Również w sali ślubów warto umożliwić osobom z

trudnościami w poruszaniu się korzystanie z miejsca, z którego będą mogli w pełni uczestniczyć w wydarzeniu. Ponieważ zapewnienie dostępności dotyczy nie tylko petentów, ale również pracowników, dlatego należy umożliwić osobom ze szczególnymi potrzebami pełnienie funkcji urzędnika przeprowadzającego ceremonię. Do podestu powinien zostać wykonany podjazd, a jego krawędź oznaczona.

Punkty obsługi klienta, kasy

W obiekcie brak wydzielonego punktu obsługi klienta w holu wejściowym. Na parterze zlokalizowano kasę, która jest niedostępna dla osób ze szczególnymi potrzebami, nie tylko ze względu na prowadzące do niej stopnie. Jej lokalizacja wymaga oznaczenia. Dojście do kasy należy uporządkować tak, aby zapewnić minimalne szerokości przejścia. Okienko podawcze jest zdecydowanie za małe i trudne do korzystania przez osoby o wysokim wzroście. Różnica w natężeniu światła między korytarzem, a pokojem pracownika powinna zostać wyrównana. Należy pamiętać, iż oświetlenie pracownika obsługującego kasę musi zapewniać możliwość czytania z ruchu warg. W kasie należy zastosować urządzenia wspomagające obsługę osób głuchych i słabosłyszących. Błat powinien znajdować się na wysokości nie wyższej niż 90 cm.

Całkowicie nieczytelne są informacje dotyczące wysokości opłat. Należy przystosować je do potrzeb osób z dysfunkcją narządu wzroku poprzez zastosowanie odpowiedniej wielkości i kroju czcionki, tekstu łatwego do czytania oraz w miarę możliwości piktogramów.

Pomieszczenia magazynowe, garderoby, pomieszczenia porządkowe

Do Instytucji przynależą pomieszczenia archiwum zlokalizowane w piwnicy. Kluczowa w ich dostępności dla osób ze szczególnymi potrzebami jest możliwość bezpiecznego dostania się na kondygnację podziemną, co w przypadku osób z trudnościami w poruszaniu się oznaczałoby wykonanie dwóch platform schodowych, zgodnie z opisem w części dotyczącej komunikacji pionowej. Ponadto należy zapewnić parametry drzwi i przejść w pomieszczeniach adekwatne do potrzeb osób poruszających się na wózkach.

Dla osób z dysfunkcją narządu wzroku, osób starszych, a także z niepełnosprawnością psychiczną należy zadbać o prawidłowe parametry balustrad i poręczy oraz o odpowiednie oświetlenie o oznaczenie pomieszczeń archiwum. Te rozwiązania, jako mniej kosztowne warto wykonać równoległe z zapewnianiem dostępności w pomieszczeniach biurowych.

Pomieszczenia do pielęgnacji, karmienia i zabawy dzieci

Zgodnie przepisami pracodawca zatrudniający na jedną zmianę więcej niż dwadzieścia kobiet w jednym budynku ma obowiązek wydzielenia pomieszczenia z miejscami do wypoczynku w pozycji leżącej dla kobiet w ciąży i karmiących matek. Wielkość tego pomieszczenia nie może być mniejsza niż 8 m².

W celu ułatwienia załatwiania spraw urzędowych przez rodziców z małymi dziećmi, warto zapewnić minimum przewijaki w toaletach, przy czym nie mogą one utrudniać korzystania z podstawowego wyposażenia toalety. Zaleca się aby przewijaki montowane były zarówno w damskiej, jak i męskiej toalecie, a także, jeśli taka występuje, w toalecie dostosowanej do potrzeb osób z niepełnosprawnościami. Niezależnie od lokalizacji przewijak powinien mieć wymiar przynajmniej 50x70 cm, udźwig 80 kg oraz krawędzie zabezpieczające przed zsunieniem się dziecka. Elementy przewijaka powinny zawierać opis sposobu użytkowania w oparciu o piktogramy i opis w formie czytelnej także dla osób z niepełnosprawnością wzroku.

Istotne dla przyjazności obiektu rodzicom z najmłodszymi dziećmi jest umożliwienie karmienia w miejscu, które rodzice uznają za dogodne. Oczywiście nie może ono utrudniać pracy, ani korzystania z usług obiektów przez innych użytkowników. Należy jednak pamiętać, iż, niezależnie od formy karmienia (piersią, butelką czy innymi formami alternatywnymi), toaleta nie jest miejscem odpowiednim do jedzenia.

Dodatkowo warto pomyśleć o zapewnieniu drobnych atrakcji dla dzieci, na czas oczekiwania wraz z rodzicami. Rozwiązania te nie wymagają szczególnych nakładów i mogą korzystać z materiałów promocyjnych miasta (np. kolorowanki i kredki promocyjne, balony, itp.).

Inne

W celu zwiększenia przyjazności obiektu pracownikom o nietypowym wzroście oraz poruszającym się na wózku, warto zmienić lokalizację włączników na mieszczącą się w przedziale 80-110 cm.

Możliwość ewakuacji

Obowiązek zadbania o osoby ze szczególnymi potrzebami na wypadek na przykład pożaru nakłada na podmioty publiczne Ustawa o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami.

W celu zapewnienia bezpiecznej ewakuacji osób z dysfunkcją narządu wzroku lub słuchu pomocna jest instalacja urządzeń emitujących sygnały wizualne i dźwiękowe informujące o zagrożeniu. Rozwiązaniem alternatywnym jest przeszkolenie pracowników i wyznaczenie osób odpowiedzialnych za odpowiednie informowanie i kierowanie ewakuacją osób znajdujących się w obiekcie, w tym osób ze szczególnymi potrzebami. Takie procedury zaleca się wprowadzić niezwłocznie, także do czasu ewentualnej realizacji urządzeń zapewniających informację o konieczności ewakuacji. Jednocześnie niezbędne jest zadbanie o czytelność układu ewakuacji. Obecnie, w natłoku informacji pojawiających się na ścianach i tablicach korytarzy, ciężko jest odnaleźć wskazania kierunków ucieczki. Należy w dostępnej dla wszystkich przestrzeni umieścić widoczny, wypukły, dobrze opisany schemat ewakuacji i rozmieszczenia sprzętu gaśniczego. Obecnie taki plan znajduje się wyłącznie na parterze, przy tym jest niewielki, płaski, bez legendy. Schemat ten musi być czytelny dla wszystkich potencjalnych użytkowników

obiekty, również dla osób z niepełnosprawnością intelektualną, spektrum autyzmu, a także niepełnosprawnością wzroku. Warto także drzwi ewakuacyjne z budynku oznaczyć kolorem wyróżniającym je od pozostałych, np. żółtym.

Osobną kwestią jest zapewnienie możliwości ewakuacji osobom z trudnościami w poruszaniu się, zwłaszcza po montażu dźwigu osobowego. Temat ten opisano w części dotyczącej komunikacji pionowej.

Podsumowanie

Obiekt bezwzględnie wymaga zapewnienia dostępności osobom poruszającym się na wózkach i z trudnościami w poruszaniu się. Mając świadomość nakładów finansowych i zmian organizacyjnych związanych z montażem windy lub podnośnika, do tego czasu zaleca się stworzenie procedur obsługi petentów z niepełnosprawnościami w pomieszczeniach, które obecnie są dla nich dostępne.

Równolegle z zapewnianiem wejścia na wszystkie kondygnacje osobom z trudnościami w poruszaniu się, należy planować możliwość ich ewakuacji, a także wykonanie minimum jednej dostępnej toalety.

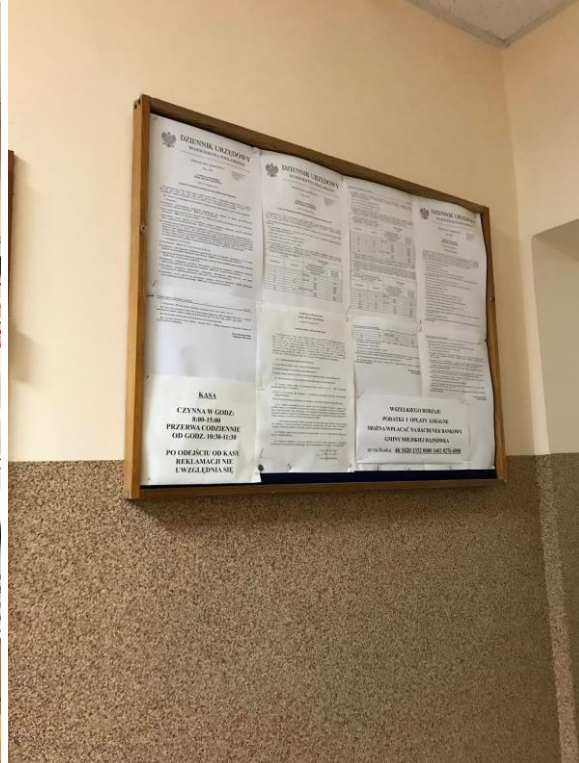
Kolejnym priorytetem jest czytelność informacji i oznaczeń w całym obiekcie, a także zapewnienie dostępności punktu informacyjnego. Niezwłocznie należy zapewnić możliwość odnalezienia się w obiekcie, odczytania regulaminów i ew. cenników, a także zapoznania się ze schematem ewakuacji zarówno osobom z dysfunkcją narządu wzroku, niepełnosprawnością intelektualną, jak i spektrum autyzmu.

W celu zapewnienia pełnej dostępności obiektu, niezbędna jest współpraca wszystkich podmiotów mających w nim swoje siedziby. Tylko rozwiązania uwzględniające potrzeby wszystkich trzech urzędów oraz wspólna strategia i spójne dla całego budynku rozwiązania pozwolą zapewnić możliwość intuicyjnego, samodzielnego korzystania z obiektu przez wszystkie grupy osób ze szczególnymi potrzebami.

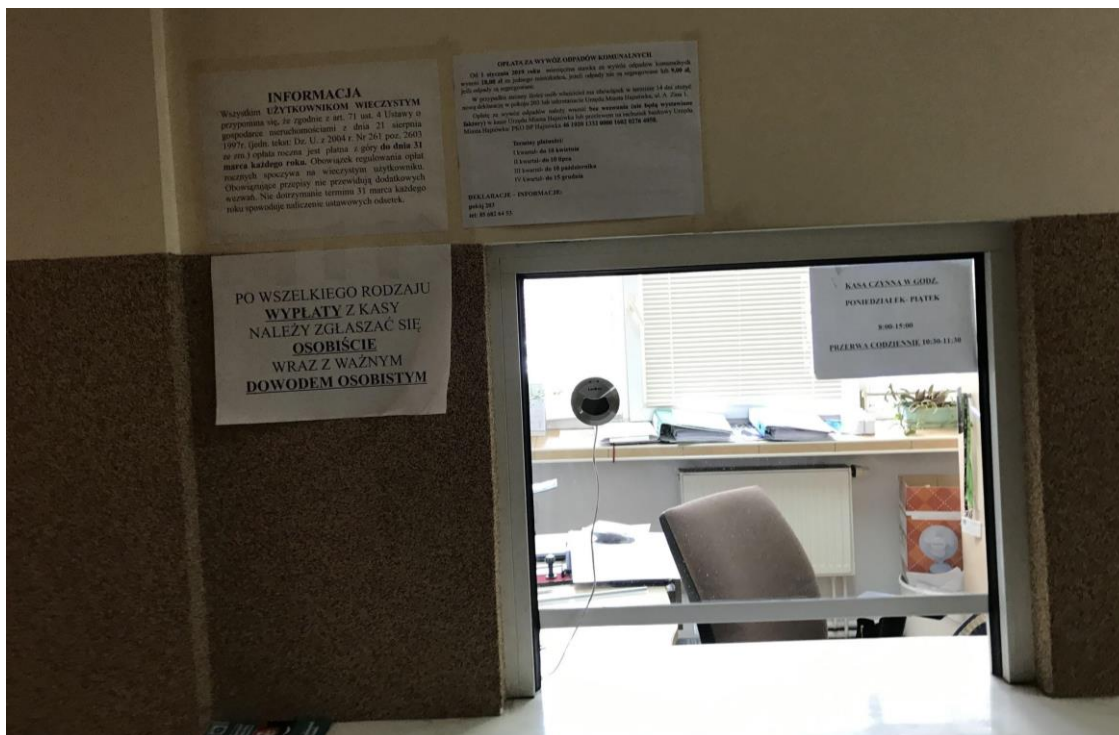
DOKUMENTACJA FOTOGRAFICZNA

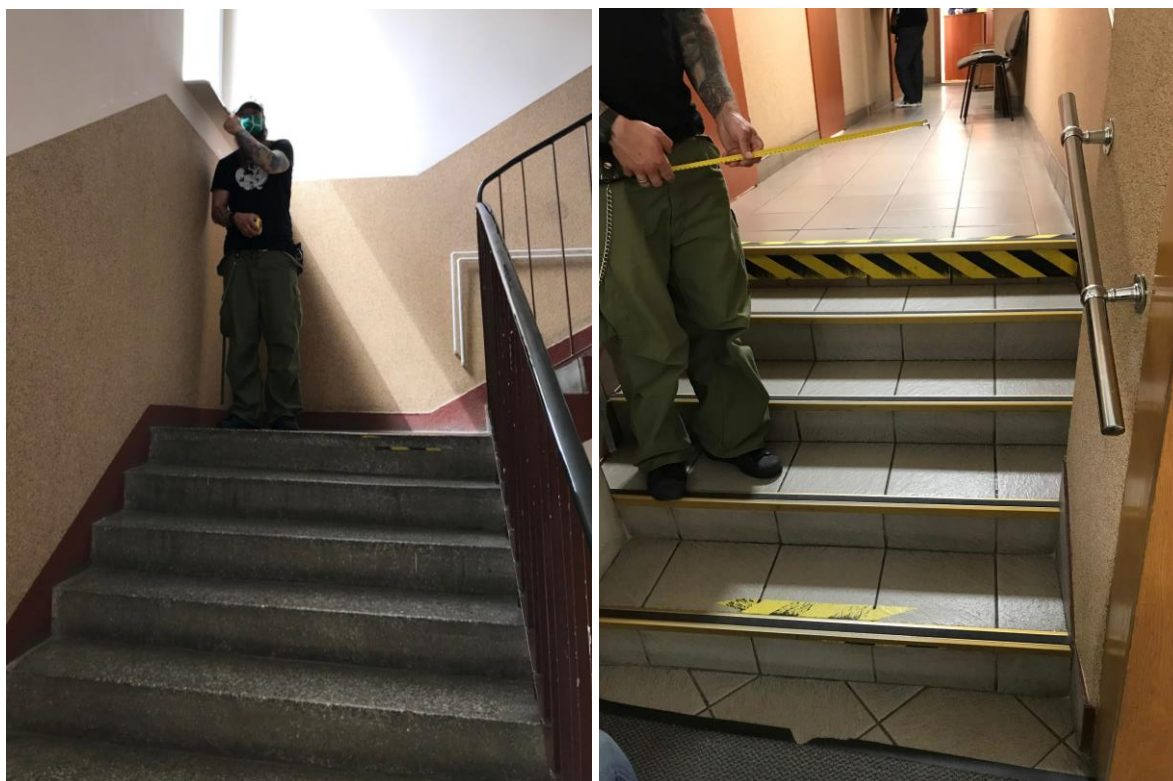
Fot. 1 (po lewej). Główna tablica w budynku z refleksyjną powierzchnią i różnymi oznaczeniami w odrębnych instytucjach.

Fot. 2 (po prawej). Całkowicie nieczytelne informacje na tablicach wewnątrz obiektu.

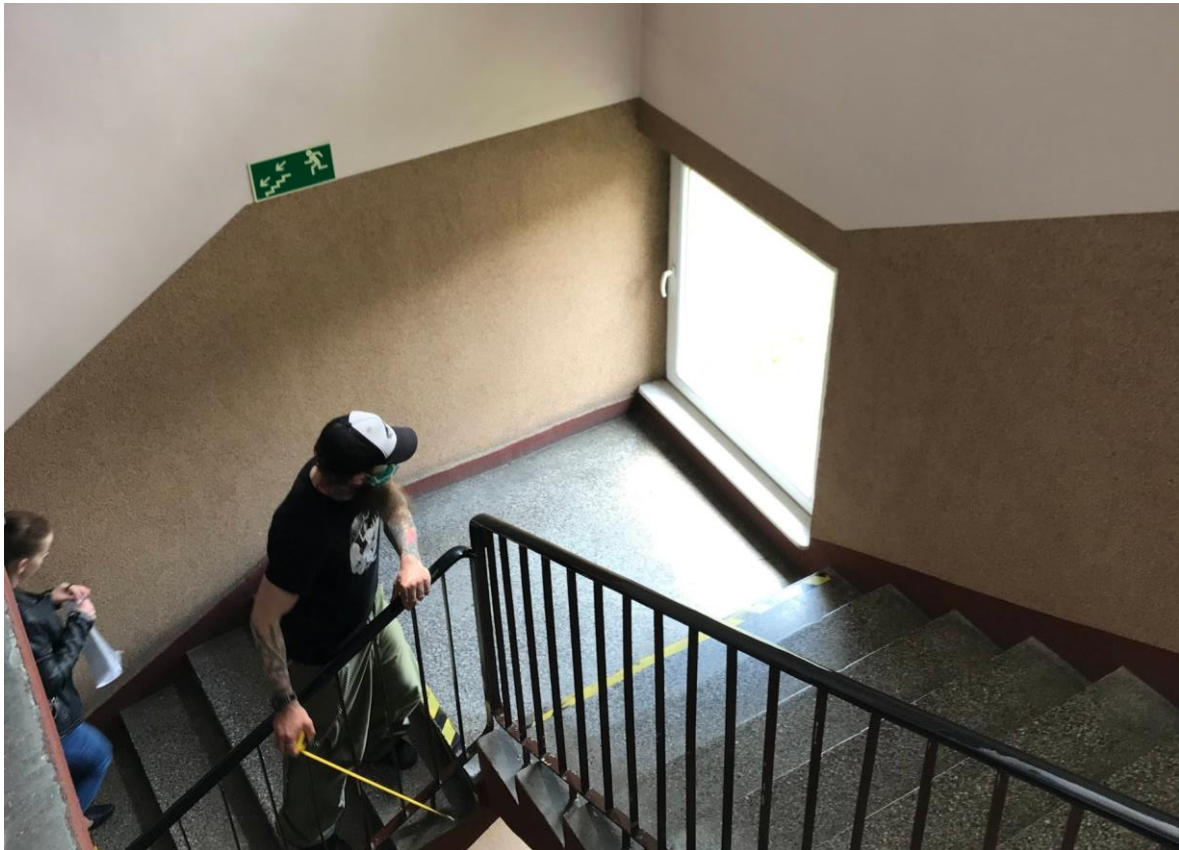

Fot. 3. Różnica w natężeniu oświetlenia w kasie powodująca oślnienie.

Fot. 5 (po lewej). Wystający parapet na wysokości skroni.

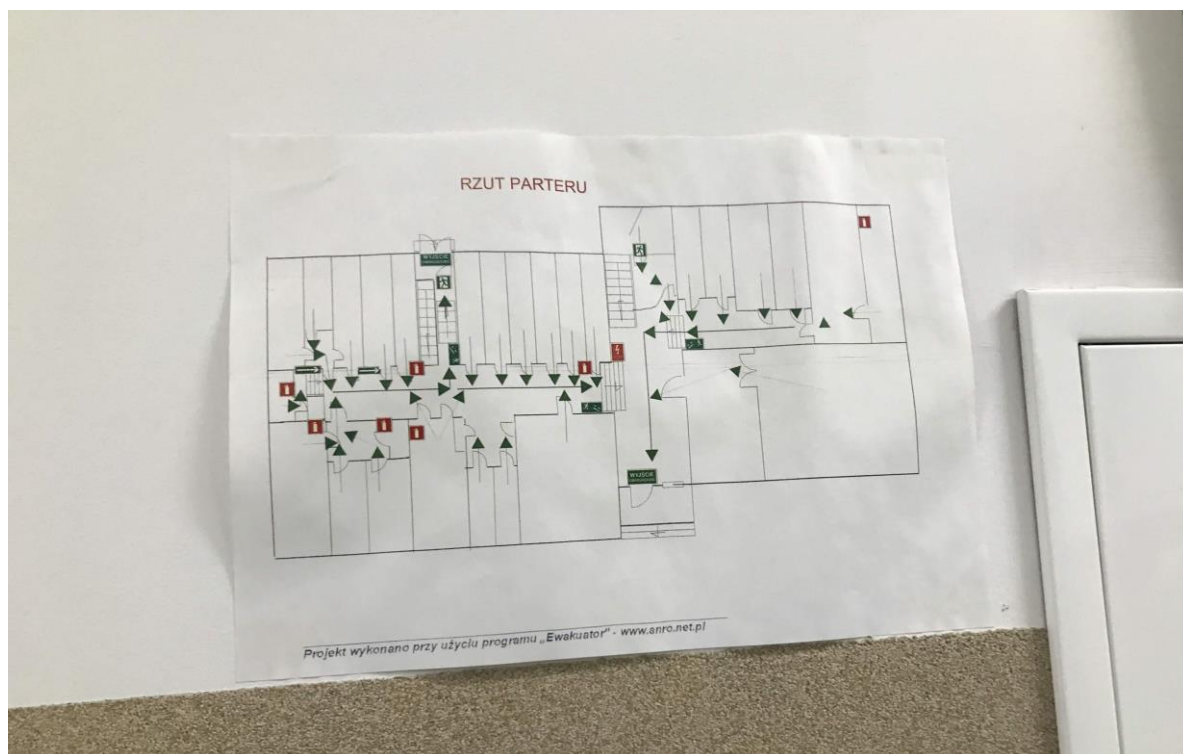
Fot. 6 (po prawej). Stopnie na parterze.

Fot. 7. Otwieralne okno na poziomie spocznika.

Fot. 8. Miejsca odpoczynku bez podłokietników, nie przytwierdzone i zawężające komunikację.

Fot. 9. Nieczytelny plan ewakuacyjny.

Fot. 10. Próg w toalecie.

Fot. 11. Niedostępna toaleta.

Fot. 12. Aneks socjalny bez odpowiedniej przestrzeni dla osób poruszających się na wózkach.

3. Miejska Biblioteka - wytyczne architektoniczne

Biblioteka znajduje się w wydzielonych częściach budynku mieszkalnego. Na podstawie oceny ich dostępności architektonicznej, przygotowano zalecenia, dotyczące priorytetów zapewniającej dostępności, niezbędnych i zalecanych zmian oraz proponowanych rozwiązań tymczasowych.

Stanowiska postojowe i dojazd do budynku

Prowadzą do niej dogodne dojścia, jednak warto rozważyć montaż na miejscach parkingowych elementów uniemożliwiających nawis samochodów, które po zaparkowaniu zawężają chodnik.

Zlokalizowane w liniach rozgraniczających ulicę powinny być skorygowane tak, aby w ich obrysie wpisywał się prostokąt o wymiarach 3,6 x 5,0 m.

Wejście do budynku

Do budynku prowadzą dwa wejścia, z czego jedno prowadzi do części dla dorosłych, a drugi do strefy dla dzieci i młodzieży. Wejście do wypożyczalni i czytelnicy dla dorosłych zlokalizowano w podcieniu i prowadzą do niego dwa stopnie i pochylnia. Drzwi do oddziału dla dzieci zlokalizowano w minimalnej wnęce z jednym stopniem.

Pochylnia przy pierwszym wejściu nie spełnia przepisów przede wszystkim pod względem nachylenia i w związku z tym jest całkowicie nie do wykorzystania przez osoby poruszające się na wózkach. Należy ponownie wyznaczyć przebieg pochylni, pamiętając o wymaganych parametrach nachylenia, szerokości płaszczyzny ruchu, a także przestrzeni manewrowej i jej oznaczenia. Ponownego wykonania wymagać będą również poręcze po obu jej stronach. Poza wysokością i odpowiednim rozstawem, pamiętać trzeba o odpowiednim ich wysunięciu poza bieg i zakończeniu, a także wykonaniu krawężników.

Dużym ukłonem w stronę osób z niepełnosprawnością wzroku będzie wykonanie na poręczach wypukłych oznaczeń informujących do których oddziałów prowadzi pochylnia.

Można rozważyć ponowne wykonanie stopni zewnętrznych przy części dla dorosłych tak, aby było ich trzy zamiast dwa. Nieparzysta ilość jest zdecydowanie bardziej ergonomiczna, a ich wysokość byłaby wówczas dużo łatwiejsza do pokonania chociażby przez osoby o nietypowym wzroście.

Konieczne jest zniwelowanie różnicy wysokości przy wejściu do wypożyczalni dla dzieci. Wygodnym rozwiązaniem byłoby wykonanie spocznika w chodniku przed drzwiami oraz

dwustronnego nachylenia nawierzchni, które ze względu na dużą odległość do następnego wejścia, będzie miało możliwość posiadać spadek poniżej 5%. Można będzie wówczas zadbać także o zadaszenie zgodne z przepisami.

Drzwi wejściowe do obu części spełniają wymagane parametry, warto jednak zadbać o wyprofilowanie progów, które się w nich znajdują, aby zminimalizować ryzyko potknięcia. Dobrą praktyką jest sygnalizacja wejścia pasem ostrzegawczym o szerokości 50 cm, zlokalizowanym 50 cm przed drzwiami od zewnątrz i od wewnątrz.

Do części dla dzieci wchodzi się bezpośrednio do strefy z obsługą klientów, natomiast w przestrzeni dla dorosłych z wiatrołapu wchodzi się do przestrzeni z klatką schodową. Jeżeli w pobliżu wejścia nie ma możliwości lokalizacji punktu obsługi, należy zapewnić przynajmniej tablice informacyjną i strzałki kierunkowe ułatwiające orientację w obiekcie.

Istniejące wycieraczki dywanowe należy trwale zamocować do podłoża.

Elementy ułatwiające orientację

Obecny układ komunikacyjny daje szansę na pozostawienie czytelności przy zapewnieniu odpowiedniego systemu oznaczeń. Obecna tablica informacyjna chociaż ma odpowiednią czcionkę, jest umieszczona w nieintuicyjnym miejscu i posiada refleksyjną powierzchnię. Preferowaną lokalizacją dla podstawowych informacji jest ściana na wprost wejścia, na której obecnie znajduje się tablica ogłoszeń. Podczas tworzenia zespołu znaków kierunkowych, oznaczeń pomieszczeń oraz tablicy informacyjnej, należy zadbać by były czytelne także dla osób z dysfunkcją wzroku, niepełnosprawnością intelektualną czy też nie posługujących się językiem polskim (zwłaszcza w części dworcowej). Należy pamiętać zarówno przy tworzeniu tych oznaczeń, iż tekst pisany z użyciem wielkich i małych liter, o kroju bezszeryfowym, bez kursywy i wyróżniający się znacznym kontrastem kolorystycznym od tła, jest przyjaźniejszy dla osób ze szczególnymi potrzebami. Korzystanie z elementów ułatwiających orientację wspomaga użycie piktogramów, przy czym w jednym ciągu nie należy umieszczać ich więcej niż pięć. Tablice i tabliczki nie powinny mieć refleksyjnej powierzchni, a ich lokalizacja i oświetlenie nie powinny utrudniać dostępu do informacji osobom poruszającym się na wózkach oraz o nietypowym wzroście.

Warto pomyśleć o stworzeniu planów tyflograficznych oraz informacji w formie dotykowej o układzie wybranych pomieszczeń (np. toalety), podkreślenia wymaga bowiem fakt, iż w podmiotach publicznych zapewnienie informacji na temat rozkładu pomieszczeń w budynku, co najmniej w sposób wizualny i dotykowy lub głosowy jest obowiązkowe.

W celu ułatwienia orientacji osobom z demencją i niektórymi chorobami psychicznymi, zaleca się także montaż zegara i kalendarza w widocznym miejscu holu wejściowego.

Komunikacja pionowa

Komunikacja pionowa zlokalizowana jest wyłącznie w części dla dorosłych i prowadzi od wejścia na parterze, do pomieszczeń na pierwszym piętrze, gdzie znajduje się czytelnia dla dorosłych. Zapewnienie jej dostępności jest niezwykle istotne ze względu na fakt, iż na piętrze organizowane są wszystkie wydarzenia mające miejsce w bibliotece.

Istniejąca klatka schodowa posiada wystarczająco miejsca, aby zamontować w niej dźwig osobowy, jednak zgłoszono trudności techniczne z jego konstrukcją, ze względu na kolidujące z ewentualnym podszybiem pomieszczenia w piwnicy. Być może rozwiązaniem będzie zastąpienie windy podnośnikiem pionowym, który nie wymaga przestrzeni poniżej stropu parteru. Ostateczna decyzja o szansie na jego realizację wymaga oceny konstruktora w porozumieniu z producentem konkretnego modelu podnośnika. Do czasu realizacji rozwiązań zapewniających dostęp do wszystkich pomieszczeń, należy przewidzieć takie zmiany organizacyjne, które umożliwią korzystanie z wszystkich usług osobom z trudnościami w poruszaniu się. Proponowanym rozwiązaniem jest zmiana lokalizacji miejsca wydarzeń oraz wyznaczenie stanowisk umożliwiających korzystanie z zasobów czytelnia dla dorosłych na parterze budynku.

Podczas planowania montażu dźwigu osobowego należy pamiętać jednocześnie o konieczności zapewnienia możliwości bezpiecznej ewakuacji lub uratowania osób z trudnościami w poruszaniu, które będą mogły przebywać na kondygnacjach nadziemnych. Dźwig przeciwpożarowy jest rozwiązaniem możliwym, jednak najbardziej kosztownym. Najrozsądniejszym wydaje się więc jednoczesne przygotowanie odpowiednich procedur, przeszkolenie pracowników na wypadek konieczności ucieczki oraz zaopatrzenie obiektu w urządzenia do ewakuacji osób z trudnościami w poruszaniu się (np. krzesła ewakuacyjne).

Same parametry biegu schodowego i balustrad w nieznacznym sposób odbiegają od wymaganych, co uznaje się za element pomijalny. Niezbędne jest natomiast zapewnienie ciągłości balustrady po obu stronach. Ponadto obowiązkowe jest kontrastowe oznaczenie krawędzi wszystkich stopni. Zaleca się stosowanie oznaczeń wypukłych lub w alfabecie Braille'a, informujących dokąd dane schody prowadzą.

Komunikacja pozioma

Przestrzeń komunikacji poziomej jest w obiekcie niewielka. Poza strefą związaną z klatką schodową należą do niej jedynie korytarze prowadzące do toalet i pomieszczeń administracyjnych.

Na trasach prowadzących do toalet i pomieszczeń administracyjnych największą barierę stanowią przewężenia i progi na ich początkach. Progi należy wyrównać lub zniwelować wykończeniem posadzki. Przewężenia warto poszerzyć przynajmniej do 90 cm, aby zachować przejście takie, jakie wymagane jest dla drzwi dostosowanych dla osób z niepełnosprawnościami.

Przestrzeń w obrębie górnego spocznika klatki schodowej, pełni funkcję miejsca odpoczynku. Zlokalizowane tam fotele nie są przymocowane do podłoża, jednak ich forma i ciężar sprawiają, iż jest to element pomijalny. Warto przy tym zadbać, aby ich usytuowanie pozostawiało odpowiednią ilość miejsca do odpoczynku osoby poruszającej się na wózku lub rodzica z wózkiem dziecięcym.

Dodatkowo, w celu uniknięcia olśnienia oraz powstawania nadmiernych refleksów zaleca się zamontowanie w oknach korytarzy elementów umożliwiających całkowite lub częściowe ich przesłonięcie (żaluzji pionowych, rolet lub tym podobnych).

Dostępna toaleta

W obiekcie brak toalety dostosowanej do potrzeb osób z trudnościami w poruszaniu się. Rozwiązaniem, do którego najlepiej byłoby dążyć, jest po jednej toalecie dostępnej w każdym zespole toalet, przy czym w obrębie jednej strefy funkcjonalnej raz powinna być to toaleta damska, raz męska. Możliwe jest także połączenie lub zmiana podziału pomieszczeń higieniczno-sanitarnych w zespole w celu uzyskania minimum jednej dostępnej toalety na piętrze, jednak sumaryczna ilość misek ustępowych i umywalk powinna spełniać wymagania względem ilości pracowników oraz osób przebywających w obiekcie.

Ustęp ogólnodostępny zgodny z potrzebami osób z niepełnosprawnościami powinien zapewniać nie tylko wymaganą przepisami dostosowaną miskę ustępową, umywalkę oraz poręczę. Konieczne jest zachowanie wolnej od wyposażenia przestrzeni manewrowej w pobliżu drzwi, odpowiedniej ilości miejsca do transferu (minimum z jednej, najlepiej z dwóch stron miski ustępowej) oraz przy umywalce. Poręczę przy ubikacji należy lokalizować z obu stron, przy czym ta od strony transferu musi być uchylna. Poręczę powinny być stabilne, zamontowane na odpowiedniej wysokości oraz z zachowaniem adekwatnego przedłużenia i odległości do wyposażenia, do skorzystania z którego służą.

Warto wziąć pod uwagę takie rozwiązanie przycisku spłukującego wodę, które będzie ułatwiało korzystanie z niego przez osoby z niepełnosprawnością ruchu, np. montaż na bocznej ścianie w pobliżu przedniej krawędzi miski ustępowej. Pozostałe wyposażenie (lustro, uchwyty na papier, ręczniki papierowe, a także przewijaki w przypadku montowania ich w toalecie dostępnej) powinno być mocowane w miejscu umożliwiającym dogodne korzystanie przez osoby ze szczególnymi potrzebami. Należy przy tym pamiętać, iż w przypadku lokalizacji papieru toaletowego na poręczy uchylnej, można wykorzystywać wyłącznie elementy z dostosowanym do tego dodatkowym uchwytem.

W momencie zapewniania dostępności toalety dla osób z trudnościami w poruszaniu się należy pamiętać o montażu instalacji alarmowej, przyzywającej pomoc w przypadku zasłabnięć, upadku podczas transferu, itp.

Ze względu na mnogość wytycznych, warto przed przystąpieniem do prac remontowych skonsultować projekt wykonawczy z ekspertami ds. dostępności.

Poza przystosowywaniem toalety dedykowanej osobom z niepełnosprawnościami, należy zapewnić bezpieczeństwo korzystania z toalet ogólnego przeznaczenia osobom, których szczególne potrzeby nie obejmują dużych przestrzeni manewrowych oraz poręczy. W tym celu trzeba zapewnić drzwi bez progów oraz odpowiedniej wysokości i szerokości, a także wygodnych klamek i blokad łazienkowych. Konieczne jest także czytelne oznakowanie tych pomieszczeń, spójne z systemem informacyjnym całego obiektu. Dużym ukłonem w stronę potrzeb osób z niepełnosprawnością wzroku byłoby zapewnienie informacji dotykowej o rozkładzie toalet na wysokości klamki, na ścianie korytarza przy drzwiach wejściowych do nich.

Ze względu na przewagę dzieci przebywających w części dla nich przeznaczonej, warto, poza dostosowaniem toalety do potrzeb osób z trudnościami w poruszaniu się, przewidzieć wyposażenie spełniających parametry dla najmłodszych użytkowników.

Pomieszczenia administracyjne, stanowiska pracy i pomieszczenia socjalne, w tym zaplecze wypożyczalni dla dorosłych

Pomieszczenia dedykowane pracownikom znajdują się na piętrze w bocznym korytarzu. Ponadto pracownicy, poza obsługą czytelników, korzystają ze stanowisk na zapleczu wypożyczalni dla dorosłych.

Drzwi prowadzące do większości pomieszczeń nie spełniają wymagań dotyczących szerokości, a także posiadają nieoznaczone i niefazowane progi.

Stanowiska pracy dają możliwość dostosowania do potrzeb dla osób ze szczególnymi potrzebami, jednak dojścia do niektórych wymagają zwiększenia szerokości. Obecnie przejścia pomiędzy regałami w niektórych miejscach mają po 50 cm i dotyczy to także dojścia do stanowisk pracy. Odległości te nie tylko są niedostępne dla znacznej części osób ze szczególnymi potrzebami, ale jednocześnie nie spełniają przepisów przeciwpożarowych. Szerokość przejścia ewakuacyjnego w pomieszczeniu przeznaczonym na pobyt ludzi powinna wynosić nie mniej niż 0,9 m, a w przypadku przejścia służącego do ewakuacji do 3 osób – nie mniej niż 0,8 m.

Konieczne jest zniwelowanie progów na odcinku komunikacji służbowej pomiędzy oddziałami.

W obiekcie brak pomieszczenia socjalnego, a pracownicy spożywają posiłki przy stanowiskach pracy na zapleczu. Podczas remontu zespołów toalet, warto rozpatrzyć możliwość zaaranżowania wydzielonego miejsca do przygotowywania posiłków, napojów oraz zmywania naczyń prywatnych. Przestrzeń ta powinna umożliwiać korzystanie z niej przez osoby ze szczególnymi potrzebami. W tym celu należy zapewnić strefę manewrową przy wyposażeniu,

blaty, stoły i sprzęty na wysokości dostępnej dla osób poruszających się na wózkach oraz adekwatną przestrzeń na nogi.

Sale konferencyjne, wykładowe, teatralne, warsztatowe, itp. (czytelnie i wypożyczalnie)

Przestrzenie przeznaczone dla czytelników mają swobodny układ, który pozwala na zmianę aranżacji stosownie do potrzeb użytkowników. Dotyczy to również pomieszczeń, w których odbywają się wydarzenia organizowane przez Instytucję. Niezbędne jest usunięcie progów w drzwiach i zapewnienie odpowiedniej szerokości przejścia. Zasadniczym problemem jest jednak kwestia dostania się na pierwsze piętro, którą opisano w części dotyczącej komunikacji pionowej.

W strefie z dostępem do zasobów cyfrowych należy docenić lokalizację stanowiska dla użytkowników z dysfunkcją wzroku. Rozwiązaniem wartym rozważenia jest zapewnienie w obszarze czytelni internetowej minimum jednego stanowiska z przyległą przestrzenią manewrową 1,5 x 1,5 m.

Podczas wydarzeń podmiot publiczny zobowiązany jest umożliwić pełne uczestnictwo osobom słabosłyszącym oraz głuchym, poprzez montaż pętli indukcyjnych lub podobnych rozwiązań oraz zapewnienie tłumacza PJM.

Punkty obsługi klienta, kasy

Punkty obsługi czytelników mają inne parametry w każdej części i wymagają ujednoczenia oraz odpowiedniego oznaczenia. Błat na odcinku min. 90 cm, powinien być nie wyższy niż 90 cm, przy czym preferowane jest 70-80 cm, a pod blatem należy zapewnić przestrzeń umożliwiającą zatrzymanie się wózkiem.

W niektórych miejscach zlokalizowano kalendarze i zegary, co warto powielić przy wszystkich blatach. Lokalizację części punktów obsługi czytelnika zaakcentowano ozdobnymi lampami wiszącymi. Sam fakt takiego wskazania miejsc kontaktu z pracownikiem jest dobrym pomysłem, jednak forma lamp budzi obawę o możliwość oślnienia osób o nietypowym wzroście.

Pomieszczenia magazynowe, garderoby, pomieszczenia porządkowe

W obiekcie brak pomieszczeń magazynowych, jednak część zbiorów dostępna jest wyłącznie dla pracowników i może być jako takie traktowana. Przejścia w tych obszarach nie spełniają minimalnych wymagań i wynoszą nawet ok. 50 cm. Należy zapewnić min. 80 cm przejścia, a dla pełnej dostępności 90 cm.

Pomieszczenia do pielęgnacji, karmienia i zabawy dzieci

Nie wydzielono pomieszczenia do karmienia dzieci, a przewijak umieszczono w toalecie w oddziale dla najmłodszych. Zaleca się lokalizację przewijaków w każdym zespole toalet, przy czym, w części dla dorosłych, raz w toalecie dla mężczyzn, raz dla kobiet. Należy pamiętać, iż przewijak nie może zawężać przejść, przestrzeni manewrowych, ani utrudniać korzystania z pozostałego wyposażenia toalety. W związku z tym zaleca się montaż przewijaka składanego, który powinien mieć wymiar przynajmniej 50x70 cm, udźwig 80 kg oraz krawędzie zabezpieczające przed zsunięciem się dziecka. Jego elementy powinny zawierać opis sposobu użytkowania w oparciu o piktogramy i opis w formie czytelnej także dla osób z niepełnosprawnością wzroku.

Najprostszym rozwiązaniem kwestii karmienia jest umożliwienie wyboru miejsca, które oni uznają za wygodne, przy czym nie może to utrudniać korzystania z obiektu przez innych użytkowników, ani stanowić zagrożenia dla zbiorów. W przypadku tego obiektu sugeruje się zapewnienie dedykowanej przestrzeni dla rodziców w korytarzu prowadzącym do toalet na piętrze (obecnie znajduje się tam szafa). Znaczna szerokość przestrzeni komunikacyjnej daje szansę na lokalizację wygodnego miejsca (np. fotela z podłokietnikami) bez nadmiernego zawężania przejścia.

Rozwiązaniem zachęcającym do korzystania z oferty biblioteki przez rodziców byłaby również taka organizacja (oraz jej promocja), która umożliwiłaby jednocześnie korzystanie z zasobów czytelni dla dzieci oraz z czytelni dla dorosłych. W związku z wyraźną przychylnością i otwartością pracowników, już teraz możliwe jest przekazywanie do części dla dzieci literatury ze zbiorów dla dorosłych, jednak nie jest to procedura wystandaryzowana i rozpowszechniona.

Inne

W celu zwiększenia przyjazności obiektu pracownikom o nietypowym wzroście oraz poruszającym się na wózku, warto zmienić lokalizację włączników na mieszczącą się w przedziale 80-110 cm.

Chociaż brak informacji aby takie sytuacje miały miejsce, warto podkreślić, iż w obiekcie publicznym nie można uniemożliwiać ani utrudniać wstępu do budynku z psem asystującym.

Możliwość ewakuacji

W celu zapewnienia bezpiecznej ewakuacji osób z dysfunkcją narządu wzroku lub słuchu pomocna jest instalacja urządzeń emitujących sygnały wizualne i dźwiękowe informujące o zagrożeniu. Rozwiązaniem alternatywnym jest przeszkolenie pracowników i wyznaczenie osób odpowiedzialnych za odpowiednie informowanie i kierowanie ewakuacją osób znajdujących się w obiekcie, w tym osób ze szczególnymi potrzebami. Takie procedury zaleca się wprowadzić niezwłocznie, także do czasu ewentualnej realizacji urządzeń zapewniających informację o konieczności ewakuacji.

Jednocześnie niezbędne jest zadbanie o czytelność układu ewakuacji. Należy w dostępnej dla wszystkich przestrzeni umieścić widoczny, wypukły, dobrze opisany schemat ewakuacji i rozmieszczenia sprzętu gaśniczego. Schemat ten musi być czytelny dla wszystkich potencjalnych użytkowników obiektu, również dla osób z niepełnosprawnością intelektualną, spektrum autyzmu, a także niepełnosprawnością wzroku.

Osobną kwestią jest zapewnienie możliwości ewakuacji osobom z trudnościami w poruszaniu się, zwłaszcza po montażu dźwigu osobowego. Temat ten opisano w części dotyczącej komunikacji pionowej.

Podsumowanie

Obiekt nie zmagają się ze znacznymi trudnościami w możliwości zapewnienia dostępności. Priorytetem jest niwelacja występujących progów i zapewnienie odpowiedniej szerokości głównych skrzydeł drzwiowych, a także usunięcie przewężeń w korytarzach do toalet oraz między wyposażeniem. Pracami, które wymagają dużych nakładów finansowych są te związane z przebudową toalet oraz dostępem do wszystkich pomieszczeń lub alternatywną formą dostępności całej oferty Instytucji.

Pozostałe kroki w kierunku zapewnienia dostępności dotyczą oznaczeń ułatwiających orientację, procedur ewakuacyjnych oraz zwiększenia przyjazności rodzicom z małymi dziećmi.

Ze względu na wymagania Ustawy o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami, konieczne jest także zapewnienie w obu oddziałach rozwiązań technicznych umożliwiających komunikację z osobami głuchymi i słabosłyszącymi.

Przy odpowiednim dofinansowaniu obiekt ten najlepiej rokuje na zapewnienie pełnej dostępności.

DOKUMENTACJA FOTOGRAFICZNA

Fot. 1 (po lewej). Dojście z ryzykiem nawisu samochodów.

Fot. 2 (po prawej). Pochylnia nie dostosowana do potrzeb osób z niepełnosprawnościami.

Fot. 3 (po lewej). Próg w wejściu do oddziału dla dzieci i młodzieży.

Fot. 4 (po prawej). Próg w korytarzu prowadzącym do toalet.

Fot. 5 (po lewej). Próg w przejściu między oddziałami.

Fot. 6 (po prawej). Próg w drzwiach w oddziale dla dorosłych.

Fot. 7 (po lewej). Nieczytelna i trudna do odnalezienia tablica informacyjna.

Fot. 8 (po prawej). Tablica ogłoszeniowa w miejscu, gdzie powinna być informacyjna.

Fot. 9 (po lewej). Wąskie przejście między regałami w oddziale dla dorosłych.

Fot. 10 (po prawej). Toaleta z bardzo wąskim przejściem do miski ustępowej.

Fot. 11 (po lewej). Błat w części dla dzieci bez miejsca na nogi osoby na wózku.

Fot. 12 (po prawej). Lampa z widocznym źródłem światła, mogąca powodować oślnienie osób o nietypowym wzroście.

Fot. 13. Nie zasłonięte okna w korytarzu, mogące powodować oślnienie.

4. Hajnówka Centralna - wytyczne architektoniczne

Budynek dawnego dworca jest obecnie powoli przywracany do użytkowania po długim czasie przerwy. Stan istniejący jest trudny do oceny pod względem dostępności, gdyż brak jeszcze ostatecznej aranżacji, elementów wykończenia i wyposażenia. W związku z powyższym, przeanalizowane zostały kluczowe punkty z ryzykiem tworzenia barier architektonicznych, które wskazano w tabeli w załączniku. Poniżej przedstawiono natomiast wytyczne i przepisy, na które należy zwrócić szczególną uwagę podczas remontu, ewentualnej przebudowy oraz aranżacji przestrzeni wewnątrz i przed budynkiem.

Stanowiska postojowe i dojazd do budynku

Zlokalizowane przed wejściem miejsce parkingowe dla osób z niepełnosprawnościami wymaga zmiany pod względem parametrów, rodzaju posadzki (obecna jest uszkodzona) oraz oznakowania. Aktualnie parametry nie spełniają wymagań obowiązujących przepisów. Ponadto zaleca się rozważenie zmiany lokalizacji wyznaczonego miejsca, gdyż znajduje się ono w linii wejścia do części przeznaczonej na poczekalnię dworcową, co, po zaparkowaniu samochodu, będzie znacznie zmniejszać jego czytelność.

Od miejsc parkingowych ogólnego przeznaczenia brak wyznaczonego chodnika, co jest niebezpieczne między innymi dla osób z dysfunkcją wzroku. Biorąc pod uwagę, iż w pobliżu znajduje się przystanek komunikacji autobusowej, obecnie wykorzystywany przez pojazdy komunikacji zastępczej PKP, wymaga to ponownego rozwiązania całej strefy wjazdowej.

Wejście do budynku

Obiekt posiada trzy niezależne wejścia, z których każde prowadzić będzie do innej funkcji obiektu. Istotne będzie wyraźne zaznaczenie i rozróżnienie, które drzwi przynależą do jakiej strefy.

Dostosowania do przepisów w zakresie szerokości, nachylenia, lokalizacji i wielkości spoczników oraz ich oznaczenia, a także balustrad i pochwyków wymaga pochylnia prowadząca z poziomu parkingu, do wejścia do części teatralnej. Zarówno schody zewnętrzne, jak i pochylnia wymagają zmiany nawierzchni, gdyż obecnie istnieje znaczne ryzyko potknięcia. Schody prowadzące do dwóch wejść nie posiadają balustrad. Przy ich montażu należy wziąć pod uwagę, nie tylko na parametry dotyczące wysokości i odległości, ale także ilości, wysokości, kształtu i wielkości pochwyków oraz wysunięcia i wywinięcia poza bieg schodów.

Zadaszenie nad wejściem do części teatralnej należy podnieść do wysokości min. 2,4m nad poziomem chodnika.

Szczególną uwagę należy poświęcić wejściu do części administracyjnej. Znajdujący się tam próg z dodatkowo uszkodzoną posadzką sprawia, iż wejście to jest niedostępne dla osób poruszających się na wózku. Po wykonaniu nawierzchni sąsiadującego peronu niezbędne będzie zniwelowanie ewentualnych różnic wysokości nachyleniem nawierzchni wraz z zapewnieniem odpowiedniej przestrzeni manewrowej przed drzwiami.

Wszystkie drzwi wejściowe muszą spełniać minimalne parametry 0,9m szerokości i 2m wysokości oraz mieć progi nie większe niż 2 cm. Ich klamki, sposób otwierania oraz ciężar powinny ułatwiać otwierania osobom z trudnościami manualnymi.

Zaleca się sygnalizację wejścia pasem ostrzegawczym o szerokości 50 cm, zlokalizowanym 50 cm przed drzwiami od zewnątrz i od wewnątrz. Można rozważyć montaż płyty cokołowej na drzwiach zewnętrznych.

Organizując strefy wejściowe do poszczególnych części warto pomyśleć o lokalizacji punktów informacyjnych lub szatni bezpośrednio przy wejściach lub w miejscach z nich widocznych. Błaty szatni, punktów informacyjnych i recepcji powinny mieć wymiary umożliwiające wygodne zatrzymanie się osoby poruszającej się na wózku. Należy zwrócić również uwagę na oświetlenie pracownika punktu informacyjnego podczas obsługi klientów. Światło sztuczne nie powinno powodować olśnienia, ani nadmiernego zacienienia twarzy, aby umożliwić czytanie z ruchu warg.

W poczekalni sugeruje się wykonanie miejsc odpoczynku odpowiadających potrzebom osób starszych oraz z trudnościami w poruszaniu się (odpowiednie oparcia, podłokietniki, przymocowanie do podłoża), a także zapewnienie przestrzeni dla osób poruszających się na wózkach i rodziców z wózkami dziecięcymi.

W miejscach bezpośredniego kontaktu z klientem wskazane jest zapewnienie zarówno pętli indukcyjnej, jak i tłumacza PJM.

Elementy ułatwiające orientację

Obecny układ komunikacyjny daje szansę na pozostawienie czytelności przy zapewnieniu odpowiedniego systemu oznaczeń. Wymaga to stworzenia zespołu znaków kierunkowych, oznaczeń pomieszczeń oraz planów przy wejściu, które będą czytelne także dla osób z dysfunkcją wzroku, niepełnosprawnością intelektualną czy też (zwłaszcza w części dworcowej) nie posługujących się językiem polskim. Należy pamiętać zarówno przy tworzeniu tych oznaczeń, jak i tablic informacyjnych, iż tekst pisany z użyciem wielkich i małych liter, o kroju bezszeryfowym, bez kursywy i wyróżniający się znacznym kontrastem kolorystycznym od tła, jest przyjaźniejszy dla osób ze szczególnymi potrzebami. Korzystanie z elementów ułatwiających orientację wspomaga użycie piktogramów, przy czym w jednym ciągu nie należy umieszczać ich więcej niż pięć. Tablice i tabliczki nie powinny mieć refleksyjnej powierzchni, a ich lokalizacja i oświetlenie nie powinny utrudniać dostępu do informacji osobom poruszającym się na wózkach oraz o nietypowym wzroście.

Warto pomyśleć o stworzeniu planów tyflograficznych oraz informacji w formie dotykowej o układzie wybranych pomieszczeń (np. toalety).

Wewnątrz budynków, przy szerokości przejścia mniejszej niż 4 m, należy wykorzystać naturalne linie kierunkowe (różnice posadzek, cokół, linie oświetlenia przy posadzce lub cokole). W miejscach, gdzie szerokość przejścia może przekraczać 4m warto zapewnić ścieżki dotykowe.

W celu ułatwienia orientacji osobom z demencją i niektórymi chorobami psychicznymi, zaleca się także montaż zegara i kalendarza w widocznym miejscu holu wejściowego i poczekalni dworcowej.

Komunikacja pionowa

Rozwiązanie kwestii pełnej dostępności obiektu jest nierozłączne z parametrami komunikacji pionowej, a w budynku dawnego dworca ryzyka z nią związane są różnorodne dla każdej ze stref funkcjonalnych.

Część obsługująca pasażerów kolei zlokalizowana będzie na poziomie terenu i nie przewiduje się w niej różnic wysokości wymagających schodów i/lub pochylni.

Zasadnicza część teatralna, po dostosowaniu do wymogów dostępności schodów i pochylni zewnętrznych, również będzie umożliwiała wejście osobom z trudnościami w poruszaniu się. Kwestią wymagającą głębokiej analizy projektowej jest zapewnienie dostępu na antresolę, gdzie planuje się, między innymi, organizację atrakcji dla najmłodszych widzów. Decyzja o lokalizacji podnośnika pionowego możliwa będzie po wykonaniu odpowiedniej ekspertyzy technicznej, sprawdzającej nośność posadzki, a także zaplanowaniu aranżacji i strategii pożarowej tej części.

Strefa administracyjno – hostelowa generować będzie największe koszty związane z zapewnieniem dostępu do wszystkich pomieszczeń osobom z trudnościami w poruszaniu się. Ze względu na duże nakłady finansowe, projektowe i przestrzenne do czasu możliwości realizacji całej inwestycji należy przewidzieć procedury, umożliwiające równy dostęp do pełnego zakresu usług. Dotyczy to w szczególności przemyślenia lokalizacji salki szkoleniowo – konferencyjnej, która pierwotnie miała się znajdować na piętrze. Sugeruje się lokalizację tego pomieszczenia, wraz z dostępną toaletą, na parterze.

Podczas planowania montażu dźwigu osobowego należy pamiętać jednocześnie o konieczności zapewnienia możliwości bezpiecznej ewakuacji lub uratowania osób z trudnościami w poruszaniu, które będą mogły przebywać na kondygnacjach nadziemnych. Dźwig przeciwpożarowy jest rozwiązaniem możliwym, jednak najbardziej kosztochłonnym. Najrozsądniejszym wydaje się więc jednoczesne przygotowanie odpowiednich procedur, przeszkolenie pracowników na wypadek konieczności ucieczki oraz zaopatrzenie obiektu w urządzenia do ewakuacji osób z trudnościami w poruszaniu się (np. krzesła ewakuacyjne).

Ocenianie zgodności z przepisami i wytycznymi klatek schodowych należy również rozpatrywać wspólnie z kwestią bezpieczeństwa na wypadek pożaru. Wysokości i szerokości stopni są w obiekcie odpowiednie, jednak znaczne różnice w wysokości pierwszych stopni, zwłaszcza w części teatralnej, grożą licznymi potknięciami. Wątpliwości budzą również szerokości klatek schodowych, przy czym ich adekwatna ocena będzie możliwa po ustaleniu, która z nich stanowić będzie dojście do istotnych funkcji budynku, które będą elementem dróg ewakuacyjnych, a które stanowić dojście do elementów technicznych scenografii i oświetlenia.

Niezależnie od przeznaczenia, przy schodach należy zapewnić poręcze obustronne, wysunięte 30 cm poza bieg schodowy, zawinięte lub zamocowane do ściany. Wysokość i parametry pochwyty powinny być zgodne z przepisami, przy czym zaleca się wykonanie, tam gdzie to możliwe, dodatkowych pochwyty ułatwiających korzystanie przez osoby o nietypowym wzroście. Poręcze powinny być ciągłe i odzwierciedlać bieg schodów, a także warto aby miały kontrastowy kolor. W miejscach, gdzie szerokość klatek nie spełnia wymagań, można rozważyć montaż pochwyty wpuszczonych w ścianę, o ile konstrukcja ścian umożliwi takie podkucie, które zapewni minimalną szerokość poręczy oraz jej odsunięcie od płaszczyzny, na której jest zamocowana. Zaleca się stosowanie oznaczeń wypukłych lub w alfabecie Braille'a, informujących dokąd dane schody prowadzą.

Krawędzie stopni schodów powinny wyróżniać się kolorem kontrastującym z kolorem posadzki.

Komunikacja pozioma

Korytarze w obiekcie spełniają wymagania dotyczące wysokości, przestrzeni manewrowej i szerokości. Na parterze wykonano obudowę instalacji, która minimalnie zaniża wysokość drogi ewakuacyjnej, jednak nie stanowi ona zagrożenia dla osób ze szczególnymi potrzebami. Należy pamiętać o wykonaniu linii prowadzących poprzez kontrastowy kolor cokołów lub posadzki.

W przypadku wymiany opraw oświetleniowych konieczne będzie zminimalizowanie ryzyka oślepienia, np. poprzez montaż opraw rastrowych. Obecne oświetlenie korytarzy budzi obawy nie spełnienia minimalnego natężenia.

Dostępna toaleta

W obiekcie brak toalety dostosowanej do potrzeb osób z trudnościami w poruszaniu się. Rozwiązaniem, do którego najlepiej byłoby dążyć, jest po jednej toalecie dostępnej w każdym zespole toalet, przy czym w obrębie jednej strefy funkcjonalnej raz powinna być toaleta damska, raz męska. Możliwe jest także połączenie lub zmiana podziału pomieszczeń higieniczno-sanitarnych w zespole w celu uzyskania minimum jednej dostępnej toalety na piętrze, jednak sumaryczna ilość misek ustępowych i umywalk powinna spełniać wymagania względem ilości pracowników oraz osób przebywających w obiekcie. Ponownego rozpatrzenia wymaga lokalizacja toalety dostępnej w części teatralnej. Aby była ona funkcjonalna nie może być trudna do odnalezienia, wymagać wyjścia na zewnątrz obiektu lub pokonania schodów schodołazem, bądź innym urządzeniem wymagającym obsługi przez osoby trzecie.

Ustęp ogólnodostępny zgodny z potrzebami osób z niepełnosprawnościami powinien zapewniać nie tylko wymaganą przepisami dostosowaną miskę ustępową, umywalkę oraz poręczę. Konieczne jest zachowanie wolnej od wyposażenia przestrzeni manewrowej w pobliżu drzwi, odpowiedniej ilości miejsca do transferu (minimum z jednej, najlepiej z dwóch stron miski ustępowej) oraz przy umywalce. Poręczę przy ubikacji należy lokalizować z obu stron, przy czym ta od strony transferu musi być uchylna. Poręczę powinny być stabilne, zamontowane na odpowiedniej wysokości oraz z zachowaniem adekwatnego przedłużenia i odległości do wyposażenia, do skorzystania z którego służą.

Warto wziąć pod uwagę takie rozwiązanie przycisku spłukującego wodę, które będzie ułatwiało korzystanie z niego przez osoby z niepełnosprawnością ruchu, np. montaż na bocznej ścianie w pobliżu przedniej krawędzi miski ustępowej. Pozostałe wyposażenie (lustro, uchwyty na papier, ręczniki papierowe, a także przewijaki w przypadku montowania ich w toalecie dostępnej) powinno być mocowane w miejscu umożliwiającym dogodne korzystanie przez osoby ze szczególnymi potrzebami. Należy przy tym pamiętać, iż w przypadku lokalizacji

papieru toaletowego na poręczy uchylnej, można wykorzystywać wyłącznie elementy z dostosowanym do tego dodatkowym uchwytem.

W momencie zapewniania dostępności toalety dla osób z trudnościami w poruszaniu się należy pamiętać o montażu instalacji alarmowej, przyzywającej pomoc w przypadku zasłabnięć, upadku podczas transferu, itp.

Ze względu na mnogość wytycznych, warto przed przystąpieniem do prac remontowych skonsultować projekt wykonawczy z ekspertami ds. dostępności.

Poza przystosowywaniem toalety dedykowanej osobom z niepełnosprawnościami, należy zapewnić bezpieczeństwo korzystania z toalet ogólnodostępnych osobom, których szczególne potrzeby nie obejmują dużych przestrzeni manewrowych oraz poręczy. W tym celu trzeba zapewnić drzwi bez progów oraz odpowiedniej wysokości i szerokości, a także wygodnych klamek i blokad łazienkowych. Konieczne jest także czytelne oznakowanie tych pomieszczeń, spójne z systemem informacyjnym całego obiektu. Dużym ukłonem w stronę potrzeb osób z niepełnosprawnością wzroku byłoby zapewnienie informacji dotykowej o rozkładzie toalet na wysokości klamki, na ścianie korytarza przy drzwiach wejściowych do nich.

Pomieszczenia administracyjne, stanowiska pracy i pomieszczenia socjalne

Obecnie część biurowa w obiekcie jest w trakcie remontu i brak w niej wyposażenia, oświetlenia i podstawowych elementów wykończenia.

Ze względu na pozostawienie drzwi istniejących zaleca się zweryfikowanie ich szerokości oraz wysokości z przepisami i scenariuszem pożarowym i dostosowanie ich parametrów do wymagań wynikających zarówno z nich, jak i z wytycznych związanych z dostępnością. Należy przy tym pamiętać, iż drzwi dostępne dla osób poruszających się na wózku powinny mieć szerokość nie mniejszą niż 90 cm w świetle przejścia i nie powinny mieć progów. Klamki należy lokalizować na wysokości 80-110 cm, ich przekrój powinien być okrągły, a kształt umożliwiać korzystanie osobom z obniżoną sprawnością manualną.

Pomieszczenia biurowe w obecnym kształcie dają możliwość aranżacji przestrzeni odpowiedniej do potrzeb osoby ze szczególnymi potrzebami w przypadku jej zatrudnienia. Trzeba jednak pamiętać, iż niezależnie od urządzania miejsca pracy dla osoby z niepełnosprawnościami, przepisy techniczno – budowlane zobowiązują do zapewnienia minimalnych odległości pomiędzy wyposażeniem, co pozwala również na wygodne korzystanie przez kobiety w ciąży, osoby otyłe, czy z trudnościami z poruszaniem. Szerokość przejścia ewakuacyjnego w pomieszczeniu przeznaczonym na pobyt ludzi powinna wynosić nie mniej niż 0,9 m, a w przypadku przejścia służącego do ewakuacji do 3 osób – nie mniej niż 0,8 m. Konieczne jest także zapewnienie minimum 13m³ wolnej objętości pomieszczenia oraz 2m²

niezajętej powierzchni podłogi. W pomieszczeniach z możliwą obsługą petentów, należy pozostawić przestrzeń manewrową 1,5 x 1,5m w pierwszej kolejności dla osoby odwiedzającej.

Oświetlenie sztuczne powinno być adekwatne do wysiłku wzrokowego wykonywanej pracy oraz być zgodne z przepisami normy dotyczącej oświetlenia miejsc pracy. W pomieszczeniu przeznaczonym na pobyt ludzi stosunek powierzchni okien, liczonej w świetle ościeżnic, do powierzchni podłogi powinien wynosić co najmniej 1:8.

Bieżący remont obejmuje także pomieszczenie socjalne. Przestrzeń związana z przygotowaniem posiłków, napojów lub zmywaniem naczyń prywatnych, powinna umożliwiać korzystanie z niej przez osoby ze szczególnymi potrzebami. W tym celu należy zapewnić przestrzeń manewrową przy wyposażeniu, blaty, stoły i sprzęty na wysokości dostępnej dla osób poruszających się na wózkach oraz adekwatną przestrzeń na nogi.

Sale konferencyjne, wykładowe, teatralne, warsztatowe, itp. (Sala teatralna)

Konieczne jest dostosowanie drzwi wejściowych do obowiązujących przepisów pod względem szerokości. Warto także podkreślić je kolorystycznie względem ściany.

Podczas aranżowania sali teatralnej należy pamiętać o zapewnieniu przestrzeni manewrowej przy miejscu siedzącym dla osoby poruszającej się na wózku oraz stosownej szerokości przejść do niego prowadzących. Główne przestrzenie komunikacyjne powinny mieć szerokość min. 150 cm. Przejścia o drugorzędym znaczeniu komunikacyjnym powinny mieć szerokość min. 120 cm, z możliwością lokalnych przewężeń, w miejscach, które nie wymagają zmiany kierunku ruchu, do 90 cm. W dużych salach przestrzeń komunikacyjna powinna być wyraźnie zaznaczona kolorem posadzki, oświetleniem lub innymi elementami wyposażenia. W salach przeznaczonych dla więcej niż 50 osób, zaleca się przeznaczenie min. 3 miejsc dla osób poruszających się na wózkach, przy liczbie osób do 100 oraz po 1 dodatkowe miejsce na każde rozpoczęte 200 osób, w większych salach. Przy układzie teatralnym miejsce przeznaczone dla osoby na wózku powinno być nie mniejsze niż 90x140 cm, a rząd, w którym znajduje się miejsce przeznaczone dla osoby na wózku, powinien mieć głębokość min. 240 cm.

Ponieważ zapewnienie dostępności dotyczy nie tylko klientów, ale również pracowników, dlatego należy umożliwić osobom ze szczególnymi potrzebami występowanie na scenie, o ile taka będzie przewidziana. Do podestu powinien zostać wykonany podjazd, a jego krawędź oznaczona.

Warto zapewnić korzystanie z oferty teatru przez osoby słabosłyszące oraz głuche, poprzez montaż pętli indukcyjnych oraz zapewnienie tłumacza PJM.

Punkty obsługi klienta, kasy

W obiekcie nie przewidziano punktu obsługi klienta w części teatralnej oraz administracyjnej. Na niskim parterze planowana jest część dworcowa, gdzie zlokalizowane zostaną kasy. Ich lokalizacja wymaga dobrego oznaczenia i naprowadzenia, zwłaszcza dla osób z dysfunkcją wzroku.

Okienko podawcze powinno być dostosowane dla osób o wysokim, niskim wzroście, a także dla osób poruszających się na wózkach. Błat na odcinku min. 90 cm, powinien być nie wyższy niż 90 cm, przy czym preferowane jest 70-80 cm. Pod blatem należy zapewnić przestrzeń umożliwiającą zatrzymanie się wózkiem.

Oświetlenie pracownika obsługującego kasę musi zapewniać możliwość czytania z ruchu warg. W kasie warto zastosować urządzenia wspomagające obsługę osób głuchych i słabosłyszących.

Trzeba także pamiętać o zapewnieniu czytelności informacji przekazywanych na tablicach informacyjnych w poczekalni.

Pomieszczenia magazynowe, garderoby, pomieszczenia porządkowe

Zapewnianie dostępności dotyczy nie tylko klientów i użytkowników, ale także pracowników, a w przypadku teatru, aktorów.

Wątpliwości budzi możliwość zapewnienia dostępu do przestrzeni przeznaczonej na garderoby i magazyny. W przypadku lokalizacji ich na antresoli warto rozważyć możliwość wykonania podnośników lub przewidzenia dodatkowych przestrzeni na parterze, z których będą mogli korzystać aktorzy z trudnościami w poruszaniu się.

Dodatkowo konieczne jest zadbanie o prawidłowe parametry balustrad i poręczy oraz o odpowiednie oświetlenie i oznaczenie pomieszczeń służbowych.

Pomieszczenia do pielęgnacji, karmienia i zabawy dzieci

Zgodnie przepisami pracodawca zatrudniający na jedną zmianę więcej niż dwadzieścia kobiet w jednym budynku ma obowiązek wydzielenia pomieszczenia z miejscami do wypoczynku w pozycji leżącej dla kobiet w ciąży i karmiących matek. Wielkość tego pomieszczenia nie może być mniejsza niż 8 m².

W celu zapewnienia przyjazności obiektu rodzicom z małymi dziećmi, powinny być zapewnione minimum przewijaki w toaletach, przy czym nie mogą one utrudniać korzystania z podstawowego wyposażenia toalety. Zaleca się aby były one montowane zarówno w damskiej, jak i męskiej toalecie, a także, jeśli taka występuje, w toalecie dostosowanej do potrzeb osób z niepełnosprawnościami. Niezależnie od lokalizacji przewijak powinien mieć wymiar przynajmniej 50x70 cm, udźwig 80 kg oraz krawędzie zabezpieczające przed zsunięciem się

dziecka. Elementy przewijaka powinny zawierać opis sposobu użytkowania w oparciu o piktogramy i opis w formie czytelnej także dla osób z niepełnosprawnością wzroku.

Istotne dla przyjazności obiektu rodzicom z najmłodszymi dziećmi jest umożliwienie karmienia w miejscu, które rodzice uznają za dogodny. Oczywiście nie może ono utrudniać pracy, ani korzystania z usług obiektów przez innych użytkowników. Należy jednak pamiętać, iż, niezależnie od formy karmienia (piersią, butelką czy innymi formami alternatywnymi), toaleta nie jest miejscem odpowiednim do jedzenia.

Dodatkowo warto pomyśleć o zapewnieniu atrakcji dla dzieci.

Inne

W celu zwiększenia przyjazności obiektu pracownikom o nietypowym wzroście oraz poruszającym się na wózku, warto zmienić lokalizację włączników na mieszczącą się w przedziale 80-110 cm.

Należy unikać dużych powierzchni szklanych i lusterek, które mogą wywoływać dezorientację. Duże przegrody szklane, dostęp do których nie jest ograniczony przez elementy wyposażenia wewnątrz, należy oznaczyć pasami kontrastowymi na wysokości 90-100 cm oraz 130-140 cm. Zaleca się wykonanie dodatkowego pasa ostrzegawczego na przegrodach szklanych, na wysokości 10-30 cm.

Należy ponownie zweryfikować wysokość podokienników na piętrze po wykonaniu wykończenia posadzki.

W przypadku braku ewidentnych przeciwwskazań, nie należy uniemożliwiać ani utrudniać wstępu do budynku z psem asystującym.

Możliwość ewakuacji

W celu zapewnienia bezpiecznej ewakuacji osób z dysfunkcją narządu wzroku lub słuchu pomocna jest instalacja urządzeń emitujących sygnały wizualne i dźwiękowe informujące o zagrożeniu. Rozwiązaniem alternatywnym jest przeszkolenie pracowników i wyznaczenie osób odpowiedzialnych za odpowiednie informowanie i kierowanie ewakuacją osób znajdujących się w obiekcie, w tym osób ze szczególnymi potrzebami. Takie procedury zaleca się wprowadzić niezwłocznie, także do czasu ewentualnej realizacji urządzeń zapewniających informację o konieczności ewakuacji.

Jednocześnie niezbędne jest zadbanie o czytelność układu ewakuacji. Należy w dostępnej dla wszystkich przestrzeni umieścić widoczny, wypukły, dobrze opisany schemat ewakuacji i rozmieszczenia sprzętu gaśniczego. Schemat ten musi być czytelny dla wszystkich potencjalnych użytkowników obiektu, również dla osób z niepełnosprawnością intelektualną, spektrum autyzmu, a także niepełnosprawnością wzroku. Warto także drzwi ewakuacyjne z

budynku oznaczyć kolorem wyróżniającym je od pozostałych, np. żółtym. Zgodnie z obowiązującymi przepisami konieczne jest oznakowanie dróg i wyjść ewakuacyjnych, a na drogach ewakuacyjnych oświetlonych wyłącznie światłem sztucznym zapewnienie awaryjnego oświetlenia ewakuacyjnego.

Osobną kwestią jest zapewnienie możliwości ewakuacji osobom z trudnością w poruszaniu się, zwłaszcza po montażu dźwigu osobowego. Temat ten opisano w części dotyczącej komunikacji pionowej.

Podsumowanie

Obecnie Hajnówka Centralna nie spełnia kryteriów podmiotu publicznego zgodnie z zapisami tego aktu prawnego, jednak ze względu na pozyskiwanie środków z funduszy publicznych warto rozważyć traktowanie tego obiektu jako taki.

W pierwszej kolejności należy sprawdzić możliwości techniczne budynku do adaptacji oraz ustalić strategię pożarową, która będzie nierozłącznie związana z zapewnieniem bezpieczeństwa osobom ze szczególnymi potrzebami. Po jej opracowaniu ponownej weryfikacji wymagać będą ilości i parametry drzwi oraz klatek schodowych.

W pierwszej kolejności konieczne jest zapewnienie bezpiecznego dojścia do budynku przez remont nawierzchni schodów i dostosowanie pochylni zewnętrznej.

Równolegle z prowadzonymi pracami w pomieszczeniach biurowych konieczne będzie dostosowanie poręczy i balustrad przy schodach, zapewnienie odpowiedniego oświetlenia i oznaczenia pomieszczeń oraz dróg ewakuacyjnych. Konieczne jest także dostosowanie do obowiązujących przepisów strefy wejściowej części administracyjnej. Na tym etapie warto pomyśleć także o zaadaptowaniu jednego z pomieszczeń na parterze na salę spotkań wraz z dostosowaną toaletą.

Montaż windy lub innych rozwiązań umożliwiających korzystanie ze wszystkich pomieszczeń przez osoby z trudnościami w poruszaniu można pozostawić na kolejne etapy prac.

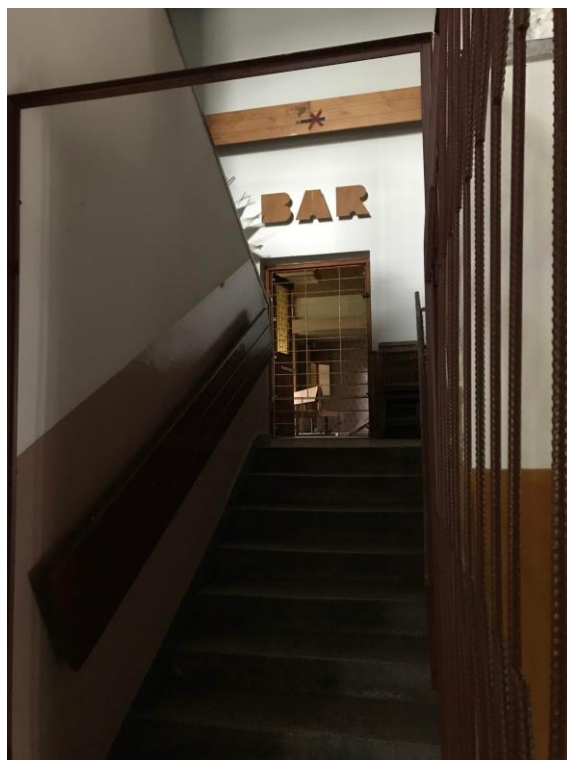
Dostępność wydarzeń teatralnych w dawnej poczekalni dworcowej powinna od razu zapewniać pełną dostępność. Na wstępnym etapie można zrezygnować z wykorzystywania antresoli, do czasu realizacji podnośnika i dostosowania prowadzących na nią schodów.

Także poczekalnia z kasami dworcowymi musi od razu spełniać wymogi pełnej dostępności, zarówno w kwestii widoczności i łatwości dotarcia, odpowiedniego wyposażenia, a także sposobów przekazywania informacji.

Całościowo obiekt wymaga uwzględnienia wielu wytycznych i przepisów, jednak fakt, iż zarówno prace remontowe, jak i projektowe dotyczące adaptacji całości obiektu sprawia, że możliwa jest implementacja ich wszystkich. Zaleca się, aby każdy etap prac poprzedzało przygotowanie

stosownej dokumentacji, która skonsultowana zostanie ze specjalistami do spraw dostępności architektonicznej.

DOKUMENTACJA FOTOGRAFICZNA

Fot. 1 (po lewej). Miejsce postojowe dla osób z niepełnosprawnościami.
Fot. 2 (po prawej). Bieg schodowy z dawnej poczekalni na antresolę.

Fot. 3 (po lewej). Wejście do strefy biurowej ze stopniem i zniszczoną posadzką.
Fot. 4 (po prawej). Klatka schodowa w części administracyjnej.

Fot. 5 (po lewej). Nieaktualne oznaczenie wyjść ewakuacyjnych.

Fot. 6 (po prawej). Pozostałość po wykończeniu antypoślizgowym na stopniach z dawnej poczekalni.

V. Rekomendacje od osób z niepełnosprawnościami ruchu audytujących budynki

1. Hajnówka Centralna

Budynek Hajnówki Centralnej jest łatwy do odnalezienia, jednak ze względu na trwający remont budynku i jego okolic, zdecydowanie utrudnione jest dostanie się do budynku przez osoby z niepełnosprawnością ruchu.

Należy pamiętać o zapewnieniu dostosowania do potrzeb osób z niepełnosprawnością ruchu całego obiektu:

- a) Dojścia do budynku,
- b) Pochylnia zgodna z przepisami,
- c) Miejsce parkingowe dla osób z niepełnosprawnością,
- d) Drzwi łatwe do otwierania,
- e) Odpowiednia szerokość korytarzy,
- f) Możliwość dostania się na każde piętro, najlepiej za pomocą windy,
- g) Dostosowana toaleta,
- h) Zapewnienie możliwości korzystania z obiektu w takim samym stopniu, jak inny użytkownicy,
- i) Zapewnienie miejsc siedzących,
- j) Zapewnienie poręczy przy schodach po obu stronach, najlepiej na dwóch wysokościach,
- k) Odpowiednie oznakowanie piktogramami,
- l) Należy zapewnić np. stojaki na ulotki na wysokości odpowiadającej osobie poruszającej się na wózku lub z niskorosłością (najwyższy element maksymalnie na wysokości 120 cm)
- m) W przypadku kasy lub recepcji, należy zapewnić blat na wysokości maksymalnie 90 cm na szerokość minimum 90 cm z możliwością schowania nóg pod nim na głębokość 30 cm.
- n) Należy zapewnić włączniki światła na wysokości maksymalnie 120 cm,
- o) Należy zapewnić odpowiednią procedurę ewakuacji dla osób z niepełnosprawnością ruchu.

2. Miejska Biblioteka Publiczna w Hajnówce

W przypadku Miejskiej Biblioteki Publicznej w Hajnówce niemożliwe jest dostanie się osoby poruszającej się na wózku samodzielnie. Pochylnia znajdująca się przed Biblioteką nie jest zgodna z przepisami, ani nie jest użyteczna, może stanowić już bardzo dużą barierę. Jeżeli uznamy, że ktoś będzie w stanie pomóc dostać się do budynku to osoba na wózku nie jest w

stanie w pełni skorzystać z oferty. W budynku nie ma windy, są bardzo wąskie przejścia, brak toalety dostosowanej do potrzeb osób z niepełnosprawnością ruchu. Osoby chodzące o kulach, po amputacji będą w stanie większym stopniu skorzystać z oferty, ale może stanowić to także problem.

Przed wejściem znajdują się miejsca parkingowe dla osób z niepełnosprawnościami, łatwo jest odnaleźć budynek oraz drzwi są odpowiedniej szerokości. Większość drzwi wewnątrz budynku jest odpowiedniej szerokości. Ze względu na pandemię jest bardzo ograniczony dostęp do pomieszczeń. Włączniki światła nie są na odpowiedniej wysokości.

Należy pamiętać o zapewnieniu dostosowania do potrzeb osób z niepełnosprawnością ruchu całego obiektu:

- a) Dojścia do budynku,
- b) Pochylnia zgodna z przepisami,
- c) Miejsca parkingowe dla osób z niepełnosprawnością zgodne z przepisami,
- d) Drzwi łatwe do otwierania,
- e) Odpowiednia szerokość korytarzy,
- f) Możliwość dostania się na każde piętro, najlepiej za pomocą windy,
- g) Dostosowana toaleta,
- h) Zapewnienie możliwości korzystania z obiektu w takim samym stopniu, jak inny użytkownicy,
- i) Zapewnienie miejsc siedzących,
- j) Zapewnienie poręczy przy schodach po obu stronach, najlepiej na dwóch wysokościach,
- k) Odpowiednie oznakowanie piktogramami,
- l) Należy zapewnić np. stojaki na ulotki na wysokości odpowiadającej osobie poruszającej się na wózku lub z niskorosłością (najwyższy element maksymalnie na wysokości 120 cm)
- m) W przypadku recepcji lub stanowiska bibliotekarza, należy zapewnić blat na wysokości maksymalnie 90 cm na szerokość minimum 90 cm z możliwością zachowania nóg pod nim na głębokość 30 cm.
- n) Należy zapewnić włączniki światła na wysokości maksymalnie 120 cm,
- o) Należy zapewnić odpowiednią procedurę ewakuacji dla osób z niepełnosprawnością ruchu.

3. Urząd Miasta Hajnówka

W Urzędzie Miasta Hajnówka osoba z niepełnosprawnością ruchu będzie miała bardzo duży problem z załatwieniem samodzielnie spraw urzędowych. Jediną możliwością jest przyjęcie interesanta na parterze budynku w otwartej przestrzeni, co nie daje komfortu, ani nie jest możliwe zapewnienie ochrony danych osobowych. Ewentualnie można skorzystać z Sali Ślubów, jednak jest ona zwyczaj zamknięta. Należy zapewnić osobom z niepełnosprawnością ruchu możliwość załatwiania spraw urzędowych i korzystania z oferty na równych zasadach, jak inne osoby. Przed budynkiem znajdują się 2 miejsca parkingowe dla osób z niepełnosprawnością, z czego żadne nie jest zgodne z przepisami.

Należy pamiętać o zapewnieniu dostosowania do potrzeb osób z niepełnosprawnością ruchu całego obiektu:

- a) Dojście do budynku,
- b) Pochylnię zgodna z przepisami,
- c) Miejsca parkingowe dla osób z niepełnosprawnością zgodne z przepisami,
- d) Drzwi łatwe do otwierania,
- e) Odpowiednią szerokość korytarzy,
- f) Możliwość dostania się na każde piętro, najlepiej za pomocą windy,
- g) Dostosowaną toaletę,
- h) Zapewnienie możliwości korzystania z obiektu w takim samym stopniu, jak inny użytkownicy,
- i) Zapewnienie poręczy przy schodach po obu stronach, najlepiej na dwóch wysokościach,
- j) Odpowiednie oznakowanie piktogramami,
- k) Należy zapewnić np. stojaki na ulotki na wysokości odpowiadającej osobie poruszającej się na wózku lub z niskorosłością (najwyższy element maksymalnie na wysokości 120 cm)
- l) W przypadku kasy lub recepcji, należy zapewnić blat na wysokości maksymalnie 90 cm na szerokość minimum 90 cm z możliwością zachowania nóg pod nim na głębokość 30 cm.
- m) Należy zapewnić włączniki światła na wysokości maksymalnie 120 cm,
- n) Należy zapewnić odpowiednią procedurę ewakuacji dla osób z niepełnosprawnością ruchu.

4. Hajnowski Dom Kultury

Hajnowski dom kultury nie jest dostosowany na odpowiednim poziomie do potrzeb osób z niepełnosprawnością ruchu. Przed budynkiem brak miejsc parkingowych dla osób z niepełnosprawnością. Aby z parkingu na wprost wejścia dostać się do pochylni, należy wejść na wjazd parkingu wydzielonego i po nachylonym terenie dostać się do pochylni (brak spocznika). Szczególnie niebezpieczne jest to w momencie wychodzenia z Domu Kultury, ponieważ bardzo szybkie poruszanie się po pochylni powoduje, że nie ma możliwości wyhamowania tuż przed wjazdem na parking. Widać że budynek jest wyremontowany i zadbany, ale nie zapewniono dostępności dla osób z niepełnosprawnością ruchu. Bardzo trudno jest dostać się do toalety, ponieważ klamkę umiejscowiono w samym rogu korytarza, tuż przy innych drzwiach. Toaleta także nie spełnia wymogów dostępności i skorzystanie z niej może stanowić bardzo duży problem. Nie ma możliwości dostania się na wyższe piętra, brak windy, brak innych udogodnień.

Należy pamiętać o zapewnieniu dostosowania do potrzeb osób z niepełnosprawnością ruchu całego obiektu:

- a) Dojście do budynku,
- b) Pochylnię zgodną z przepisami,
- c) Miejsca parkingowe dla osób z niepełnosprawnością zgodne z przepisami,
- d) Drzwi łatwe do otwierania,
- e) Odpowiednią szerokość korytarzy,
- f) Możliwość dostania się na każde piętro, najlepiej za pomocą windy,

- g) Dostosowaną toaletę,
- h) Zapewnienie możliwości korzystania z obiektu w takim samym stopniu, jak inny użytkownicy,
- i) Zapewnienie poręczy przy schodach po obu stronach, najlepiej na dwóch wysokościach,
- j) Odpowiednie oznakowanie piktogramami,
- k) Należy zapewnić np. stojaki na ulotki na wysokości odpowiadającej osobie poruszającej się na wózku lub z niskorosłością (najwyższy element maksymalnie na wysokości 120 cm)
- l) W przypadku kasy lub recepcji, należy zapewnić blat na wysokości maksymalnie 90 cm na szerokość minimum 90 cm z możliwością zachowania nóg pod nim na głębokość 30 cm.
- m) Należy zapewnić włączniki światła na wysokości maksymalnie 120 cm,
- n) Należy zapewnić odpowiednią procedurę ewakuacji dla osób z niepełnosprawnością ruchu.

VI. Rekomendacje od osoby z niepełnosprawnością wzroku audytującej budynku:

1. Hajnówka Centralna

Budynek, z uwagi na prowadzone w nim prace remontowo-adaptacyjne, należy uznać za obiekt, w którym przeprowadzenie audytu dostępności dla osób z niepełnosprawnością wzroku jest niemożliwe. Ten sam powód (trwający remont) sprawia jednak, że miejsce to może stać się przestrzenią wzorcowo udostępnioną osobom z niepełnosprawnością wzroku. Wszystko zależy jednak od rodzaju i jakości rozwiązań, które zostaną ostatecznie zaimplementowane w budynku.

Z pewnością warto rozważyć wprowadzenie następujących udogodnień:

- a) Umieszczenie (wewnątrz i na zewnątrz budynku) linii prowadzących do najważniejszych miejsc przyszłego teatru i hostelu;
- b) Właściwe, kontrastowe oznaczenie ważnych punktów przyszłej instytucji (kasa biletowa, wejście do teatru, na widownię, do hostelu, do toalety);
- c) Właściwe (kontrastowe i wypukłe) oznaczenie drzwi wewnętrznych w całym budynku;
- d) Likwidacja/ zniwelowanie silnych źródeł światła uniemożliwiających właściwe rozpoznawanie biegu ciągów pieszych;
- e) Właściwe, kontrastowe oznaczenie stopni schodów istniejących zarówno w samym budynku, jak i w jego bezpośredniej bliskości;
- f) Zainstalowanie sygnałów dźwiękowych przy drzwiach zewnętrznych prowadzących zarówno do teatru, jak i hostelu;

2. Miejska Biblioteka Publiczna w Hajnówce

Budynek należy uznać za odpowiadający większości potrzeb istniejących w środowisku osób z niepełnosprawnością wzroku. Potencjalni czytelnicy z niepełnosprawnością wzroku mogą, co

jest bardzo ważne, liczyć przede wszystkim na wsparcie pracowników Biblioteki. Stanowiska bibliotekarzy, zarówno w części dla dorosłych, jak i dla dzieci, znajdują się stosunkowo blisko wejścia. Niezwykle istotnym, wychodzącym naprzeciw potrzebom, aspektem wyposażenia całej przestrzeni jest również stanowisko dla niewidomego/ niedowidzącego czytelnika stworzone w czytelni dla osób dorosłych. W sposób właściwy zostały również przysłonięte tafle szyb w drzwiach; tafle, które mogłyby stanowić niebezpieczeństwo dla osób niedowidzących.

Należy poprawić:

- a) Oznaczenie schodów (1 stopień) przy wejściu do biblioteki dla dzieci;
- b) Oznaczenie stopni pomiędzy biblioteką dla dorosłych, a czytelnią;
- c) Zniwelować silne źródło światła nad schodami pomiędzy biblioteką dla dorosłych, a czytelnią;
- d) Wśród usług rozważyć możliwość bezpłatnego skanowania niezbędnych treści dla osób z niepełnosprawnością wzroku korzystających z zasobów czytelni;

3. Urząd Miasta Hajnówka

Budynek urzędu jest obiektem zróżnicowanym, niejednorodnie odpowiadającym potrzebom osób z niepełnosprawnością wzroku. W zależności od kondygnacji, od wprowadzonych na poszczególnych piętrach rozwiązań, przestrzeń bywa zupełnie dobrze dostosowaną do potrzeb niewidomych i niedowidzących lub niemal zupełnie ignorującą oczekiwania tej grupy petentów.

Wśród mankamentów należy wymienić:

- a) Brak linii prowadzących do głównego wejścia do budynku (ułatwiłyby w znacznym stopniu możliwość znalezienia drzwi);
- b) Brak jakichkolwiek dostosowań, oznaczeń wejścia od strony ogrodzonego dziedzińca (tył budynku);
- c) Generalny brak właściwego oznaczenia stopni schodów biegnących wewnątrz budynku w obu jego klatkach;
- d) Brak właściwego oznaczenia drzwi wewnętrznych wiodących do poszczególnych pomieszczeń – wykorzystywane obecnie numery są małe, zupełnie niekontrastowe, niewypukłe, umieszczone wysoko;
- e) Brak wypukłego, kontrastowego oznaczenia poszczególnych kondygnacji na klatkach schodowych;
- f) Brak niwelacji silnych źródeł światła nad schodami w obu klatkach;
- g) Brak niwelacji źródeł światła na końcu korytarzy na niektórych kondygnacjach;
- h) Brak wyraźnego oznaczenia drzwi na niektórych kondygnacjach – niewystarczający kontrast pomiędzy drzwiami, a ścianą;
- i) Brak wyznaczenia ciągów pieszych na niektórych kondygnacjach, brak szczególnie dotkliwy z uwagi na mało kontrastowe oznaczenia końca podłogi i początku ściany;
- j) Trudne, uniemożliwiające komfort patrzenia światło górne na parterze i pierwszym piętrze;

- k) Potencjalnie niebezpieczne elementy umieszczone na ścianach, a nie mające „zakotwiczenia” w podłodze;

4. Hajnowski Dom Kultury

Budynek Domu Kultury jest obiektem stosunkowo trudnym dla osób z niepełnosprawnością wzroku. Jest to pochodna rozwiązań architektonicznych i wykończeniowych zastosowanych w obiekcie – rozległe przestrzenie pozbawione kontrastowych i wypukłych rozwiązań, wąskie, kręte zakamarki pozbawione właściwych udogodnień (niekiedy wręcz potencjalnie niebezpieczne itp.)

Wśród mankamentów należy wymienić:

- a) Brak właściwego oznaczenia schodów przed wejściem do budynku;
- b) Brak prawidłowego zabezpieczenia schodów i tarasu ciągnącego się wzdłuż głównej fasady budynku (po jego bokach);
- c) Brak właściwego, kontrastowego oznaczenia wejścia do budynku;
- d) Brak oznaczenia ciągu pieszego po wejściu do budynku, brak szczególnie dotkliwy z uwagi na niemożność nawiązania kontaktu z pracownikiem Domu Kultury znajdującym się najbliżej wejścia (w szatni, ale szatnia zasłonięta ścianą);
- e) Brak właściwego oznaczenia schodów (szczególnie wiodących w mniejszych klatkach schodowych);
- f) Potencjalnie niebezpieczne ciągi schodów wiodących do garderób (brak zabezpieczeń z boku schodów), niewłaściwie oznaczony, a nisko umieszczony nad schodami kraniec sufitu;
- g) Potencjalnie niebezpieczny ciąg schodów wiodących do pomieszczenia pod dachem (wąskie, kręte, nierównej szerokości, nieoznaczone schody, z ciągnącymi się wzdłuż schodów wystającymi gzymsami);
- h) Niewłaściwie zabezpieczone skosy dachowe na pierwszym piętrze budynku (potencjalnie niebezpieczne);
- i) Niewłaściwie zabezpieczone skosy w garderobach dla dzieci (potencjalnie niebezpieczne);
- j) Brak właściwego oznaczenia drzwi wewnętrznych (brak kontrastowych, wypukłych oznaczeń);
- k) Potencjalnie niebezpieczna kratka wentylacyjna umieszczona w podłodze przed wejściem do Sali widowiskowej (dziury, w które wpada biała laska);
- l) Brak niwelacji silnego źródła światła w szatni domu kultury (duże okna umieszczone naprzeciw lady);

VII. Szkolenia online

Omawiane zagadnienia w trakcie bloków szkoleniowych:

-
- Wstęp do tematu niepełnosprawności, omówienie Ustawy o zapewnieniu dostępności osobą ze szczególnymi potrzebami,
  - Zagłębienie w temat niepełnosprawności wzroku,
  - Zagłębienie w temat niepełnosprawności ruchu,
  - Zagłębienie w temat spektrum autyzmu,
  - Zagłębienie w temat niepełnosprawności słuchu,
  - Dostępne social media i dostępność cyfrowa.

Szkolenia były prowadzone przez osoby z niepełnosprawnościami oraz osoby działające na rzecz osób z niepełnosprawnościami.

VIII. Wykaz załączników

Załącznik nr 1: Hajnowski Dom Kultury - wytyczne architektoniczne

Załącznik nr 2: Urząd Miasta Hajnówka - wytyczne architektoniczne

Załącznik nr 3: Miejska Biblioteka Publiczna - wytyczne architektoniczne

Załącznik nr 4: Hajnówka Centralna - wytyczne architektoniczne

Załącznik nr 5: Hajnowski Dom Kultury - tabela

Załącznik nr 6: Urząd Miasta Hajnówka - tabela

Załącznik nr 7: Miejska Biblioteka Publiczna - tabela

Załącznik nr 8: Hajnówka Centralna - tabela

